

delfin

Miloslav Stingl

AVENTURA MARILOR CĂPETENII INDIENE

MILOSLAV STINGL

AVENTURA MARILOR CĂPETENII INDIENE

V.1.0

În româneşte de MARGARETA şi JEAN GROŞII

www.virtual-project.eu

MILOSLAV STINGL

Indiani na valecne stezce Nase vojsko

EDITURA MERIDIANE
Bucureşti
1974

NU NUMAI DESPRE GEROMINO

Eram în plină inimă a Statelor Unite ale Americii, în îndepărtata Oklahoma, la Fort Sill. Treceam prin micul cimitir unde se află îngropaţi membrii unuia dintre cele mai curajoase triburi de indieni din America de Nord, acela al apachilor. M-am aplecat asupra modestelor lespezi funerare. Una dintre ele purta un singur nume: „Geromino”. Geromino, cel mai viteaz şi mai înţelept luptător al acestui trib.

Ce ştiu azi oamenii despre acei sute şi mii de eroi, lipsiţi de patetism şi de romantism, ai războaielor purtate de indieni? Ce ştiu despre răscoale şi rebeliuni, despre toţi acei care au pornit la luptă pe pământurile marii şi îndepărtatei Americi de Nord, pentru a-şi apăra ţara şi poporul?

Este adevărat, în America de Nord mai trăiesc şi astăzi indieni.. Dar aceştia sunt altfel. S-au schimbat întocmai cum s-a schimbat şi continentul lor. Tocmai ei au fost aceia pe care i-am căutat în Canada şi în Statele Unite, în cursul unei lungi călătorii etnografice în jurul lumii. Nu m-am oprit însă numai la încercarea de a cerceta viaţa indienilor de astăzi; ca şi aici la Fort Sill – în Oklahoma, am căutat mormintele înseninate şi lăcaşele funerare, adeseori necunoscute, ale eroilor indieni. M-am pornit pe urmele celor mai vestiţi războinici ai indienilor nord-americani, am vizitat muzee, am scormonit prin arhive, am privit câmpurile de bătălie, cetăţile şi forturile pe jumătate ruinate. Am vrut să descopăr povestea adevărată a acelora care au adus indienilor nord-americani renumele unor luptători plini de vitejie. Călătoria mea a început acolo unde a început descoperirea şi cucerirea Americii de Nord, unde, au izbucnit primele războaie dintre indieni şt intruşii europeni – pe coasta de răsărita Americii, la Atlantic.

Primii vizitatori ai părţii de nord a lumii noi cunoscuseră America doar din vedere. Bătuseră la porţile ei, fără a le deschide. După ce acostau pe undeva la ţărmuri, nu după multă vreme navigau înapoi spre patrie.

Între timp, în cealaltă parte a Americii, cea pe care azi o numim America Latină, erau cucerite teritorii uriaşe şi se

întemeiau colonii – mai ales de către spanioli; acestea sporeau în chip nemăsurat bogăţia puterilor europene, care smulseseră indienilor America Centrală şi America de Sud. Spania a fost aceea care s-a îmbogăţit înaintea tuturor iar Marea Britanie, care-şi supraveghea bănuitoare duşmanul şi concurentul cel mai periculos la vremea aceea, a înţeles foarte clar de unele izvora bogăţia.

Walter Raleigh, globtroter şi navigator britanic, favoritul reginei Elisabeta, i-a vorbit elocvent acesteia despre bogăţia şi tentaţiile Americii de Nord şi a obţinut permisiunea de a ridica aşezări în Lumea nouă.

Raleigh a cedat însă fratelui său vitreg, Gilbert, aceasta permisiune, iar acesta a încercat în 1583 să întemeieze prima aşezare britanică pe continentul american, în regiunea New Foundland-ului de astăzi. Gilbert nu s-a mai ocupat însă de soarta coloniştilor ameninţaţi de foamete, iar aceştia s-au răsculat împotriva lui. După ce i-a pedepsit pe rebeli ordonând să li se taie urechile, Gilbert a trebuit să renunţe la colonie. Pe drumul de întoarcere însă vasul său s-a sfărâmat şi odată cu el şi-a găsit moartea cea mai mare parte dintre tovarăşii lui de drum.

Raleigh nu a fost totuşi descurajat de eşecul acestei prime încercări. Doi ani mai târziu a obţinut de la regină dreptul de colonizare asupra părţilor sudice ale coastei Americii de Nord. Curând după aceasta a trimis din nou două vase spre ţărmurile noii lumi. Căpitanii de vas Barlow şi Amidas au descoperit golful Pamlico şi, au aruncat ancora în apele insulei Roanoke. Acolo trăia seminţia secotanilor, iar căpetenia acestora, Vingiuam, adică „Cel mulţumit”, i-a salutat prietenos pe oaspeţi. După un scurt popas la indienii aceştia ospitalieri, întreaga expediţie s-a întors la Londra, aducând în Marea Britanie şi doi indieni de pe insula Roanoke.

Cei doi căpitani au descris reginei situaţia de pe insula lor americană în culorile cele mai optimiste.

Elisabeta a fost atât de entuziasmată încât după numai câteva luni alte vase au luat calea vestului. La bordul unuia dintre ele se aflau 180 de emigranţi, printre care femei şi copii, dornici să se stabilească în Lumea nouă. Ţinta călătoriei lor era din nou insula Roanoke. De atunci au navigat necontenit într-acolo colonişti britanici.

Încercările de stabilire în ţara secotanilor au dat însă greş.

Când vasele britanice au ancorat din nou în apele de coastă ale insulei Roanoke, prima oară după războiul anglo-spaniol, marinarii n-au mai găsit pe întreaga insulă, nici urmă de britanic. Cum s-au comportat coloniştii şi ce anume s-a întâmplat pe această insulă, nu ştim precis. Cu toate acestea aşa-zişii indieni groatan mai susţin şi astăzi că printre strămoşii lor s-au numărat şi primii colonişti britanici din Roanoke.

Desigur ultimii locuitori vii ai coloniei Roanoke îşi vor îi găsit adăpost pe singuratica insulă Groatan, unde pe atunci domnea unul dintre. Cei doi indieni care călătoriseră în Europa.

Să revenim însă în Anglia. Walter Raleigh s-a străduit în continuare să canalizeze interesul casei regale spre cucerirea coastei de răsărit a Americii de Nord, dar curând după moartea reginei Elisabeta, în 1603, el şi-a pierdut influenţa. Noul suveran, Iacob I, nu avea o afecţiune deosebită pentru Raleigh. Iar mai târziu, când duşmanii săi l-au învinuit că ar fi pus la cale un complot împotriva regelui, Raleigh s-a trezit aruncat în Tower. Towerul, care a servit drept reşedinţă regală până în anul 1509, era pe vremea acestei întâmplări transformat în închisoare. Acolo şi-a aşteptat Walter Raleigh câţiva ani execuţia.

În aceşti ani regele s-a răzgândit însă cu privire la soarta prizonierului său. Din Tower, l-a eliberat şi l-a trimis în fruntea unei mari expediţii spre America de Sud – în Guyana – pentru a căuta aur. Dar expediţia nu a avut succes iar amiralul Raleigh a devenit imediat după întoarcerea sa în Anglia din nou deţinut. Regele şi-a amintit, târziu, vechea acuzaţie şi astfel, la cincisprezece ani după pronunţarea sentinţei în urma acelui pretins complot; Raleigh a fost într-adevăr decapitat.

Fără să ţină seama de această întâmplare, regele Iacob, s-a arătat interesat şi în continuare de bogatul continent indian. Două companii comerciale, cea de la Londra şi cea de la Plymouth, au primit din partea lui însărcinarea de a cuceri America de Nord şi de a o exploata în favoarea Angliei.

Jacob I a făgăduit companiei londoneze teritoriul cuprins între latitudinile 34° şi 38°, iar companiei de la Plymouth pe acela dintre latitudinile 41° şi 45°, între zonele de interese ale celor două companii comerciale a fost lăsat un spaţiu neutru, pe care l-au ocupat rivalii Marii Britanii.

Noii colonişti trimişi de compania comercială de la Plymouth s-au îndreptat spre regiunea actualei Virginia. Vasul amiral al căpitanului Newport purta o capsulă de piele care conţinea lista

nominală a acelora ce urmau să alcătuiască fruntea noii colonii.

La 26 aprilie 1607, când coloniştii au zărit pentru prima oară pământul, Cap Henry. Căpitanul a deschis capsula sigilată şi a dat, rar, citire numelor respective printre care şi pe aceia al căpitanului John Smith.

Aceasta carte nu relatează decât despre indieni, iar destinele cuceritorilor continentului nord-american veniţi de pe ţărmurile opuse ale „mării celei mari” interesează doar ca destinele unor adversari ai adevăraţilor eroi ai acestor pagini – războinicii indieni. Fie, totuşi, permisă o excepţie. Şi anume povestea dramatică a vieţii căpitanului Smith, care a pătruns primul, adânc, pe teritoriul indian al Americii de Nord şi care e comparabilă cu destinele cunoscuţilor cuceritori ai Mexicului, al celor care au cucerit Panama sau imperiul incaş.

Smith, ca şi alţii, s-a străduit să nu distrugă nici o împărăţie indiană. El, deoarece credea în pace şi înţelegere, căuta altă cale. A fost însă singurul care a încercat să-şi realizeze visul romantic al unei convieţuiri a cuceritorilor cu cei cuceriţi.

IDILA FIICEI DE CĂPETENIE INDIANA ŞI A CĂPITANULUI SMITH

John Smith se trăgea dintr-o familie engleză de meseriaşi cumsecade. Se spune că ar fi obţinut titlul de nobleţe datorită unei acţiuni îndrăzneţe în războiul ungaro-turc. Într-una din numeroasele bătălii ale acestei campanii a fost făcut prizonier de turci şi vândut unui paşă care avea la Constantinopol palate fastuoase. Acolo prizonierul şi-a câştigat simpatia favoritei paşei, care prin rugăminţile ei a obţinut să nu fie pus împreună cu sclavii de rând la muncile palatului.

Mai târziu paşa l-a luat cu el pe Smith la Baccisarai, în Crimeea. Acolo prizonierul trebuia să muncească în rând cu ceilalţi. Odată, în timp ce treiera. Smith a rămas din întâmplare singur cu paşa. L-a doborât cu o lovitură de îmblăci şi, îmbrăcându-i hainele, a fugit călare, ajungând pe teritoriul administrat de Rusia. Dar peste câţiva ani s-a întors în Anglia, tocmai la timp pentru a-şi putea oferi serviciile companiei comerciale de la Plymouth, care angaja oameni din toată Marea Britanie pentru cucerirea Americii de Nord. Smith a devenit astfel unul dintre întemeietorii primului oraş britanic din America, Jamestown.

Această regiune, care mai târziu a fost leagănul multor altor aşezări britanice, aparţinea pe vremea aceea teritoriului aşa-numitei confederaţii Powhatan, alcătuită din 24 de triburi de indieni din Virginia care vorbeau limba alongsi. În fruntea acestei puternice confederaţii se afla marea căpetenia Powhatan.

Coloniştii din Jamestown cunoşteau din teritoriul confederaţiei Powhatan şi din continentul indian doar oraşul lor şi împrejurimile imediate ale acestuia, iar dintre indieni doar pe cei din satele vecine, care le aduceau în oraş alimente şi cu care făceau troc. De aceea căpitanul Smith s-a hotărât să întreprindă un raid de recunoaştere în interiorul ţinutului, un raid care, în oarecare măsură, însemna prima mare explorare a interiorului Americii de Nord. Desigur hotărârea sa a fost influenţată şi de un alt motiv: Spania exploata tone de aur şi argint din posesiunile sale

americane, iar compania comercială de la Plymouth îşi îndemna coloniştii de la Jamestown să caute şi ei aur în interiorul ţinutului.

În decembrie 1607, însoţit de doisprezece oameni şi două călăuze indiene, Smith a pornit în amonte pe râul Chikahomini. După câteva zile de călătorie cu barca, au lăsat în urmă mlaştinile din Virginia. Râul, a cărui albie se îngusta mereu, i-a condus într-o regiune acoperită de păduri dese. Acolo Smith s-a despărţit de majoritatea echipajului şi şi-a continuat călătoria doar cu doi dintre cei mai buni vâslaşi din Jamestown şi cu cele două călăuze indiene.

Cei cinci bărbaţi erau ferm hotărâţi să nu-şi părăsească barca în nici o împrejurare şi să nu pună piciorul sub nici un motiv pe maluri ce nu le erau cunoscute. Foamea i-a silit însă curând să-şi abandoneze hotărârea, să vâslească spre mal şi să vâneze, Smith nu putea bănui că înaintând pe râul care se strecura prin păduri dese şi aparent nelocuite, barca lor era de multă vreme urmărită de spioni ai pamunkeyilor care erau aşezaţi mai sus de râu.

Pamunkeyii erau, ce-i drept, membri ai confederaţiei Powhatan iar căpetenia lor era chiar frate de sânge cu căpetenia supremă Powhatan şi primul locţiitor al acestuia, dar părerile celor doi fraţi asupra atitudinii indienilor faţă de intruşi se deosebeau radical. Căpetenia pamunkeyilor, Opechancamugh, respingea toleranţa prietenoasă a fratelui său faţă de locuitorii aşezării britanice şi în cerca să-i izgonească pe cuceritori, cu forţele unite ale tuturor celor 24 de triburi aliate. Armele de foc ale duşmanilor nu-l înspăimântau atât încât să renunţe la planul său.

Întreaga confederaţi nu putea deschide lupta împotriva coloniştilor de la Jamestown decât la chemarea şi sub conducerea căpeteniei supreme, Powhatan; pe teritoriul propriului lor trib însă, pamunkeyii puteau, după legile nescrise ale alianţei indienilor, să se apere contra pătrunderii europenilor. De aceea, de îndată ce Smith a ajuns pe teritoriul lor, el şi însoţitorii săi au fost atacaţi. Smith a opus rezistenţă mult timp, folosindu-se de un şiretlic învăţat în războaiele cu turcii; legându-l repede pe unul dintre însoţitorii indieni de trupul său, el a încercat să se retragă, apărându-se cu sabia, spre barcă. Dar indianul pe care îl folosea ca scut a reuşit să-i secere picioarele şi astfel nobilul britanic a fost luat prizonier.

Capturarea primului european era o mare senzaţie mi numai

pentru pamunkey ci şi pentru triburile învecinate. La porunca lui Opechancamugh, Smith a fost purtat de la o aşezare indiană la alta şi literalmente „expus la vedere” aşa cum, peste câteva decenii, europenii aveau să-i expună pe indienii luaţi prizonieri. Smith încerca să trezească respectul păzitorilor săi arătându-le busola, pistolul şi alte câteva obiecte metalice. Vracii indieni, în schimb, au ţinut sub observaţie zile întregi această creatură ciudată, care era pentru ei o fiinţă supranaturală. Trebuiau să descopere dacă era bună sau rea şi puneau în faţa prizonierului trufandale alese care – după cum avea să povestească Smith mai târziu – ar fi ajuns pentru douăzeci de oameni. Smith a început astfel să se teamă că indienii vor să-l îngraşe pentru a-l mânca.

În cele din urmă pamunkeyii căpeteniei Opechancamugh l-au dus pe prizonier în capitala confederaţiei Verovocamok, unde a fost prezentat căpeteniei supreme a indienilor. Powhatan şedea pe un loc înălţat; împrejurul lui stăteau membrii sfatului confederaţiei. La loc de cinste, la picioarele lui Powhatan, şedea îngenuncheată o fată în haine de sărbătoare. Era Pocahontas, fiica preferată, a căpeteniei supreme, deşi locul ei, după tradiţie, ar fi aparţinut mai degrabă fiului celui mai mare al acesteia.

În faţa lui, ardea un foc mare, în jurul căruia se strânseseră la sfat războinici ai câtorva triburi. Când s-a ridicat În picioare Powhatan, l-a întrebat pe Smith de ce a venit în ţara indienilor. Smith s-a apărat aruncând vina pe spanioli care, spunea el, dădeau târcoale pe lângă coastă urmărindu-i pe britanici. Ar fi fost deci silit să fugă de ei şi să se ascundă în ţara indienilor – singurul lui scop fiind acela de a găsi adăpost.

Căpetenia supremă nu l-a crezut însă şi s-a arătat vădit înfuriata. Îi trecuse toleranţa prietenoasă faţă de intruşi. Fără îndurare pentru prizonier, Powhatan a cerut sfatului să decidă imediat soarta lui. Majoritatea membrilor acestuia, în frunte cu Opechancamugh, au cerut ca Smith să fie executat pe loc.

În urma hotărârii Powhatan l-a condamnat la moarte pe primul cuceritor al acestei părţi indiene a Americii de Nord. Îndată după anunţarea verdictului s-a şi hotărât în ce mod avea să se desfăşoare execuţia. Însă în timp ce călăii îşi ridicau armele, Pocahontas s-a aruncat la stâlp strigând: „Atunci ucideţi-mă şi pe mine!”

Powhatan l-a graţiat pe prizonier, la dorinţa fiicei lui şi după un timp, l-a eliberat. Dar Pocahontas nu a avut voie să-l revadă pe

Smith. După un timp Powhatan i-a permis căpitanului să se întoarcă la Jamestown, însoţit de doisprezece indieni, probabil şi pentru a preveni o altă întâlnire între cei doi.

Oraşul Jamestown, unde Smith se întorcea după o lungă captivitate, începuse să decadă; locuitorii trăiau numai din alimentele aduse de indienii din satele vecine. Coloniştii nu mai cunoşteau nici munca, nici legea: Iar Smith, care nu suporta exploatarea fără ruşine a acestor indieni, a părăsit oraşul din nou, pornind în călătorii îndepărtate pe râurile Americii. Pe râul Potomak, de pildă, el a ajuns până aproape de locul unde se află azi Washington.

După o absenţă mai lungă sau mai scurtă, Smith se întorcea totuşi la Jamestown, dar niciodată pentru mult timp. Apoi a fost grav rănit într-o explozie a pulberăriei oraşului şi a trebuit să se întoarcă în Anglia, unde putea fi vindecat.

Jamestown, al cărui destin fusese călăuzit pentru scurt timp de John Smith, a rămas astfel din nou în voia sorţii, iar decăderea coloniei îşi urma necontenit cursul. La toate acestea se mai adăuga şi izbucnirea ciumei. La sfârşitul epidemiei supravieţuitorii puteau constata că din cei aproape cinci sute de colonişti care trăiau acolo pe vremea lui Smith mai rămăseseră în viaţă vreo sută de oameni. Indienii nu mai călcau prin oraş care, după credinţa lor se afla sub puterea „morţii negre” şi încetaseră sa mai aducă alimente. Astfel că locuitorii din Jamestown, dezobişnuiţi de multă vreme de orice muncă agrară, au căzut curând pradă morţii prin inaniţie. Ultimilor supravieţuitori nu le-a venit, în perspectiva crepusculului oraşului, ideea de a pune mina pe sapă.

După un timp compania comercială de la Plymouth a aflat şi ea de decăderea catastrofală a primei maxi colonii britanice din America de Nord. Un vas care avea la bord pe nou-numitul primar al oraşului, alimente, arme şi câţiva colonişti, a fost trimis în ajutor, dar a naufragiat în timpul unei furtuni nu departe de insulele Bermude, iar noii colonişti, care trebuiau să salveze Jamestown-ul au murit ei înşişi de foame pe o insulă nelocuită în această regiune.

Indienilor li se oferea acum ocazia să dea lovitura de graţie oraşului zdruncinat. Cele mai multe căpetenii ale celor 24 de triburi doreau război. Pocahontas şi-a conjurat însă tatăl să nu dea porunca de plecare la luptă, Powhatan i-a îndeplinit rugămintea şi de data aceasta, când cucerirea Jamestown-ului şi

izgonirea europenilor ar fi fost o chestiune de zile şi n-a spus „luptă” ci „pace şi împăcare!”

De neînţeles s-au comportat şi coloniştii din Jamestown. Înconjuraţi de o covârşitoare superioritate indiană, înfometaţi şi slăbiţi, ei au început să mediteze cum i-ar putea sili pe indieni să-i hrănească din nou.

Marinarul Argall, un aventurier brutal, a ancorat nu departe de capitala confederaţiei indiene şi a reuşit printr-un şiretlic s-o ademenească la bordul vasului pe Pocahontas. Pocahontas avea încredere, se pare şi în compatrioţii lui Smith. Argall însă a legat-o şi a dus-o la Jamestown. Apoi i-a declarat lui Powhatan că nu-i va înapoia fiica favorită decât în schimbul unei importante cantităţi de porumb. Powhatan a respins propunerea, dar nici n-a atacat oraşul.

În cele din urmă, totuşi, răpirea ei a contribuit în mod surprinzător la concilierea indienilor cu albii. În timp ce Pocahontas se afla la închisoarea din Jamestown, unul dintre colonişti s-a îndrăgostit de ea. Smith se afla de cealaltă parte a oceanului şi nimeni nu ştia dacă se va mai întoarce vreodată! Astfel că, în cele din urmă, indiana a cedat solicitărilor lui John Rolf şi a devenit – după ce se lepădase de credinţa ei şi căpătase la botez numele de Rebeca – soţia tânărului britanic. Powhatan nu a respins căsătoria fiicei sale şi chiar a trimis la nunta din Jamestown pe unul din fraţii săi, în fruntea unei delegaţii a confederaţiei. Cu acest prilej căpetenia l-a dăruit mai-marelui coloniei mantia de piele şi mocasinii săi (care sunt expuşi şi azi la muzeul din Oxford).

Dar ce s-a întâmplat cu căpitanul John Smith? El străbătuse între timp alte mări şi navigase pe lângă alte ţărmuri străine, odată ca pescar, apoi ca pirat. În America însă nu s-a mai întors niciodată. Cu toate acestea, avea s-o mai întâlnească pe fiica căpeteniei…

În anul 1616, Pocahontas, împreună cu soţul ei, vizita Marea Britanie în calitate de doamna Rebeca Rolf. Întreaga Londră o primea, pe ea, fiica unui puternic suveran indian, cu mare entuziasm. Din acea vreme datează portretul ei, care poate fi văzut şi azi la galeria naţională din Washington. Fiica căpeteniei indiene a fost primită şi la curtea regală; aici l-a reîntâlnit pe Smith. Dar Pocahontas s-a îmbolnăvit de tuberculoză la Londra şi a fost răpusă curând de boală, la vârsta de douăzeci şi unu de ani. A fost înmormântată într-unul din cimitirele londoneze. Smith

a murit şi el câţiva ani mai târziu, fără să fi apucat, ca şi ea, să îmbătrânească.

Frumoasa Pocahontas a influenţat chiar şi după moarte soarta primei colonii britanice din America de Nord. Regele Iacob se temea că fiul ei, Thomas Rolf, s-ar putea proclama moştenitor de drept şi stăpân al coloniei britanice, un fel de rege al Americii, independent de suveranul englez. În strădania de a preîntâmpina pe viitor astfel de mezalianţe nedorite, care după părerea sa îi ameninţau direct internele, Iacob I s-a hotărât să trimită neîntârziat la Jamestown – care între timp se dezvoltase din nou – un număr mai mare de fete, englezoaice din aşa-numitele familii mai bune, pentru ca puţinii colonişti care trăiau acolo fără femei să nu-şi mai caute partenerele de căsătorie printre indiene.

Cum au părăsit goeleta, cele nouăzeci de fete trimise au fost duse imediat la biserică, pentru ca la acea slujbă de sărbătoare bărbaţii să-şi poată alege o fată pe gustul lor. Biserica era ticsită de lume. Chiar de a doua zi au fost cununate primele perechi. Pentru a recupera cheltuielile călătoriei de traversare, preţul fiecărei fete era stabilit la 120 de livre tutun de Virginia, tutun care între timp devenise produsul principal al primei colonii britanice din America.

Toate acestea se întâmplau în anul 1621.

În acelaşi an a murit Powhatan, căpetenia cea mare a triburilor aliate algonkin. Puterea a fost preluată de fratele lui, Opechancamugh, conducătorul pamunkeyilor şi cel mai aprig adversar al unei viitoare pătrunderi a coloniştilor străini pe teritoriul indian.

După un timp de la instalarea sa la conducere, Opechancamugh a chemat căpeteniile tuturor triburilor aliate să se adune la foc pentru a se sfătui. Hotărârea luată acolo era fără echivoc: lupta împotriva intruşilor, până nu era prea târziu! Între timp raporturile de forţe se schimbaseră şi, ce-i drept, nu în favoarea indienilor. În urmă cu zece ani, pe vremea „morţii negre” şi a foametei, nu trăiau la Jamestown mai mult de o sută de europeni, slăbiţi şi demoralizaţi şi aceştia.

În aceşti zece ani luaseră însă naştere în jurul Jamestown-ului câteva duzini de mici aşezări britanice cu o populaţie mai numeroasă, mai harnică şi mai bine înarmată. Şi totuşi Opechancamugh a ales lupta.

La 1 aprilie 1622 au fost nimicite 73 din cele 81 de mici

aşezări. Încă de, la primul atac al triburilor indiene aliate coloniştii au pierdut aproape 350 de oameni. Astfel, la 1 aprilie 1622, a izbucnit în America primul război al indienilor.

SCALPUL LUI SASACUS

Acest război a distrus patru cincimi din totalul coloniilor britanice din regiunea actualei Virginia. Jamestown şi alte câteva oraşe au rezistat însă atacului concentrat al războinicilor indieni. Primul război al indienilor din America de Nord s-a terminat printr-un armistiţiu.

În anul 1644 cel mai aprig adversar al coloniştilor britanici – căpetenia Opechancamugh – a reluat lupta în fruntea celor 24 de triburi aliate. Acesta era începutul unei lupte împotriva intruşilor europeni care avea să fie purtată timp de aproape o jumătate de secol. Opechancamugh îi conducea pe indieni la luptă şi le apăra cauza la focul sfatului. Ultima bătălie a comandat-o ca bătrân în vârsta de o sută de ani, deşi nu mai putea să meargă. Cartierul său general era o litieră, din care dirija acţiunile de luptă.

În acest timp în Marea Britanie interesul pentru colonizarea noului continent creştea necontenit. Deşi indienii îşi repetau atacurile asupra primei colonii europene din est, atenţia se concentra acum asupra părţii nordice a coastei răsăritene. Pentru noua colonie din această regiune John Smith propusese, numele de Noua Anglie.

Spre coastele Noii Anglii navigase în 1614 un compatriot al lui Smith, aventurierul Thomas Hunt, dar acesta nu voia decât să vâneze „piei roşii vii”, pentru a le vinde apoi ca sclavi în Malaga spaniolă.

La şase ani după plecarea vasului cu sclavi al lui Hunt britanicii au întreprins o încercare de mari proporţii de constituire a unei noi colonii stabile în partea nordică. Primii colonizatori ai acestor meleaguri sunt consemnaţi în istoria Americii de Nord ca „pelerini puritani”.

Aceşti „pelerini puritani” care trebuiseră să-şi părăsească patria din motive religioase au acostat, după 6 lungă călătorie pe mare la bordul vasului „Mayflower”, în decembrie 1620, în zona actualului stat Massachusetts. Ei au întemeiat acolo primul oraş al celei de-a doua colonii britanice din America de Nord, pe care l-au numit Plymouth. Deşi primii locuitori al Plymouth-ului nu dăduseră încă de indieni, le-a mers la început prost în lumea nouă; în cursul primelor trei luni au murit aproape jumătate din

ei.

Chiar în acel timp când foametea luase în noul oraş proporţii ameninţătoare, a venit la Plymouth, de pe meleagurile actualului Connecticut, primul indian, Samoset căpetenia mohicanilor. Abia de la el au aflat colonişti, de ce nu se loviseră în împrejurimile Plymouth-ului de nici o împotrivire din partea indienilor: înaintea sosirii lor indienii localnici fuseseră loviţi de o epidemie de ciumă care exterminase toate triburile indiene stabilite între coastă şi râul Kennebee.

Samoset, care voia să trăiască în prietenie cu britanicii, le propunea locuitorilor Plymouth-ului să părăsească regiunea neospitalieră a coastei şi să se aşeze mai departe în vest, în valea rodnică a râului Connecticut.

Mohicanii, hăituiţi de atacurile neîncetate ale tribului învecinat al pequoţilor, credeau că astfel de colonii britanice situate la graniţele teritoriilor lor tribale ar fi putut constitui cea mai bună apărare împotriva vecinilor. În anul 1662 majoritatea coloniştilor a şi părăsit regiunea de coastă şi a întemeiat în valea Connecticut o colonie nouă.

Pequoţii, în frunte cu căpetenia lor Sasacus, s-au văzut dintr-o dată în faţa unui nou duşman, Sasacus, care era mai materialist şi mai prevăzător decât Samoset şi celelalte căpetenii ale mohicanilor, a înţeles imediat ce pericol reprezentau noii colonişti nu numai pentru pequoţi, ci pentru toţi indienii care locuiau acolo. De aceea a înmormântat vechea duşmănie faţă de mohicani, pentru a propune un pact de alianţă celor două triburi de indieni învecinate, narrangaseţii şi mohicanii. Această solie comunica şi locul unde trebuiau să se întâlnească toţi luptătorii; vârful unui munte aflat nu departe de actualul oraş Sturington. Mohicanii erau însă un trib mic şi îşi aminteau foarte bine alianţele impuse de către puternicii pequoţi; de aceea au respins propunerea căpeteniei Sasacus. Dar narrangaseţii s-au sfătuit asupra sorţii la focul tribului. Iar majoritatea bărbaţilor lor au hotărât lupta comună cu pequoţii împotriva aşezărilor de pe Connecticut.

De data aceasta britanicii din James şi Plymouth, care nu bănuiau nimic, au fost salvaţi pe neaşteptate de către un alt britanic: la narrangaseţi se refugiase cu ani în urmă un cleric, pe nume Roger Williams, care fusese condamnat la moarte. Deoarece căpetenia tribului, Miantonomoho, îl primise prietenos, preotul devenise, membru al acestui trib.

Dar acum, după ani, deoarece narrangaseţii se pregăteau să pornească la luptă împreună cu pequoţii împotriva coloniştilor, împotriva acelora care odată voiseră să-l ucidă, preotul nu s-a alăturat prietenilor indieni ci a încercat, dimpotrivă, să-l convingă pe şeful tribului că o luptă împotriva cuceritorilor este inutilă. Miantonomoho s-a lăsat convins şi a refuzat să ia parte la campania împotriva noilor aşezări.

Williams a fugit într-o noapte din tabăra indienilor şi, fără a ţine seamă de pericolul care-l ameninţa din partea propriilor săi compatrioţi, i-a prevenit pe coloniştii britanici din valea Connecticut.

Coloniştii s-au hotărât să-i distrugă pe pequoţi printr-un atac prin surprindere la locul stabilit de Sasacus, unde urmau să se adune. Williams, care cunoştea acel loc, i-a condus pe colonişti împotriva salvatorilor săi. Britanicii au cerut şi acelor mohicani care le erau devotaţi să-i urmeze împotriva pequoţilor. Mohicanii au acceptat propunerea. Williams i-a condus până la poalele muntelui pe care pequoţii îşi aşteptau zadarnic aliaţii. Mohicanii se temeau însă într-atât de pequoţi, încât nu au luat parte la atac, ci au ocupat doar poalele muntelui. Mai târziu, i-au doborât de acolo pe adversarii care încercau să scape fugind.

Atacul coloniştilor a început exact la miezul nopţii. Pequoţii dormeau într-o tabără fortificată, în vârful muntelui, în 70 de wigwamuri. Atacul i-a luat total prin surprindere. Întăriturile şi wigwamurile au fost cuprinse de foc. Acei care n-au pierit în flăcări au căzut sub loviturile de tomahawk ale mohicanilor de la poalele muntelui; în decurs de o oră a fost nimicită întreaga tabără a căpeteniei Sasacus, 700 de pequoţi, bărbaţi, femei şi copii. Nici un pequot nu a reuşit să scape de pe câmpul de lupta. Cu toate acestea Sasacus, pe care coloniştii îl căutau în mod special, nu se afla printre morţi. La vremea atacului căpetenia se găsea în altă parte a pământurilor tribului pequot, la Groton. Coloniştii s-au îndreptat imediat într-acolo; voiau să pună mâna cu orice preţ pe Sasacus. Deoarece erau convinşi că după acest masacru aşezările lor nu vor mai avea linişte atâta vreme cât căpetenia pequoţilor avea să se afle în viaţă. Pequoţii, care campau împreună cu Sasacus, au dat foc taberei la apropierea coloniştilor şi s-au retras până la râul Hudson.

Britanicii au pornit însă spre aşezările pequoţilor, au incendiat satele aproape părăsite şi au ucis femeile şi copiii rămaşi în urmă, căutându-l în tot acest timp, neîncetat, pe Sasacus.

Căpetenia s-a retras în cele din urmă, cu ultimii războinici ai tribului său, în mlaştini. Dar a fost descoperit de spioni ai mohicanilor. Coloniştii au distrus acolo şi restul pequoţilor – totuşi, Sasacus a putut fugi şi de data... aceasta. El a părăsit pământurile tribului său şi a găsit refugiu la mohawkşi.

Curând a lansat din nou chemarea la luptă, dar tribul era deja exterminat de colonizatori, iar când a încercat să-i urnească pe mohawkşi, aceştia, care nu se simţeau încă direct periclitaţi de coloniştii din Connecticut, au refuzat. Ei preferau o pace scurtă, războiului la care-i îndemna Sasacus. Mai mult încă, pentru a nu fi nevoiţi să audă mereu glasul neîmpăcatului luptător, l-au ucis pe ultimul pequot, pe oaspetele lor, pe Sasacus.

Scalpul lui a fost trimis în dar de către mohawkşi la Connecticut, unde a fost expus ca ultimă amintire a unui trib de indieni odinioară atât de puternic.

ÎNSEMNUL ŞARPELUI CU CLOPOŢEI

Odată cu înfrângerea pequoţilor au luat sfârşit şi primele tendinţe ale triburilor de indieni nord-americani de a se uni în lupta împotriva cuceritorilor. După nimicirea acestui trib coloniile britanice din nord-estul Americii de Nord au trăit patruzeci de ani fără a mai fi atacate. În această perioadă – amândouă aşezările s-au dezvoltat şi s-au întărit simţitor. Au luat naştere zeci de oraşe noi şi întreaga Nouă Anglie număra 60.000 de locuitori.

Acestora le trebuia pământ tot mai mult şi tot mai multe păduri pentru lemnul necesar construirii caselor şi oraşelor lor comerciale. Expansiunea oraşelor a condus astfel la o nouă ciocnire între colonişti şi indieni. Cele mai ameninţate erau în primul rând triburile care locuiau în regiunea dintre coloniile engleze deja existente. O privire în atlas ne arată că este vorba despreţ regiunea actualului stat federal american Rhode Island şi a acelei părţi a regiunii învecinate a actualului stat Massachusetts. Dintre triburile de indieni ai acestei regiuni cel mai puternici erau, din punct de vedere numeric, wampanoagii (oamenii din răsărit), a căror fostă căpetenie supremă îi primise cândva atât de prietenos pe „pelerini”. Acum, la o jumătate de veac de la imigrarea „pelerinilor”, în fruntea marelui trib se afla căpetenia Metacom. În istoria acestui trib au jucat un rol important diverşii aliaţi indieni ai coloniştilor, care-i agreau pe europeni dintr-un motiv sau altul. Massoit, tatăl lui Metacom, fusese odată convins de către un indian de utilitatea prieteniei cu coloniştii. Acest indian se numea Squanto şi era unul dintre acei 24 de indieni capturaţi pe vânătorii de sclavi ai lui Thomas Hunt în 1614 pe Coasta regiunii wampanoagilor, pe atunci încă neatinsă de europeni. Călătoriile lui Squanto, indianul capturat n-au luat sfârşit odată cu ajungerea în Spania, căci a fost curând revândut în Anglia.

După câţiva ani chiar în perioada când soseau primii „pelerini” în Noua Anglie – s-a întors şi Squanto în America. Acolo, el, un indian care-l văzuse patria europenilor cu proprii săi ochi şi învăţase chiar şi limba engleză, era pentru tovarăşii săi de trib o

făptură – aproape tot atât de neobişnuită precum fusese la Londra pentru englezi. Experienţele „omului de lume” Squanto au avut o mare influenţă asupra fostei căpetenii supreme a wampanoagilor, care l-a ridicat la rangul de prim sfetnic. După imigrarea „pelerinilor” Squanto a devenit omul principal de legătură dintre colonişti şi căpetenia wampanoagilor. Îţi urma morţii lui Massoit şi apoi a lui Squanto, Metacom a devenit noua căpetenie. El ştia din proprie experienţă că sfatul de a se supune bogaţilor şi puternicilor cuceritori nu ar fi hărăzit nici wampanoagilor şi nici celorlalte triburi de indieni din Noua Anglie acea înflorire pe care o sperase Squanto, ci dimpotrivă.

Astfel fiul lui Massoit, la fel ca şi Sasacus, căpetenia pequoţilor, în urmă cu patruzeci de ani, a început să pregătească în secret o acţiune militară comună a tuturor triburilor de indieni din Noua Anglie, acţiune care trebuia să împiedice supremaţia integrală a colonizatorilor asupra regiunii wampanoagilor şi a întregii Americi de Nord.

Din timpurile în care luptaseră cu pequoţii de sub conducerea lui Sasacus, europenii pătrunseseră tot mai departe şi ocupaseră mult pământ indian. De aceea trebuia să câştige cât mai mulţi aliaţi; pe lângă sakoneţi, neamurile cele mai apropiate ale lui. Metacom, a căror căpetenie era pe vremea aceea Awashonka, o femeie şi pe mohicani, nipmikşi şi din nou narrangaseţi. Oamenii de încredere ai lui Metacom au împărţit acestor triburi săgeţi învelite în piele de şarpe cu clopoţei. Pielea şarpelui cu clopoţei era pentru aceşti indieni simbolul luptei.

Reprezentanţii triburilor convocate au desfăşurat pieile la focul sfatului. Dar singurii care au răspuns fără echivoc chemării la luptă au fost, printr-un concurs de împrejurări, tocmai narrangaseţii, pe care în urmă cu o jumătate de veac priceputul părinte orator Williams îi convinsese să nu ia parte la răscoala lui Sasacus.

Metacom avea, asemeni tatălui său Massoit, un sfetnic, Saussmon, care văzuse şi el oraşele europene şi studiase la universitate. Fusese şi botezat, dar până la urmă se întorsese în patrie. Când a aflat intenţiile lui Metacom, Saussmon a părăsit de îndată capitala wampanoagilor – care se afla la poalele Muntelui Speranţei, pe a peninsulă îngustă – şi a dezvăluit guvernatorului Winslow, de la Plymouth, toate detaliile acţiunii plănuite. Astfel şi aceasta începea cu o trădare, ca pe vremea strădaniilor lui Sasacus. Dar wampanoagii au descoperit trădarea şi i-au dat lui

Saussmon pedeapsa meritată. Apoi au început luptele. Răsculaţii au atacat, în mai 1675, fără sprijinul altor triburi indiene, oraşul Swanson şi l-au cucerit.

Deşi luptele începuseră mai devreme decât plănuise Metacom, el tindea totuşi să-şi realizeze planul iniţial. Voia anume să atace pe rând coloniile din Noua Anglie, care la vremea aceea ajunseseră la 89. Din lupta împotriva acestor oraşe indienii au ieşit învingători de 52 de ori, iar 12 oraşe mai mari au fost distruse complet.

După acţiunile pline de succes împotriva aşezărilor din regiunea Massachusetts, Metacom s-a îndreptat împreună eu oamenii săi împotriva celei de-a doua colonii din Connecticut. Indienii au capturat întreaga încărcătură a armatei de colonişti şi au învins echipa de şaptezeci de oameni care o însoţea. Această campanie, încununată de succes până atunci, a luat totuşi sfârşit cu încercarea nereuşită de a cuceri oraşul cel mai important din valea Connecticut-ului, Hatfield.

Locuitorii din Hatfield, protejaţi de jur împrejur de palisade, se apărau crâncen. Deşi Metacom îşi trimitea neîntrerupt luptătorii la asalt împotriva fortificaţiilor de lemn ale oraşului întărit, Hatfield nu a putut fi cucerit.

Indienii pierduseră câteva zeci de oameni.

Metacom şi-a schimbat de aceea planul. El şi-a retras oamenii de la fortificaţiile oraşului şi i-a condus înapoi în ţara wampanoagilor, la Muntele Speranţei. Pe drum i-au ieşit în cale mohicanii. În războaiele indienilor mohicanii i-au sprijinit mereu pe europeni.

Între timp locuitorii de la Plymouth şi alte localităţi, folosindu-se de absenţa lui Metacom, au alcătuit cea mai mare formaţiune militară creată de britanici până la acea vreme. Erau mai mult de o mie de oameni. Împotriva lor s-au ridicat narrangaseţii, în fruntea cărora se afla căpetenia Cronochet. Narrangaseţii erau cei mai importanţi şi de încredere aliaţi ai lui Metacom.

Acest trib, care nu a luat parte la campania lui Metacom în Connecticut, îl aştepta între timp într-o fortăreaţă construită pe o insulă în mijlocul „marilor mlaştini”. Aceste, mlaştini de nepătruns pentru orice străin, garantau locuitorilor lor siguranţă deplină; dar trădarea a intrat iar în joc. Britanicii, care înaintau în regiunea narrangaseţilor, au izbutit să ia prizonier pe unul din oamenii lui Cronochet. Ei l-au ameninţat că-l vor ucide pe loc dacă nu-i va conduce prin „marile mlaştini”. Iar indianul şi-a

răscumpărat viaţa trădându-le cărările prin întinsele mlaştini şi conducând duşmanii de-a dreptul în faţa valurilor fortăreţei.

În noaptea de 19 decembrie 1675 unităţile armatei de colonişti au atacat din trei părţi şi cu totul prin surprindere tabăra narrangaseţilor care îl aşteptau pe Metacom. Fortăreaţa a fost distrusă şi majoritatea narrangaseţilor doborâţi în luptă, dar câteva zeci de englezi au plătit aceasta cu viaţa. Indienii care au reuşit să scape fugind s-au alăturat grupului principal al armatei lui Metacom. Acesta a străbătut cu armata sa timp de şapte luni partea de nord-est a Americii de Nord. Apoi s-au întors complet epuizaţi la Muntele Speranţei.

Metacom făcuse cea mai mare greşeală din lupta aceasta. Muntele Speranţei se află pe o peninsulă îngustă; era deci de ajuns ca inamicii să zăvorască această peninsulă în partea ei cea mai îngustă pentru ca Metacom să cadă cu întreaga lui armată în cursă.

În această situaţie indienilor nu le rămânea decât capitularea sau moartea. Metacom a ales, după cum era de aşteptat, lupta, deşi aceasta era lipsită de orice speranţă, este adevărat că unul dintre sfetnicii săi i-a sugerat că ar fi mai bine să se predea, dar căpetenia l-a ucis pe loc pe laşul acesta. Prin aceasta Metacom nu a făcut altceva decât să grăbească pieirea armatei sale, fiindcă fratele acelui indian făcea parte din garda lui personală. Acesta s-a furişat noaptea din tabăra indienilor, a trecut „linia frontului" şi ajungând la duşmani s-a oferit să conducă încă în aceeaşi noapte un comando de colonişti care să surprindă armata indiană din spate.

Şi, ceea ce era tipic pentru aceste lupte, în care wampanoagii fuseseră atât de des trădaţi de alte triburi indiene, grosul acestui comando de „colonişti" eră alcătuit din indieni care trecuseră de partea englezilor.

Trădătorul care voise să-şi răzbune moartea fratelui prin pieirea tribului lui Metacom a pândit-o, după luptă, pe căpetenie, pe o cărare. Nu se înşelase: fugarul Metacom a alergat direct în bătaia puştii…

A tras; iar un glonte pătruns în inimă a pus capăt vieţii căpeteniei wampanoagilor.

Cadavrul viteazului luptător a fost tăiat în patru: timp de douăzeci de ani după aceea coloniştii din Plymouth i-au expus capul înfipt într-un par.

Drept recompensă, trădătorul a primit mâna dreaptă a

căpeteniei. De atunci indianul a purtat-o mereu cu el, prin toate cârciumile din satele Noii Anglii şi era dispus s-o, arate oricui îi oferea o cană de rom.

RĂZBOIUL ZEILOR

Sub denumirea de pueblo este cunoscut unul din grupurile principale ale locuitorilor indieni din America de Nord, a căror organizare socială, al căror mod de a-şi dobândi hrana şi ale căror aşezări prezentau mari asemănări.

Indienii pueblo din New Mexico şi Arizona îşi ridica a de regulă aceste aşezări pe podişuri întinse, aşa-numitele mesas. Casele lor erau construite din blocuri de gresie şi cărămizi nearse. Ele erau aşa fel legate între ele încât fiecare pueblo (sat) arăta ca un fel de castel de nisip.

Deşi indienii fiecăruia dintre triburile pueblo aveaţi un puternic spirit de trib, totuşi nu acţionau de obicei în comun şi întotdeauna se găsea câte unul care să se manifeste independent. Ca şi celelalte triburi indiene, triburile pueblo îşi alegeau şi ele câte două căpetenii, una pentru timp de pace şi alba pentru timp de război; cu toate acestea în sânul fiecărui pueblo preoţii locali (vrăjitorii sau vracii) exercitau o influenţă cu mult mai mare. Ceremoniile religioase şi religia în general nu jucau nicăieri în nordul Americii un rol atât de important ca în triburile indienilor pueblo.

Religia indiană se vedea confruntată cu exploatarea indienilor condusă în exclusivitate de preoţi ai unei religii europene şi în primul rând de membrii ordinului franciscan. Ori de câte ori preoţii catolici aveau cuvântul hotărâtor în relaţiile cu indienii, nu ezitau să lovească în religia indiană „păgână”. De aceea nu este de mirare că tocmai vracii au devenit duşmanii principali ai noii religii şi ai noii ordini străine. În acest conflict care mocnea de multă vreme, unul dintre ei, Pope, preot şi vraci, a reuşit totuşi să depăşească punctul de vedere limitat al unui simplu preot al religiei indiene. El a pregătit o răscoală îndreptată nu numai împotriva divinităţilor străine, ci mai ales împotriva sistemului ostil de exploatare impus indienilor pueblo de către europeni. Vraciul acesta, Pope, a început să pregătească în secret lupta. Răscoala trebuia să-i elibereze pe toţi indienii pueblo. Pregătirea acţiunilor de luptă nu s-a desfăşurat la focul sfatului ca la celelalte triburi de indieni nord-americani ci în tembele pueblo, numite kiva. În aceste kiva vraciul Pope le predica indienilor că

nu el era acela care-i îndemna la răscoală, ci că nu făcea altceva decât să împlinească voinţa zeilor lor, mâniaţi de crimele spaniolilor şi ale preoţilor Spanioli; şi încheia chemându-i la războiul religios de eliberare.

Familia lui Pope fusese tot atât de crunt lovită de colonizarea europeană ca şi cele mai multe familii ale indienilor pueblo. Unul din fraţii săi fusese vândut ca sclav, i-ar lui însuşi franciscanii îi interziseseră să mai ţină slujbe religioase „păgâne”. Întrucât Pope nesocotise această interdicţie, fusese arestat, târât în capitala provinciei şi biciuit în public în faţa palatului guvernatorului. Iar curând după eliberare fusese din nou arestat. Nici prigoana şi nici pedepsele nu l-au putut însă abate pe vraci de la planul său bine întocmit şi gândit de a-i izgoni po spanioli şi mai cu seamă pe preoţii lor din Arizona şi New Mexico şi de a le reda indienilor vechiul lor fel de viaţă şi religia de dinaintea colonizării. Şi astfel colinda de la un pueblo la altul şi organiza în adunări tainice pregătirea răscoalei.

Ei era preocupat mai mult decât oricare altul dintre conducătorii de răscoale de dinaintea lui de păstrarea loială a secretului pregătirilor de luptă. Participanţilor la consfătuiri le era impusă o tăcere absolută. Deoarece Pope era convins că nici o femeie nu putea păstra un secret, nici o indiană nu trebuia să ia cunoştinţă de pregătirea răscoalei. Mai mult decât atât, el punea la încercare şi loialitatea colaboratorilor săi cei mai apropiaţi, Când a constatat de pildă că propriul său văr era favorabil spaniolilor, l-a declarat spion al franciscanilor. Drept care indienii l-au omorât cu pietre pe bănuit.

Înainte de izbucnirea răscoalei Pope se mai străduise să cureţe pueblo-urile şi de oamenii de încredere indieni ai franciscanilor. În pofida tuturor acestor precauţii, franciscanii şi guvernatorul spaniol au aflat totuşi prin spionii lor de existenţa acestui plan, chiar dacă nu în toate amănuntele lui; ştiau însă că se cocea ceva împotriva spaniolilor şi că vracii triburilor pueblo aveau conducerea.

Franciscanii au hotărât de aceea să le-o ia înainte indienilor. Ei au arestat pe toţi vracii din pueblo-urile aflate sub controlul lor şi l-au spânzurat pe fiecare al zecelea „păgân, eretic şi rebel” pe care puseseră mâna. Printre cei arestaţi se afla şi Pope; din fericire însă a scăpat la numărătoare şi împreună cu ceilalţi vraci norocoşi a fost aruncat în închisoarea din Santa Fe.

Indienii, în viaţa cărora religia juca un rol atât de important, se

temeau totuşi că vor cădea pradă spiritelor rele atâta vreme cât vracii nu se vor afla printre ei. Triburile pueblo, lipsite acum de conducătorii lor, au început de aceea să se pregătească singure de luptă. Prima acţiune trebuia să fie, bineînţeles, eliberarea prizonierilor „sfinţi” de la Santa Fe.

La reşedinţa guvernatorului au ajuns şi de data aceasta veşti alarmante din toate pueblo-urile, conform cărora indienii ar pregăti un atac la Santa Fe în caz că vracii lor n-ar fi fost eliberaţi. Guvernatorul şi-a dat seama numaidecât că trupele sale n-ar fi putut face faţă superiorităţii numerice a pueblo-urilor unite. Fără a ţine seama de protestele franciscanilor, el a ordonat astfel eliberarea neîntârziată a celor încarceraţi. Pope s-a întors imediat la Taos, pueblo-ul său.

Această primă victorie obţinută fără luptă a întărit încrederea indienilor în forţele lor. Pope, care se întorsese teafăr din închisoare, era primit pretutindeni cu mari. Onoruri. Indienii pueblo credeau că acest vraci de la Taos care înfruntase mânia spaniolilor şi a preoţilor lor şi trecuse cu bine prin încercările închisorii, întorcându-se sănătos în kiva, avea să-i poată elibera acum şi pe ei şi că zeii lor indieni aveau să-l ajute.

VRACIUL DEVINE SIMBOL AL LUPTEI

După ce s-a întors din închisoare, Pope a vizitat imediat zeci de pueblo-uri, lansând peste tot chemarea la luptă. Apoi s-a întors la Taos, stabilindu-şi acolo cartierul general pentru pregătirea răscoalei. Timp de câteva luni s-a întâlnit zi de zi în kiva sa cu oameni ai tuturor triburilor pueblo.

În vara anului 1500 pregătirile pentru „războiul sfânt” se apropiaseră de sfârşit. Pope a invitat în kiva toate căpeteniile şi mulţi războinici ai pueblo-ului său şi ai pueblo-urilor din imediata vecinătate. Sub privirile ascultătorilor vraciul a făcut să apară trei zei, „zeii” pictaţi în culorile războiului, care au început să ardă; din toate mădularele lor ţâşneau flăcări. „Zeii” au anunţat că prin acest foc sacru doresc să-i ajute pe indieni să-i izgonească pe străini din ţară. Vraciul îi hipnotizase probabil pe toţi cei prezenţi. Tot prin glasul „zeilor” a stabilit şi data în*c*eperii răscoalei indiene; 13 august 1680.

Delegaţilor le-a fost înmânat, pentru fiecare trib şi câte un şnur, pe care o serie de noduri arătau câte zile mai rămâneau până la izbucnirea răscoalei. Totuşi franciscanii au aflat şi de data aceasta. Ei l-au anunţat pe guvernator, dar era prea târziu, căci numele vraciului Pope devenise între timp simbol al libertăţii pentru întreg New Mexico-ul indian. În ziua stabilită spaniolii au fost izgoniţi din Taos; s-au răsculat chiar şi indienii din pueblo-ul Tasque, care se găsea în imediata apropiere de Santa Fe. Ei l-au ucis pe preot, pe un negustor şi pe toţi spaniolii care trăiau în pueblo.

În aceeaşi zi, la fel ca la Taos şi Tasque, spaniolii din pueblo-urile Picuris, Galisteo, Poquaque şi din multe altele au fost izgoniţi sau şi-au găsit moartea.

Răscoala era pregătită până în cele mai mici detalii, astfel că indienii au eliberat în două zile întregul teritoriu întins al New Mexico-ului şi teritoriile învecinate, Arizona şi Colorado. Spaniolii din aşezările mai îndepărtate şi-au aflat moartea, cei din împrejurimile oraşului Santa Fe au încercat însă să se refugieze în oraş, adică în capitala provinciei, puternic fortificată şi apărată

de un mare număr de soldaţi.

În ziua de 14 august, la o zi după izbucnirea răscoalei, primele detaşamente de indieni din pueblo-ul Tasque au pornit spre Santa Fe. Cavaleria spaniolă a trecut la contraatac iar indienii din pueblo, care spre deosebire de cei din alte regiuni ale Americii n-au avut niciodată arme de foc şi cal, s-au văzut puşi în dificultate. Însă vraciul Pope nu a renunţat şi în noaptea următoare a pătruns el însuşi în fruntea oamenilor din pueblo-ul său până la Santa Fe, unde împreună, cu indienii din Tasque a început asedierea oraşului.

În planul său Pope stabilise ca înaintea asaltului asupra oraşului Sânta Fe indienii să împiedice alimentarea cu apă a acestei principale baze de operaţiuni a spaniolilor, aflată pe teren secetos. Ei au şi reuşit de altfel sa scoată din luptă detaşamentul care apăra marele bazin de apă, pe care mai apoi l-au distrus.

În noaptea spre 15 august oamenii din pueblo-ul lui Pope au pătruns în oraş şi au ajuns până la porţile palatului principal, adevărata fortăreaţă Santa Fe, înconjurată de ziduri înalte. Cu excepţia acestei fortăreţe tot oraşul se afla în flăcări.

Spaniolii, nedorind să aştepte până ce aveau să cadă totuşi în mâinile indienilor, au hotărât să întreprindă un contraatac prin surprindere; şi le-a reuşit. Indienii au fost respinşi din oraş. În timpul contraatacului spaniolii au luat câţiva prizonieri pe care i-au executat în mare grabă, păstrându-şi apoi ultimele victime şi ultimul lor oraş din ţara indienilor pueblo. Fără să mai zăbovească, ei s-au scurs apoi de-a lungul lui Rio Grande spre Mexic.

Victoria finală a fost dobândită la 21 august. În decursul a numai opt zile indienii eliberaseră întreg New Mexico, o regiune pentru ocuparea căreia spaniolilor le trebuiseră mai mult de o sută de ani. Ei au nimicit toate misiunile catolice şi împreună cu ele vreo 2 350 de europeni.

Aceia dintre spanioli care supravieţuiseră răscoalei erau înfometaţi şi aproape morţi de sete. Puţini dintre ei au reuşit să treacă graniţele New Mexico-ului, la El Paso. În ţara pe care o părăsiseră nu a mai rămas nici unul dintre ei.

Până atunci nici o răscoală nu se sfârşise atât de repede, cu o victorie atât de clară şi de avantajoasă pentru indieni, ca lupta condusă de vraciul Pope.

Pope putea să se gândească acum la realizarea părţii a doua a programului său. Prima etapă a revoluţiei prevedea eliberarea

teritoriilor indiene de sub spanioli, cea de a doua urmărea mai ales eliberarea indienilor de religia catolică. În toate pueblo-urile aveau loc de aceea serbări rituale în timpul cărora indienii botezaţi de franciscani erau spălaţi cu zeama fructelor de yucca, pentru a fi „curăţiri” de botezul catolic.

Pope considera biserica şi religia catolică drept o erezie. De aceea toate bisericile catolice au fost distruse, toate relicvele nimicite. Pope i-a determinat pe indieni să nu mai poarte nume europene. El a interzis, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, chiar şi folosirea limbii spaniole, limba blestemată a cuceritorilor şi a preoţilor catolici.

În felul acesta umilinţa şi ruşinea unui trecut apropiat în care domniseră pe aceste pământuri indiene franciscanii şi un guvernator spaniol, au fost risipite. Indienii pueblo s-au putut elibera într-adevăr total de spanioli şi de religia Acestora; ei s-au întors la reprezentările, lor religioase, la limba lor, la tradiţiile, obiceiurile şi starea lor sociala, aceea de dinaintea descoperirii continentului lor de către Columb. În sfera producţiei materiale însă indienii au preluat totuşi cunoştinţele noi şi înaintate ale foştilor lor cuceritori.

Eroul acestei glorioase răscoale, Pope, talentatul vraci şi preot, era mulţumit cu un asemenea rezultat al luptei. Iar poporul indian a început, cu timpul, să-l copleşească pe eliberator cu o adevărată cinste regală. La rândul său Pope a început curând să considere această cinste pe care i-o arătau fraţii săi ca pe o obligaţie a lor. Începuse să-şi fructifice victoria pe cont propriu. Pretindea oamenilor să se plece în faţa lui, avea servitori, purta haine strălucitoare. Iar el, care interzisese folosirea oricărui obiect de provenienţă spaniolă, fie el cât de neînsemnat, se plimba acum prin pueblo-ul său în fosta caleaşcă a guvernatorului spaniol şi îşi alegea ca ibovnice cele mai frumoase indience, lăsându-le pe cele de care se plictisea pe mâna favoriţilor. Numele lui, care fusese cândva un simbol ar luptei, era acum asemeni unui nor întunecat, care acoperea soarele libertăţii aduse de el însuşi indienilor din America de sud-vest.

Nu e de mirare deci faptul că locuitorii pueblo-urilor au început să se revolte împotriva manierelor de suveran ale lui Pope. Iar până la urmă propriul său trib şi-a ales o nouă căpetenie, pe Tuputua, care a călăuzit destinele tribului tewe până în anul 1688.

În acelaşi an însă vraciul şi marele eliberator Pope a fost ales din nou căpetenie supremă a tuturor indienilor pueblo. Relatările, puţine la număr şi imprecise care ne-au parvenit din anii aceia, când în toată Arizona şi New Medico nu mai trăia nici un european, iar folosirea scrierii şi limbii spaniole erau interzise, nu pot explica de ce poporul liber l-a ales din nou căpetenie pe vraciul Pope. Desigur el însuşi se va fi trezit din beţia lui de putere, conştient că libertatea poporului său era lucrul cel mai de preţ pe care îl cucerise.

PONTIAC, UNIFICATORUL

Prin răscoala condusă de vraciul Pope spaniolii au fost izgoniţi pentru multă vreme de pe acele teritorii cotropite ale Americii de Nord, care la vremea aceea erau cel mai accesibile pentru ei prin Mexic. În Florida trăiau numai puţini spanioli, iar în îndepărtata Californie, pe coasta Oceanului Pacific, se afla doar un mic număr de colonişti europeni pe cale de dispariţie. În America de Nord mai existau însă, în afara coloniilor britanice şi colonii franceze: în sud, mica colonie Louisiana, iar la nord, mai întinsă şi mai importantă, Canada.

Britanicii îşi extindeau posesiunile îndeosebi în regiunile de răsărit ale Americii de Nord, în nordul coastei, în zonele actualului Massachusetts, în Connecticut şi împrejurimi şi la sud de Virginia. Aşezările britanice din nord-est se aflau pentru moment în siguranţă, graţie victoriei asupra lui Metacom.

Quakerii au fost cei care au pătruns mai adânc în interiorul continentului nord-american; ei au cucerit un nou teritoriu de colonizare, care a primit curând denumirea de Pennsylvania, după numele întemeietorului coloniei. Quakerii din Pennsylvania au încheiat câteva pacte bine intenţionate cu indienii localnici, pentru a-şi asigura pacea şi liniştea. William Penn a fost primul care a iniţiat un astfel de pact. În 16B2 el a adresat o scrisoare „împăratului Canadei”, cum îl numea pe şeful suprem al indienilor irochezi, în care le expunea indienilor planul quakerilor pentru dezvoltarea economică a Pennsylvania. După părerea lui, era un plan de pe urma căruia puteau trage foloase şi localnicii. Liga indienilor irochezi a cedat quakerilor o regiune întinsă, în acelaşi timp însă aceşti indieni puternici au deposedat alte triburi de terenurile lor de vânătoare. Iată de ce, pentru indieni, această colonizare paşnică avea să aibă în cele din urmă aceleaşi consecinţe nefast.

În timpul acesta francezii cucereau noi teritorii coloniale – pe coasta Atlanticului, puţin populată de indieni şi pe fluviul Sfântul Laurenţiu. Mai departe, la vest de aşezările britanice şi franceze, indienii trăiau aproape la fel ca înainte, De altfel aproape întreaga Americă de Nord le mai aparţinea încă, contactele lor cu europenii rezumându-se la graniţele coloniilor britanice şi

franceze.

Primii care au pătruns pe teritoriile rămase în posesia indienilor au fost mai ales misionarii. Apoi au urmat negustorii care cumpărau blănuri de la băştinaşi pentru a le revinde în Europa. Acest comerţ era foarte răspândit şi avea pentru indieni o importanţă relativ mare. Între anii 1739 şi 1759, adică în numai două decenii, din oraşul numit pe atunci Charlestown au fost trimise 1 250 000 vie blănuri.

În acelaşi timp, dincolo de graniţele apusene aferenţilor engleze şi franceze, au luat naştere puncte comerciale unde indienii puteau schimba blănuri pe arme, rachiu, stofe, securi sau cuţite de scalpat. Negustorii erau agenţi importanţi ai ţărilor lor pe lângă diversele triburi indiene. Încă de la mijlocul secolului al 18-lea ei au întemeiaţi forturi şi castele, chiar în zona importantă dintre Marile Lacuri.

Un rol cheie a jucat aici fortul puternic întărit Detroit, construit de francezi pe râul cu acelaşi nume. Indienii care locuiau pe malurile lacurilor s-au apărat de la bun început împotriva cotropitorilor. În 1747, de pildă, huronii căpeteniei Orontony au răpus câţiva negustori francezi din Detroit.

În general însă francezii din Detroit au încercat să trăiască în pace cu indienii localnici, cu triburile ottawa, ojibwa (chippewa) şi potawatami, toate aparţinând grupului de limbă algochin. Aceste trei triburi fuseseră *în.* Iniţial unite într-un singur trib care în timpul descoperirii Americii de către Columb locuia la nord de Marile Lacuri. Indienii ottawa trăiau în pace cu francezii, deoarece aceştia contribuiau la sporirea veniturilor tribului. Ei cumpărau blănuri de la triburile mai îndepărtate, revânzându-le apoi cu câştig corespunzător francezilor din Detroit.

Negustorii francezi se străduiau în mod demagogic să demonstreze că supuşii regelui Franţei şi membrii tribului ottawa se bucurau de aceleaşi drepturi. Ei nu încetau să îi asigure pe indieni de protecţia pe care o acorda „Marele Părinte”, adică regele Franţei tuturor aliaţilor săi, dacă ei s-ar fi aflat în primejdie. Aceeaşi protecţie, a unui alt „Mare Părinte”, adică regele Angliei, o promiteau indienilor „lor” şi englezii.

Asemenea promisiuni nu puteau desigur să impresioneze decât dincolo de graniţele fostelor posesiuni europene de pe continentul nord-american! Între timp aceşti doi „Mari Părinţi” au purtat între ei, timp de aproape trei sferturi de veac, tot soiul de războaie, declarate sau nu. Penultimul război franco-britanic se

terminase în 1748, iar *şi* ultimul a început opt ani mai târziu. De partea Marii Britanii se aliniaseră Prusia şi Hanovra, de partea Franţei Austria, Polonia, Rusia, Saxonia şi Suedia. În America de Nord, alături de englezi luptau indieni, iar alături de francezi tot indieni. Comandantul fortului Detroit, de pildă, a trimis ca întăriri în primul an al noului război trei sute de indieni trupelor franceze. În documentele scrise ale epocii putem desluşi pentru prima oară numele unui indian aliat al francezilor, numele căpeteniei tribului ottawa, Pontiaque, în engleză Pontiac.

În luptele grele franco-britanice care s-au purtat pentru cucerirea Canadei, victoria a fost de partea englezilor, în septembrie 1760 guvernatorul francez al Canadei a capitulat.

Au mai dăinuit însă, dincolo de graniţele coloniilor franceze, câteva forturi deschise, localităţile comerciale care au rămas în mâinile francezilor, iar cel mai important dintre acestea era Detroit. Până aici, la marile lacuri, nu pătrunseseră încă soldaţii britanici. Forturile mari şi mici presărate pe teritoriul indian nu puteau fi cucerite decât de un om deosebit de încercat în lupte.

Cuceritorul Canadei, generalul britanic Amherst, îl alesese pentru marşul în ţara prietenilor indieni ai învinşilor francezi, pe rangerul Rogers, care se evidenţiase necontenit în luptele împotriva indienilor. Rogers a scris mai târziu o carate despre evenimentele din acele zile. El relatează cum, la patru zile după cucerirea Montrealului, a părăsit oraşul împreună cu două sute de ostaşi neînfricaţi, îndreptându-se spre sud în fruntea unei flotile de cinsprezece ambarcaţiuni mari. Ajungând în apropiere de Detroit şi coborând pe mal, Rogers se afla pe teritoriul triburilor indiene. El îl numeşte pe Pontiac „împărat” al acestei regiuni. Pe atunci, sub cârmuirea acestuia se aflau toate triburile indiene care trăiau între lacurile Huron, Erie şi Michigan. El îi unificase pe indienii ottawa cu fraţii lor ojibwa şi potawatami. În numele acestei uniuni, Pontiac a păşit în calea soldatului Rogers, întrebându-l ce căutau englezii pe teritoriul indian. Rogers şi-a începui atunci jocul ingenios.

El l-a asigurat pe Pontiac că vine în calitate de „prieten” al indienilor, lăsând să se înţeleagă că vor cumpăra blănurile la preţuri mult mai ridicate decât francezii. Pentru ca englezii să poată însă livra indienilor mărfurile pe care aceştia le cumpărau înainte de la francezi, trebuiau să cucerească fortul Detroit, acest centru principal de comerţ de pe teritoriul indian aflându-se în mâinile francezilor. Ca dovadă a sincerităţii intenţiilor sale,

Rogers i-a dăruit lui Pontiac câteva wampumuri, centuri prin care indienii din răsăritul Americii de Nord îşi comunicau reciproc dorinţele. Pontiac n-a refuzat, ce-i drept, wampumurile, dar nici n-a mulţumit. El şi-a exprimat doar acordul de a face negoţ cu englezii şi a lăsat cale liberă spre Detroit soldaţilor britanici. Oamenii lui Rogers au învins în luptă garnizoana franceză a fortului.

WAMPUMURILE ROŞII

Pontiac, căpetenia care mai târziu şi-a plecat fruntea în faţa generalilor britanici, îşi asumase o mare vină în ochii duşmanilor săi: sub conducerea sa a reuşit pentru prima oară în America de Nord unificarea a zeci de triburi altădată duşmane, depăşind în acelaşi timp cu un extraordinar geniu militar pe toţi ceilalţi conducători de răscoale indiene. Pontiac a elaborat un plan exact, strategic şi militar, de răscoală şi a fost primul în America de Nord care a organizat adevărate asedii ale forturilor inamice.

Despre aceasta vom vorbi însă mai târziu. Deocamdată era încă pace iar Pontiac şi Rogers s-au despărţit în relaţii bune. Pontiac s-a întors în satul său de indieni ottawa, nu departe de Detroit. Doar canadienii francezi s-au străduit, după cum se parc, să animeze în continuare războiul împotriva englezilor.

Aceşti canadieni francezi nemulţumiţi căutau la foştii aliaţi indieni mai mult sprijin decât în propria lor patrie de pe continentul european. Fostele triburi aliate cu francezii (de exemplu delawarii), au primit cordial pe emisarii secreţi ai acestora. Pontiac mai ales a ascultat cu mare interes toate relatările despre plănuita rebeliune a americanilor francezi. Prin participarea indienilor la aceste lupte, Pontiac nu era călăuzit de dorinţa de a restabili coloniile franceze pe continentul nord-american; el se temea, mult mai mult, de puterea crescând a coloniilor britanice. Până atunci englezii şi francezii luptaseră pentru hegemonia în America de Nord la fel ca spaniolii, olandezii şi chiar suedezii, care jucaseră şi ei un anumit rol în această competiţie; indienii erau deci puşi în faţa unor colonii europene neunitare, despărţite unele de altele. Cuceritorii coastei răsăritene a Americii de Nord nu depăşiseră graniţele actualelor state Virginia de vest, Pennsylvania, New York şi Connecticut.

Acum însă, sub privirile lui Pontiac, începea să se contureze o linie de graniţă britanică neîntreruptă, de la fluviul Sfântul Laurenţiu până în sud, în Georgia. Dincolo de această graniţă se ridicau, ca pe o tablă de şah, o serie de forturi, avanposturi înaintate şi paveze pentru coloniile engleze care înaintau în urma lor ca o lance înfiptă tot mai adânc în inima continentului indian.

Pontiac n-a profitat însă de prima ocazie de a dezlănţui un război al tuturor indienilor împotriva europenilor. În 1771 căpeteniile Kyashuta şi Tahaiadoris, soli ai unuia dintre triburile membre ale alianţei indienilor irochezi, senecaşii, au venit la tribul ottawa şi i-au înmânat lui Pontiac un wampum roşu, semn al războiului. Astfel îi chemau pe indienii ottawa şi toate triburile lor aliate la lupta împotriva englezilor, pentru izgonirea lor de pe continentul american.

Pontiac nu s-a alăturat atunci acestei chemări adusă de reprezentanţi ai celei mai puternice grupări indiene de pe malul răsăritean al Mississippi-ului. Mai respecta încă, la acea vreme, înţelegerea nescrisă pe care o încheiase de curând cu Rogers, la Detroit; de aceea i-a expulzat pe solii senecaşilor.

N-a trebuit însă să treacă un an ca Pontiac să-şi schimbe părerile. Quakerii promiseseră indienilor să nu treacă niciodată munţii. Acum însă europenii începuseră să colonizeze calea Ohio-ului, iar de la râul Ohio până la pământurile indienilor ottawa şi ale aliaţilor lor, până la statele Illinois şi Michigan de azi, nu mai era departe. Pontiac nu se mai îndoia acum de calea pe care o avea de urmat. Astfel a început de această dată el însuşi să se pregătească de luptă.

A vizitat zeci de triburi, ca la vremea lor Metacom şi Pope şi i-a convins pe indieni, la lumina focului sfatului, Cât de important este să se unească toţi, cum numai rezistenţa comună putea împiedica pătrunderea în continuare a europenilor. Pontiac a avut succes la majoritatea triburilor, nu însă şi la liga irochezilor, uniunea celor mai numeroase şi mai puternice triburi. Senecaşii, pe care Pontiac îl jignise adânc refuzându-le wampumurile, nu s-au alăturat pentru moment triburilor ottawa; de aceea şi celelalte triburi irocheze au rămas în afara alianţei. Pontiac şi-a împărtăşit planurile de luptă acelor căpetenii pe care ie câştigase de partea sa pentru lupta împotriva coloniilor britanice din America de Nord. Acest plan se baza mai ales pe faptul că adevăratele colonii britanice, care nu pătrunseseră încă prea adânc în interiorul continentului indian, erau apărate de acel şir neregulat de forturi antiindiene. Oastea indiană unită trebuia, în prima etapă, să cucerească toate aceste forturi avansate, curăţând de ele această ţară a nimănui care preceda coloniile, urmând ca în a doua etapă indienii să-i împingă pe colonişti necontenit spre răsărit, mânându-i înaintea lor până când se vor îneca, înghiţiţi de apele Atlanticului.

Acesta era un plan înţelept şi temerar. De la cei mai înaintat fort, care fusese construit în Golful Verde în actualul stat Wisconsin, erau câteva mii de kilometri până la ocean. În această regiune aproape incomensurabilă locuiau zeci de triburi, dintre care multe trăiau în duşmănie între ele. Dincolo de aceasta nu exista nici un mijloc rapid de comunicare.

Strategia lui Pontiac presupunea desigur ca toate triburile indiene să-şi îndeplinească sarcina pe care aveau s-o primească de la conducătorul plănuitei răscoale. La ziua stabilită, zeci de triburi trebuiau să se ridice în acelaşi timp împotriva forturilor izolate şi să le cucerească.

Pontiac, care cunoştea puterea militară a duşmanilor săi şi dorea să evite vărsări de sânge inutile şi-a sfătuit aliaţii cu, peste tot unde era posibil, să ademenească garnizoanele în afara zidurilor forturilor pentru a le înfrânge acolo sau, dimpotrivă, să pătrundă, sub un pretext sau altui, *în* interiorul întăriturilor pentru a putea, de acolo, să efectueze un atac prin surprindere.

Fiecărui trib i s-a repartizat câte un fort, pe care trebuia să-l cucerească. Detroit, cel mai puternic, care datorită poziţiei sale între cele trei mari lacuri juca un rol cheie între forturile britanice, a fost preluat de însuşi Pontiac, ca sarcină pentru tribul său şi pentru aliatele triburi ottawa, potawatami şi ojibwa.

Pregătirile pentru această răscoală, cu adevărat a tuturor indienilor, făceau progrese frumoase. Pontiac le-a considerat încheiate la începutul primăverii lui 1763. Plin de speranţă, el nu mai aştepta decât sprijinul francezilor. De partea lor în acest conflict, nedeclarat încă în mod oficial, se pronunţaseră şi spaniolii. Pontiac credea că ofensiva generală împotriva coloniilor britanice va fi susţinută de spaniolii şi francezii din Louisiana încă franceză şi Florida încă spaniolă.

Aceasta explică de ce Pontiac trimitea aliaţilor săi francezi din Louisiana veşti încurajatoare despre amploarea şi puterea armatei sale. În acelaşi timp el voia să insuflă curaj războinicilor săi indieni. Ajutorul pe care l-a găsit în acest scop era de nepreţuit: delawarii aveau în acel timp un vraci – al cărui nume nu se mai cunoaşte – care, precum preotul şi vraciul Pope la vremea lui, propovăduia întoarcerea indienilor la vechile lor rituri şi relaţii sociale. El chema triburile să renege toate descoperirile europenilor şi să se întoarcă la viaţa pe care o duseseră înainte de apariţia cuceritorilor. El pretindea de asemeni că nu vorbeşte numai „cu glasul său” şi anunţa că însuşi „Părintele Vieţii”,

„Creatorul” indian care sălăşluieşte departe în ceruri, doreşte distrugerea dominaţiei coloniale britanice. El, preotul, s-ar fi chinuit mult timp zadarnic să-l viziteze pe „Părintele Vieţii”. O dată a visat totuşi că s-a ridicat de la pământ şi că a călătorit şapte zile, până când s-a aflat în. Sfârşit în faţa lui. După ce „s-a reîntors pe pământ”, preotul a împărtăşit delawarilor cuvintele „Creatorului”. Astfel, porunca zeului a zburat din gură în gură, până I când a ajuns şi la urechile lui Pontiac.

Convocând o ultimă adunare, la 27 aprilie, pe malul râului Ecorse, Pontiac n-a trebuit decât să le repete războinicilor adunaţi cuvintele preotului:

„Eu am creat cerul şi pământul, copacii şi mările, râurile şi oamenii şi tot ceea ce vedeţi şi posedaţi pe pământ. Iar acest pământ pe care-l locuiţi eu l-am creat pentru voi şi nu pentru alţii… Aceia nu se bucură de bună voinţa mea… Ei nu mă cunosc, ei sunt duşmanii mei şi duşmanii fraţilor voştri… De aceea nu mai luptaţi unii împotriva altora… Dar goniţi din ţara voastră pe aceşti clini înveşmântaţi în cârpe roşii, căci ei nu râvnesc la altele decât să vă păgubească pe voi. Şi dacă vă trebuieşte ceva, atunci, cereţi-mi mie şi fraţilor voştri… Vă spun deci: goniţi-i înapoi în ţările pe care le-am făurit pentru ei. N-au decât să se întoarcă acolo, de unde au plecat”. În acelaşi timp se pare că marele „Creator” indian i-ar fi destăinuit profetului că numai englezii sunt pentru ei duşmani. Francezii, dimpotrivă, se vor purta frumos cu copiii săi… indienii. De aceea şi ei sunt copii ai „Părintelui Vieţii”.

La această ultimă consfătuire militară Pontiac a povestit visul profetului aproape de-a lungul întregii nopţi. Războinicii îl ascultau, inimile lor au prins să se înfierbânte. Spre dimineaţă, când Pontiac îşi termina povestirea, printre războinicii triburilor wyandot, potawatami, ottawa şi ojibwa care ascultaseră, nu se mai afla nici unul care să nu fie gata să îndeplinească poruncile „Părintelui Vieţii”, să nu vrea să izgonească din ţară pe englezii îmbrăcaţi în cârpe roşii, din „ţara creată numai şi numai pentru Indieni”.

Planul răscoalei ne este cunoscut. Rămâne doar de povestit în ce măsură fiecare trib şi-a putut îndeplini sarcinile încredinţate de Pontiac. Huronii au fost primii care mi atacat şi distrus fortul care le fusese repartizat. Al doilea fort, cucerit de războinicii potawatami conduşi de Washee – acea parte a tribului care nu se afla în apropiere de Detroit – a căzut la 25 mai.

Totodată, în timp ce potawatami puseseră stăpânire pe fortul Saint Joseph, tribul miami cucerea, numai în decurs de câteva ore, fortul cheie, Fort Miami, plasat pe teritoriul actualului stat Indiana.

În Indiana un singur fort mai rămăsese în mâinile englezilor, Fort Quiatenon, pe râul Wabash. Atacul asupra lui a fost purtat de războinicii a trei triburi – kickapoo, mascoutex şi weave. După un scurt asediu – patru zile după căderea Fort Miami-ului – englezii au capitulat, salvându-şi astfel viaţa.

După o *zi* de la capitularea fortului Quiantenon a izbucnit lupta pentru unul dintre cele trei forturi cărora Pontiac le acordase cea mai mare importanţă în planurile sale, Fort Michilimackinak. Era acel fort care fusese comandat de Rogers. Acum era comandant un căpitan pe nume Etheringion. Acesta nu era la curent cu evenimentele de la Detroit şi Indiana. El a învoit astfel 35 de soldaţi de-ai săi să asiste în afara întăriturilor la o pasionantă întrecere, într-un joc cu mingea, în e are se înfruntau indienii din triburile sauk şi ojibwa. Indienii jucau cu rachete, întotdeauna un sat împotriva altuia, sau un trib împotriva altuia; adeseori erau sute de jucători deodată. Jocul continua cu dansuri, imnuri cultice şi rugăciuni ale vracilor. Acest joc de masă ora cu totul potrivit pentru mascarea adevăratelor intenţii ale jucătorilor din triburile sauk şi ojibwa.

În viitoarea jocului, unul dintre jucători a scăpat mingea, aparent din greşeală, peste zidurile de apărare ale fortului. Restul jucătorilor s-au repezit după ea, în incintă, prin poarta rămasă deschisă, iar femeile lor, care priviseră şi ele jocul până atunci, i-au urmat. Odată în interiorul fortului, indienii au uitat de mingea pierdută. Femeile, care de astă dată alcătuiau majoritate luptătorilor, au scos tomahawkurile şi măciucile pe care le aveau ascunse sub veşminte şi au început lupta.

Dintre cei 35 de spectatori britanici ai interesantului joc al indienilor, 30 şi-au pierdut viaţa, printre care şi locţiitorul comandantului, înainte ca soldaţii să fi reuşit să-i alunge pe indieni din incintă. Jucătorii, acum războinici declaraţi ai celor două triburi sauk şi ojibwa, conduşi de căpetenia Minavana, au început asediul. După câteva zile, Etherington s-a decis să capituleze. Toţi apărătorii englezi ai fortului Michilimackinak au supravieţuit prizonieratului, cu excepţia unuia.

După căderea fortului Michilimackinak, în întregul vest hu mai rămăsese decât un singur fort britanic, Fort Edward Augustus, în

Golful Verde, în actualul stat Wisconsin. Comandantul, locotenentul Gorell, a evacuat; fortul fără luptă, cunoscând soarta celorlalte forturi asediate şi temându-se de atacul ce avea să fie întreprins, la data de 21 iunie, de triburile monominec, fox şi winnebago, aliate ale lui Pontiac.

Prima parte a planului lui Pontiac fusese îndeplinită, regiunea înconjurătoare a lacurilor de vest era eliberată, indienii puteau acum să înainteze spre răsărit şi să se apropie de marea regiune colonială britanică Ohio. Această a doua parte a luptei de eliberare au deschis-o huronii cu un atac asupra fortului Sandusky, pe malul sudic al lacului Erie, fort pe care l-au cucerit curând. Huronii au trimis veste despre victoria lor nu numai lui Pontiac, ci i-au anunţat, printr-un lung wampum şi pe delawari, tribul acelui preot a cărui viziune îl ajutase pe Pontiac să unifice toate triburile de indieni nord-americani.

La delawari wampumul huronilor a fost preluat de, căpetenia Lup. Ea a purtat apoi focul luptei în Pennsylvania. Delawarilor li s-a alăturat un alt trib, care sălăşluia mai la răsărit, tribul mingo. Luptătorii celor două triburi au înaintat împreună pe teritoriul coloniilor britanice, mai întâi în puternic colonizata vale Monogahela, din Pennsylvania. În continuarea marşului lor au ajuns în regiunea în care se află astăzi oraşul Pittsburgh, cucerind între timp importantul punct întărit Fort Ligonier.

Campania victorioasă a delawarilor şi mingoşilor a determinat să ia parte la luptă şi triburile shawnee şi al senecaşilor irochezi, care până atunci stătuseră deoparte.

Senecaşii cărora Pontiac le respinsese totuşi wampumul, cu puţini ani în urmă, fuseseră primii care s-au străduit să-i unească pe indienii nord-americani împotriva englezilor. La 18 iulie 1763 s-au alăturat şi ei lui Pontiac. Eforturile anevoioase şi de lungă durată ale lui Pontiac şi ale triburilor sale aliate dădeau acum roade, la care nu se aşteptase nici măcar el, Pontiac, căpetenia supremă. Se reuşise pentru prima oară în istoria indienilor nord-americani, unificarea în slujba unui ţel comun a tuturor indienilor, de la Oceanul Atlantic până la Mississippi. Senecaşii răsculaţi porniseră să lichideze restul forturilor rămase în Pennsylvania. Pentru început au atacat Fort Vengano, a cărui garnizoană, sub conducerea lui Gordon, a căzut până la ultimul om, cu excepţia comandantului.

Acest Gordon a fost luat prizonier de senecaşi. Care i-au explicat pentru ce poartă indienii acest război. Gordon, care

înţelegea limba irokee, a trebuit să traducă în limba engleză declaraţia căpeteniei şi s-o transcrie de câteva ori. În acest mod senecaşii au declarat oficial război englezilor. Se găseau acum în stare de război cu coloniile I britanice, după toate legile războiului. După trei zile de la I distrugerea fortului Vengano, senecaşii au pornit la atac cui asupra fortului Le Roeuf. Soldaţii britanici n-au rezistat atacurilor repetate ale indienilor. Din întreg fortul doar şapte oameni, care supravieţuiseră asediului, au reuşit să se salveze fugind.

Senecaşii au mers mai departe, spre penultimul fort britanic din apropierea lacurilor, fortul Presqu’Isle. Acest fort remarcabil întărit nu a putut fi cucerit doar de senecaşi. Pontiac le-a trimis, de aceea, în ajutor două sute de oameni din triburile huronilor şi Ottawa de lângă Detroit. Senecaşii, huronii şi ottawa au ocupat poziţiile pe două dealuri din apropierea întăriturilor şi, de acolo, au dezlănţuit un tir de săgeţi aprinse asupra acoperişurilor şi a magaziei de pulbere din Presqu’Isle. Asediul a durat câteva zile. În cele din urmă comandantul a predat fortul în mâna indienilor. Prizonierii au fost împărţiţi triburilor care luaseră parte la asediu.

După victoria de la Presqu’Isle unităţile forţelor de luptă ale lui Pontiac au continuat să opereze despărţite unele de altele. O parte a huronilor a trecut la asediul ultimului fort britanic din această regiune, Fort Pitt. O parte a senecaşilor, împreună cu triburile shawnee, delaware şi mingo, au pătruns mai adânc în interiorul regiunii coloniale britanice.

Triumful lui Pontiac era, aşa se părea, desăvârşit. În decursul primelor două luni indienii obţinuseră în luptă zeci de victorii. Dincolo de fiecare victorie, dincolo de fiecare fort cucerit, răsuna un nume, numele lui Pont iar unificatorul.

ASEDIUL DETROITULUI

În vreme ce triburile unite ale indienilor cucereau fort după fort, în vreme ce peste tot, de la Mississippi la Atlantic, aliaţii lui Pontiac îndeplineau punctual şi cu exactitate planurile unificatorului, singurul care nu reuşise să-şi îndeplinească propria sarcină de luptă era însuşi creatorul acestor planuri.

În decursul a două luni căzuseră, la comanda lui Pontiac, toate forturile din regiunea marilor lacuri, din regiunile actualelor state Indiana, Ohio şi chiar din Pennsylvania. Singurul care nu putea fi cucerit era Detroitul, cel mai important, a cărui cucerire Pontiac o încredinţase tribului ottawa şi împreună cu acesta triburilor strâns înrudite cu el.

Indienii trebuiau, după planul lui, să pună şi aici mina pe fort printr-un atac din interior. Fortul era apărat de trei bastioane şi era înzestrat cu tunuri de şase livre şi mortiere grele. Întregul fort era împrejmuit de un zid de apărare înalt de cinci metri şi lung de aproape un kilometru şi jumătate. Dincolo de fortificaţiile propriu-zise, fortul Detroit mai era apărat, pe două laturi, de alte două mici forturi independente. În faţa fortului, situat pe malul fluviului Detroit, care leagă lacul Erie de lacul Saint Clair, erau ancorate în permanenţă două vase de război, vasul Michigan şi canoniera Huron.

Calul troian pregătit de Pontiac: trebuia să fie un grup de dansatori care urmau să prezinte în faţa ofiţerilor „dansuri de sălbatici”, aşa cum se obişnuia înainte. Comandantul fortului a aflat însă planul. Amanta acestuia era o indiană, pe care el o numea Catherine. Ea locuia într-un sat de indieni pottawatomi, situat în amonte pe fluviu şi aflase că Pontiac voia să cucerească Detroitul şi cum anume avea de gând să procedeze, după acea ultimă consfătuire festivă de la 27 aprilie, care avusese loc în satul ei. Gladwin era la curent cu totul, dar nu a lăsat să se observe nimic. Câteva zile mai târziu, după 27 aprilie, când a venit la el un sol al lui Pontiac pentru a-i transmite dorinţa căpeteniei de a vizita fortul pentru a prezenta acolo dansul „kalumet”, a încuviinţat vizita.

La şapte mai 1763 mai mult de trei sute de indieni ottawa împreună cu femeile şi copiii lor, îmbarcaţi în zeci de canoe,

vâsleau pe fluviul Detroit apropiindu-se de fort. Dansatorii îşi ascunseseră cu grijă armele şi aşteptau semnalul stabilit pentru atac. Acesta era: „wampum verde”. Pontiac adusese de fapt englezilor în dar, aşa cum era obiceiul, un wampum bogat ornamentat. Acesta era alb pe o faţă şi verde pe cealaltă. În clipa în care căpetenia ar fi întors wampumul eu faţa verde în sus, trebuia să înceapă atacul.

Gladwin i-a primit amical pe indieni şi a asistat plin de interes la dansul „kalumet”. În final şi-a condus chiar oaspeţii prin tot fortul, cât era el de mare. Dar ce surpriză! Paza era întărită peste tot, toţi soldaţii garnizoanei erau, părea, în stare de alarmă.

Cineva îi prevenise pe englezi. Pontiac i-a reproşat, ce-i drept, lui Gladwin suspiciunea neîntemeiată, dar comandantul fortului i-a replicat că măsurile de siguranţă nu erau îndreptate împotriva indienilor ottawa ci împotriva unor „străini”, care s-ar fi apropiat de fort dinspre nord. Gladwin le-a dăruit în acelaşi timp oaspeţilor săi o duzină de pături, pentru a le alina durerea provocată de moartea, în ultimul timp, a câtorva căpetenii ottawa.

Astfel a luat sfârşit primul raid indian în interiorul fortului Detroit.

A doua zi căpetenia a traversat din nou fluviul împreună cu războinicii săi şi a găsit din nou un pretext de a pătrunde în fort. Jocul s-a repetat şi de data aceasta, Gladwin n-a mai îngăduit însă intrarea în fort decât lui Pontiac şi altor trei căpetenii ottawa, Macatepilis, Chavinon şi Breton.

Pontiac nu renunţase încă la planul său iniţial şi după altă zi a apărut din nou, pentru a treia oară, în fort. Era în ziua de nouă mai, zi de „rugă”. Preotul din Detroit organizase, cu ocazia marii sărbători, o procesiune în interiorul fortului. Indienilor li se oferea aşadar o nouă ocazie prielnică. Gladwin nu le-a permis însă nici de data aceasta decât lui Pontiac şi tovarăşilor lui cei mai apropiaţi să ia parte la procesiune.

Căpeteniei nu-i mai rămăsese altceva de făcut decât să renunţe la „calul său troian”, adică să se abată de la planul de a cuceri fortul din interior. Nici un alt mod de luptă nu era, după cum am mai amintit, atât de străin gândirii indienilor decât acela de a asedia o cetate inamică. Iar acum trebuiau să asedieze cel mai mare fort din interiorul graniţelor coloniilor, un fort apărat de palisade; şi fortificaţii, dotat cu tunuri şi mortiere, a cărui garnizoană era alcătuită din două puternice regimente britanice.

Pontiac a decis însă, în ciuda tuturor acestor condiţii dificile, să înceapă asediul Detroitului! Oamenii lui au lichidat mai întâi toţi englezii care locuiau în afara fortului. Apoi indienii au început asediul. Ambele părţi trebuiau să acorde o mare atenţie aprovizionării, căci de aceasta depindea în mare măsură rezultatul asediului. Englezii trebuiau să-şi procure provizii şi întăriri militare, iar pentru indieni era important să împiedice aprovizionarea cu alimente şi înaintarea trupelor britanice spre Detroit. Dacă indienii ar fi putut îmbina aceste două imperative, atunci garnizoana ar fi fost curând obligată să capituleze…

Între timp comandantul suprem al trupelor britanice din America, generalul Amherst şi-a dat seama că puterea colonială britanică era ameninţată de răscoala lui Pontiac. Fuseseră pierdute forturile Presqu'Isle, Edward Augustus, Vengano, Sandusky, Fort Miami… Căzuseră toate, unul după altul. Amherst trebuia să facă acum totul pentru a se salva pe el însuşi.

În primul ordin către soldaţii din Detroit el spunea, printre altele: „În cazul în care vreun indian al acestui Pontiac ar cădea în mâinile noastre, el trebuie ucis imediat. Exterminarea acestor fiinţe este unica garanţie a securităţii noastre viitoare”. Şi propunea, în acelaşi timp, drept cel mai eficace mijloc de exterminare definitivă a duşmanilor, după părerea lui: „Să răspândim, printre triburile răsculate, vărsatul negru”.

Pentru Amherst însă mai important decât toate aceste declaraţii şi ordine, mai importante decât recompensa de cinci sute de lire – recompensă dublată de comandantul suprem într-o singură săptămână – pentru acela care avea să-l doboare pe Pontiac, erau posibilităţile de a face faţă asediului de la Detroit, de a sprijini soldaţii britanici cu provizii de alimente şi trupe noi.

De aceea Amherst a declarat mobilizarea generală. El a ordonat ca toate rezervele să fie trimise la Detroit, a acordat fortului Detroit tot ajutorul pe care-l putea da şi a alcătuit o expediţie sub conducerea aghiotantului său personal, căruia i s-a alăturat şi Rogers. Două regimente de soldaţi coloniali britanici au pornit în marş spre lacul Erie. Ajunşi acolo, aghiotantul dornic de luptă al lui Amherst a trebuit să se convingă că trupele sale nu vor mai scăpa şi de data aceasta nevătămate. În marşul lor englezii trecuseră şi pe lângă ruinele fortului Presqu'Isle. Aghiotantul lui Amherst, Dalyell şi-a condus totuşi soldaţii mai departe, de-a lungul malului sudic al lacului Erie, până la extremitatea vestică a acestuia. Acolo îl aştepta un alt

avertisment: Fort Sandusky, care zăcea în ruine. Acest fort fusese făcut de huroni una cu pământul.

Trupele britanice au continuat, în bărci, drumul în susul fluviului Detroit, până la întăriturile fortului. Apele fiind acoperite, zi de zi, de o ceaţă deasă, oamenii de bază ai huronilor n-au reperat flotila britanică decât aproape de sosirea acesteia. Indienii au dat imediat alarma, au scufundat câteva bărci şi au rănit 14 soldaţi englezi, dar restul au ajuns nevătămaţi în fort.

După o scurtă pauză de odihnă, Dalyell şi-a manifestat dorinţa de a întreprinde un raid în afara Detroitului pentru a-i lichida pe asediatori printr-un atac prin surprindere. Gladwin l-a prevenit pe comandant, dar acesta n-a renunţat la intenţiile sale, astfel încât cei doi comandanţi s-au despărţit supăraţi.

Într-o noapte de iulie, expediţia lui Dalyell a trecut pe malul celălalt. În timpul traversării au fost acoperiţi de cele două nave de război ancorate la Detroit. Oamenii lui Pontiac au observat plecarea din fort. Ei l-au anunţat pe marele şef, iar acesta a ordonat trupelor sale traversarea rapidă a unuia din afluenţii Detroitului, a aşa-numitului Parent’s Creek.

Ajunşi la mai puţin de două mile depărtare de fort, indienii au aşteptat trupele britanice.

Când majoritatea soldaţilor se afla pe pod, Pontiac a dat ordin ţintaşilor săi să deschidă focul. Luna strălucea puternic. De ambele părţi ale podului clocoteau apele învolburate ale râului Parent’s Creek*;* nu mai exista nici o scăpare. Majoritatea soldaţilor britanici şi-au pierdut viaţa; restul au făcut cale întoarsă şi s-au retras spre fort. Aici drumul le era însă barat de detaşamentul indienilor ojibwa. Lui Dalyell nu-i mai rămânea nimic de făcut decât să le croiască drum englezilor printr-un atac frontal împotriva puştilor indiene. El s-a ridicat şi a comandat: „La atac, înainte!” şi a căzut primul.

Comanda a fost preluată de căpitanul Gray. Însă după câteva minute a fost şi el grav rănit. Restul soldaţilor rămaşi în viaţă au ajuns în cele din urmă la adăpostul zidurilor protectoare ale fortului Detroit, Roger’s şi rangerii săi reuşind să le acopere retragerea. Primele detaşamente ale lui Dalyell părăsiseră fortul la ora două şi jumătate dimineaţa. Iar la ora opt căzuseră pe câmpul de bătălie, pe care după închipuirile lui Dalyell trebuiau să cadă puterea şi renumele lui Pontiac, zeci de englezi şi însumi Dalyell. Acest loc este desemnat până astăzi pe hărţile Michiganului drept „Bloody Run” – „fuga sângeroasă”. Rangerii şi

supravieţuitorii celor două regimente s-au alăturat garnizoanei fortului, supunându-se, în urma acestor evenimente, ordinelor comandantului Gladwin.

Gladwin şi-a continuat jocul de-a v-aţi-ascunselea cu asediatorii. Indienii aşteptau afară un nou raid al englezilor, iar Gladwin aştepta răbdător în fort. Deşi ofiţer îi propuseseră de mai multe ori să evacueze fortul, Gladwin n-a vrut să capituleze. El aştepta clipa în care atenţia indienilor avea să scadă pentru o clipă.

Când această clipă a sosit, trecuse de mult o lună de la victoria lui Pontiac de la Parent's Creek, După cum se pare Pontiac îşi conducea noaptea trupele; dincolo de fluviu, departe de fort, pentru a ţine acolo sfatul obişnuit cu războinicii săi. Gladwin a trimis în grabă una din navele de război care-i stăteau la dispoziţie spre baza britanică de aprovizionare de pe Niagara. Vasul Huron a reuşit într-adevăr să treacă, a ajuns la Niagara şi acolo a luat la bord optzeci de butoaie cu alimente şi şaizeci de soldaţi. După mai multe zile de călătorie, Huron a ajuns nevătămat la fort. Puţin mai târziu, ambele vase de război au pornit din nou spre baza de aprovizionare de la Niagara. A fost puternic avariat în timpul unei furtuni pe lacul Erie, iar Huron s-a înapoiat cu o întârziere considerabilă. Situaţia Detroitului complet izolat se înrăutăţea văzând cu ochii.

Tabăra lui Pontiac suferea şi ea de pe urma aşteptării. Numeroase triburi se pregăteau deja pentru vânătoarea de toamnă, altora le lipseau mărfurile pe care le obţineau înainte prin schimburi cu negustorii europeni, sau pierduseră cu totul speranţa unui ajutor din partea armatei franceze, aliaţii pe care contase Pontiac.

La mijlocul lui septembrie, căpetenia unui trib al indienilor ojibwa, missisagaşii, a încheiat pace separata cu, Gladwin. Mai târziu numeroase alte triburi potawatami au făcut şi ele acelaşi pas. Pontiac a mai încercat odată să reanime spiritul războinic al asediatorilor Detroitului. El a anunţat pentru ziua de 20 octombrie 1763 o mare adunare de sfat eu războinicii. Cu prilejul acela le-a aminti din nou visul preotului, ia pus la curent cu informaţiile pe care le avea despre fortul Detroit, măcinat de foame şi de sete şi i-a asigurat că francezii nu-i vor trăda: pe „prietenii şi aliaţii lor indieni" deoarece ei înşişi au fost aceia care le-au cerut indienilor, prin trimişii lor, să înceapă acest război.

După ce s-a stins focul sfatului şi a rămas singur, Pontiac era

fericit. Simţea că poate chiar a doua zi va putea fesă cucerească Detroitul. Apoi indienii aveau să-şi recâştige întreaga ţară.

Câteva ore mai târziu a apărut în cortul lui Pontiac un sol al „francezilor de sud”. El aducea o scrisoare de la Comandantul forţelor militare franceze de acolo. Generalul scria:

„Stăpânul vieţii i-a sfătuit pe marele rege al Franţei şi pe marele rege al Angliei să încheie împreună o pace de nezdruncinat; de aceea îi rog pe toţi şefii şi războinicii (aliaţi cu francezii), să îngroape securea războiului... Ştiu ce bucurie o să vă cuprindă când o să vedeţi cum francezi şi englezi fumează aceeaşi pipă a păcii, mănâncă din aceleaşi farfurii şi trăiesc împreună ca fraţii.” În încheiere generalul îi avertiza totuşi pe oamenii lui Pontiac că: „Dacă veţi lupta mai departe împotriva englezilor, atunci veţi lupta şi împotriva noastră”.

Astfel planul lui Pontiac rămânea fără bază. Trei zile după aceea cei mai fideli aliaţi ai săi, indienii ojibwa, au părăsit oastea. O parte a războinicilor propriului său trib şi-a ales chiar alt şef, pe pacifistul Atawanga.

Asediul Detroitului a fost întrerupt. Pontiac s-a retras împreună cu fidelii săi înapoi pe Mississippi, aşezându-se în ţara Miami. În sudul şi în răsăritul teritoriului indian au continuat lupta triburi izolate. Deşi n-a putut fi învins în nici o bătălie, Pontiac a încheiat pace cu englezii, după mai mult timp, în vara anului 1766, Nu s-a mai întors însă niciodată în satele ottawa de pe fluviul Detroit.

El s-a aflat mai târziu în diferite locuri, în Kentucky şi în regiunea actualului stat Illinois. În primăvara anului 1769 Pontiac şi-a vizitat din nou foştii aliaţi din cea mai veche aşezare franceză, nu departe de confluenţa Mississippi-ului cu Missouri. Colonia franceză se afla în apropierea fortului britanic (după pacea de la Fort Ontario) Fort de Chartres. Noul comandant al fortului voia să folosească vizita anunţată a lui Pontiac pentru a-l asasina mişeleşte.

El s-a sfătuit cu peorii, un trib nu prea numeros, al cărui sat principal se găsea în apropierea fortului, rămânând ca aceştia să se îngrijească de soarta lui Pontiac. Crima trebuia s-o comită însăşi căpetenia peorilor. Căpetenia a transmis sarcina nepotului ei, urmând ca acesta să aştepte o ocazie potrivita.

La 20 aprilie Pontiac a intrat împreună cu un prieten din tribul peori într-o prăvălie englezească din Gahokia. Când au ieşit în stradă, aceasta era pustie şi nepotul căpeteniei a scos tomahawkul şi l-a ucis pe la spate.

Această crimă mişelească a indignat toate celelalte triburi indiene. Tribul peori a fost complet nimicit de aliaţii lui Pontiac. În mânia lor ei n-au cruţat nici locul faptei. Exact la un an după asasinatul de la Gahokia, în prăvălia în faţa căreia a fost ucis Pontiac a intrat locţiitorul acestuia, şeful suprem al indienilor chipeway, omorându-i pe ambii negustori britanici aflaţi acolo.

INDIANUL CARE NU VOIA SA LUPTE

Curând după moartea lui Pontiac a avut loc în America de Nord o schimbare cu consecinţe aprige pentru existenţa indienilor; treisprezece dintre fostele regiuni coloniale britanice au dobândit independenţa faţă de ţara mamă, alcătuind împreună un nou stat: Statele Unite ale Americii Această federaţie statală s-a dovedit a fi de la început ostilă indienilor, mai ostilă chiar decât fusese administraţia britanică. Lozinca „Winning of the west”, cucerirea vestului, a devenit curând politica oficială a noii republici. Prin vest se înţelegea întreaga regiune din partea de apus a celor treisprezece state unite. Unul din rezultatele luptei lui Pontiac fusese tocmai declaraţia oficială obţinută de la guvernul britanic în sensul că această cea mai mare parte a Americii de Nord era proprietatea exclusivă a indienilor! Statele Unite au hotărât de aceea să obţină această regiune „exclusiv indiană” de la posesorii ei, fără vărsare de sânge şi fără luptă. Astfel au fost încheiate sute şi mii de „contracte” de cumpărare, eu scopul jefuirii pământurilor aparţinând triburilor indiene, contra unui „preţ stabilit prin contract”. Teritoriile „cumpărate” astfel puteau fi apoi anexate „legal” Statelor Unite, iar americanii puteau şi ei, tot atât de „legal”, să le colonizeze.

Indienii mai trebuiau abia să înveţe cum să se apere de această cucerire juridică a teritoriilor lor.

Până acum am aflat despre renumitele lupte ale triburilor de indieni. Dar a existat oare printre ei vreun om capabil să-i înfrunte pe politicieni şi pe jurişti, să facă faţă noii strategii a cuceritorilor?

Un astfel de om s-a găsit. El se numea Tecumseh: în limba indienilor shawnee, aceasta înseamnă „Leul de munte care se pregăteşte de săritură”. El era şeful indienilor shawnee, născut în 1768, anul morţii lui Pontiac, în satul Old Piqua, pe Mad River. Tecumseh, care a continuat mai târziu opera lui Pontiac, părea să fi preluat cu adevărat tradiţia acestuia.

Mulţi participanţi la războiul lui Pontiac au continuat lupta. Tribul lui Tecumseh de asemeni. După ce tatăl lui căzuse într-o luptă, a fost adoptat de căpetenia Peşte Negru şi viaţa sub wigwamul şefului de trib a devenit pentru el cea mai bună şcoală.

Curând după întemeierea Statelor Unite, pe teritoriul indienilor shawnee au pătruns din nou trupe străine. Generalul St. Clair străbătea valea Ohio-ului într-o campanie împotriva tribului Miami, al cărui şef era Broască Ţestoasă Mică. Printre apărătorii de la Ohio îl aflăm şi pe Tecumseh. El a luat parte şi la memorabila bătălie de la izvoarele râului Wabash, unde oamenii lui Broască Ţestoasă Mică şi ai lui Peşte Negru iau învins, pentru prima oară, formaţiuni ale Statelor Unite. În această bătălie au căzut peste şase sute de americani.

Curând după înfrângerea generalului St. Clair pe râul Wabash a început acea perioadă în care americanii, în lupta pentru pământurile indienilor, trimiteau în loc de soldaţi, negustori. Succesul acestora era mult mai mare. După câteva luni Statele Unite cumpăraseră de la indieni (mai ales de la shawnee) prin aşa-numitul contract de la Greensville, din 1795, două treimi din Ohio, în schimbul a 20.000 de dolari în mărfuri. Mărfurile, mai ales pături, au fost împărţite membrilor tribului. Tecumseh însă a respins partea ce i se cuvenea cu cuvintele: „Eu nu mi-am vândut ţara.”

Acei care gândeau ca el i-au dus vorbele mai departe. Majoritatea celor din tribul său erau nemulţumiţi de contact. Ei au apreciat atitudinea lui Tecumseh şi l-au ales şefi Tecumseh întâlnise în această perioadă, printr-un concurs de împrejurări, o fată europeană prin intermediul căruia a reuşit să-i cunoască şi prin aceasta să-i combată mai bine pe cuceritori. Ea era fiica unuia dintre primii colonişti instalaţi în partea cumpărată de la indieni a Ohio-ului şi trăia într-un orăşel shawnee numit Chilicothe, în care locuia şi sora lui Tecumseh. Cele două fete erau prietene iar lui Tecumseh fata i-a plăcut. Rebeca o iniţia pe căpetenie în lumea ei, îi îmbunătăţea engleza, îl instruia în literatură şi îi introducea chiar şi în vechiul şi noul testament. După un timp el a cerut mina fetei. Familia Galloway ţinea la Tecumseh şi nu era împotriva căsătoriei, dar îi cerea să-şi părăsească modul de viaţă indian şi să trăiască împreună cu soţia lui ca „americani civilizaţii”, în casa părinţilor. Tecumseh s-a gândit vreo câteva zile, dar până la urmă a renunţat. Mai apoi a părăsit Chilicothe şi s-a întors în tribul său care în urma contractului de la Greensville trebuia să se retragă de pe terenurile obişnuite de vânătoare din Ohio.

Luând odată cuvântul la o adunare a tribului, Tecumseh sublimase că nici noua graniţă creată prin tratatul de la

Greensville nu-i va putea opri mult timp pe europeni s-o nesocotească. Iar după zece ani cuvintele lui aveau să se adeverească. La vest de Ohio teritoriul triburilor indiene era independent. Americanii îl numeau de aceea Indiana. Totuşi în 1800 în Indiana Territory a fost numit un guvernator american, Harrison, recunoscut de guvern, care avea o singură sarcină: să cumpere noi teritorii de la indieni, în vest. În această situaţie Tecumseh a intervenit. Lichidării politice, fără luptă, a indienilor, el i-a opus o soluţie proprie şi de asemeni politică: să realizeze unificarea, tuturor triburilor indiene nord-americane, dar nu numai în timp de război, aşa ca în secolul 18, pe vremea lui Pontiac, ci şi în timp de pace. Ţelul său era înfiinţarea unui stat al indienilor, cu legi unitare, cu un guvern propriu şi desigur cu o armată indiană proprie. El era iniţiatorul naţionalismului panindian.

Această idee politică era sprijinită şi de fratele său, Tenskwatawa (în limba sliawnee: Uşă deschisă.) Tenskwatawa se îmbolnăvise odată grav, îşi pierduse cunoştinţa şi se, părea că-şi va pierde şi viaţa. Însă după câteva ore prezumtivul mort s-a trezit şi a început să vorbească; şi a vorbit aşa fel cum vorbise în urmă cu o jumătate de veac preotul delawarilor: cum că îl vizitase în vis pe „Stăpânul Vieţii” şi că acesta îi ceruse ca indienii să respingă descoperirile europenilor şi mai ales apa de foc şi să se întoarcă la modul lor iniţial de viaţă. „Stăpânul Vieţii” ie mai poruncea apoi indienilor să se unească în lupta împotriva acelui mare pericol care nu mai venea acum din partea englezilor, francezilor sau spaniolilor, ci din partea americanilor.

Curând au început să vină în pelerinaj primii credincioşi ai noului profet. Tenskwatawa s-a mutat împreună cu ei la Greensville şi a instituit acolo un fel de Vatican al indienilor shawnee.

Spre deosebire de pregătirile politice ale lui Tecumseh, succesele lui Tenskwatawa n-au rămas necunoscute americanilor şi i-au provocat guvernatorului o mare îngrijorare. Harrison l-a condamnat în mod public pe Tenskwatawa şi l-a provocat să-şi arate talentele făcând o minune. „Nu vă veţi putea da seama că este cu adevărat trimisul lui Dumnezeu” le-a spus el indienilor, „decât dacă; va reuşi să facă o astfel de minune. Dacă nu „va trebui să-l ucideţi”. Însă Harrison n-a avut succes cu acest şiretlic, fiindcă Tenskwatawa a făcut într-adevăr o minune. Nu mai ştim astăzi ce cunoştinţe astronomice poseda el, dar spre

mirarea tribului a prezis cu o exactitate de zi şi oră „moartea soarelui”, adică o eclipsă totală de soare. Le-a făgăduit însă celor de faţă că-l va ruga pe „Stăpânul Vieţii” să redea copiilor săi indieni soarele dătător de viaţă.

Prevestirea aceasta, tot atât de neverosimilă pentru: indieni ca şi pentru americani, a atras în oraşul profetului mii de oameni. Dar la data de 6 iunie 1806 soarele într-adevăr „a murit”. Glasul profetului tuna în faptul acelei înserări de coşmar. Tenskwatawa îl ruga pe „Stăpânul Vieţii” să readucă astrul pierdut. Iar după cum spun relatările vremii, după câteva minute imaginea soarelui a apărut din nou pe cerul văratic, mai întâi ca o semilună şi curând după aceea în întregime şi strălucind în toată splendoarea.

În acea zi memorabilă – o eclipsă totală de soare se repetă totuşi doar o dată la câteva secole într-un acelaşi loc – toţi indienii din America cunoşteau numele lui Tenskwatawa şi ideile lui Tecumseh. Veneau în pelerinaj chiar şi indieni din Florida spaniolă sau din Canada. Dacă unele triburi indiene nu veneau din proprie iniţiativă la Tippecanoe, Tecumseh le vizita el. Ideea uniunii naţionale şi politice a tuturor indienilor nord-americani devenise între timp cunoscută chiar şi acelora care locuiau la mari depărtări. Curând şi-au dat seama şi americanii cât de răspândită era acum această idee şi cât de avansată era formarea unei conştiinţe naţionale indiene, fapt de neconceput pe vremea lui Pontiac.

La una dintre ultimele adunări de la Vincennes, Leul de Munte cerea deja ca pe viitor americanii să nu mai trateze separat cu reprezentanţii diferitelor triburi, ci, „din principiu, cu reprezentanţii întregului popor indian!” Harrison, care de obicei îi judeca cu dispreţ pe indieni, scria textual la vremea aceea despre Tecumseh, într-unul din rapoartele sale către ministerul de război: „Dacă el (Leul de Munte) n-ar trăi în imediata apropiere a Statelor Unite, ar crea un imperiu (indian) comparabil cu Mexicul (imperiul aztecilor) sau cu Peru (imperiul incaşilor). Nici un fel de greutăţi nu i-ar putea sta în cale, În decursul ultimilor patru ani s-a aflat într-o continuă mişcare. Astăzi poate fi văzut la Wabash, pentru ea nu peste mult timp să apară pe malurile lacurilor Erie sau Michigan, sau pe Mississippi. Oriunde s-ar duce, ideile sale găsesc simpatizanţi...”

Într-adevăr Tecumseh preţuia enorm talentul oratoric şi puterea de sugestie, iar activitatea sa era prodigioasă. Într-un a

din călătoriile sale la triburile din sud el a vizitat de pildă, în decurs de numai şase săptămâni, regiunea actualelor state Tennessee, Mississippi, Alabama, Georgia şi Florida, pe atunci spaniolă, făcând şi călătoria de întoarcere. Pentru a pregăti întemeierea statului indian liber, Tecumseh a călătorit prin ţara indienilor şapte ani la rând. La început multe căpetenii, mai ales cele mai în vârstă, l-au întâmpinat cu neîncredere şi i-au respins planurile. După şapte ani însă Tecumseh considera că pregătirile erau promiţătoare şi le-a sistat.

Deşi Tecumseh se străduia să unifice tocmai acele triburi care nu trăiau pe teritoriul Statelor Unite, totuşi mulţi politicieni îi socoteau ideile extrem de periculoase. De aceea au şi hotărât să-l reducă pe Leu la tăcere. Rolul principal i-a fost atribuit lui Harrison, care a primit câteva noi unităţi militare puternice. Era evident că se pregătea un atac împotriva indienilor. Şi în felul acesta Tecumseh – indianul care nu voia să lupte – a trebuit în cele din urmă să-i cheme la luptă pe membrii uniunii sale pe cale de înfiinţare. A pornit astfel din nou în călătorie de la un trib la altul, chemând oamenii la arme şi stabilind ca loc de adunare noul oraş al profetului, Tippecanoe, întemeiat de Tenskwatawa pe teritoriul tribului potawatami. Tippecanoe este un cuvânt al limbii potawatami şi înseamnă textual „Oraşul marii purificări".

În acest oraş veneau acum nu numai adepţii noului profet ci şi sute de luptători indieni. Tenskwatawa nu-şi lua însă fratele în serios. El era convins că numai forţa lui, cuvântul profetului, va fi aceea care va putea face din Tippecanoe capitala uniunii indienilor.

Între timp, după ce mărşăluise spre oraşul sfânt, întreaga armată a lui Harrison se instala într-o tabără fortificată, la câteva mile spre răsărit de el. Tenskwatawa a crezut că sosise clipa când putea să-i convingă pe indieni de amploarea capacităţilor sale. Din acest moment vraciul s-a transformat în trădător. El i-a condus afară din oraş pe luptătorii lui Tecumseh, care-l aşteptau pe comandantul lor la Tippecanoe şi i-a asigurat că-i va apăra prin vrăjile sale. Mai departe, i-a purtat direct în bătaia puştilor americane.

Astfel, la 5 noiembrie 1811, profetul indienilor a distrus într-o singură zi, în mod absurd şi lipsit de sens, fie din sete de glorie, fie poate din nerăbdare, o operă durată vreme de ani.

Luptătorii lui Tecumseh au fost decimaţi la porţile „Oraşului marii purificări" într-o luptă care de fapt nici nu a fost luptă, dar

ale cărei rezultate nu au mai putut fi remediate niciodată.

Singura posibilitate care-i mai rămăsese lui Tecumseh era să-şi alieze luptătorii care nu participaseră la bătălie cu alţi duşmani ai Statelor Unite. La vremea lui, în teritoriul locuit de englezi, Pontiac se bizuise pe francezi. După aceeaşi regulă Leul nu se putea asocia decât cu englezii. La plănuita luptă s-a ajuns la câteva luni după tragedia de la Tippecanoe. Dar şi de data aceasta, după ce planul lui Tecumseh îşi pierduse temeiul, indienii luptau pentru interese străine. Tecumseh conducea vreo patru mii de indieni înarmaţi. Pentru aceasta primea rangul şi solda unui general de brigadă britanic; Indienii lui au jucat un rol foarte important în acest război americano-britanic. Conducătorul lor însă, care de fapt nu voia să lupte nici pentru imperiul britanic, nici pentru Statele Unite, ci numai pentru indieni, a căzut în lupta de pe râul Thames, la 5 octombrie 1813 şi odată cu el s-a stins şi ideea unei uniuni a indienilor.

SOARELE ŞI MOARTEA FLORIDEI

După înfrângerea saukşilor, americanii au putut strămuta pe malul celălalt toate triburile indiene care mai locuiau încă la răsărit de Mississippi. Aceeaşi soartă era sortit şi acelor triburi de indieni care sălăşluiau în sudul teritoriului de atunci al Statelor Unite. O excepţie au constituit-o seminolii, un trib foarte interesant şi cu adevărat puternic ca număr, pe care i-am vizitat. Ei trăiesc şi astăzi în Florida şi nu şi-au părăsit niciodată patria însorită.

Seminolii locuiesc în regiunea sălbatică şi bogată în mlaştini din interiorul peninsulei nord-americane. La vremea când americanii au început să izgonească dincolo de Mississippi, spre Oklahoma, toate triburile sud-estice, Florida mai aparţinea încă spaniolilor. Statele Unite se extindeau însă mai departe spre sud şi astfel a izbucnit tocmai aici una dintre cele mai importante şi mai îndelungate lupte între indienii din sud-est şi trupele americane. Figura cea mai semnificativă a acestor confruntări, de-a lungul a mulţi ani, a fost o căpetenie a seminolilor Osceola (textual „Băutorul de apă neagră”). Sfânta „apă neagră” era pregătită de vracii creek şi seminoli, din o mulţime de ierburi cu efect narcotic. Această pregătire constituia partea principală a unei serii de ceremonii tribale, printre care şi a importantului ritual al triburilor de limbă creekă, aşa-zisa sărbătoare a porumbului verde.

Puternicul trib al indienilor creek, odinioară unitar, care încă din perioada imediat următoare descoperirii Americii s-a descompus în mai multe grupe independente şi mai târziu chiar în mai multe triburi independente, locuia până la începutul secolului al 19-lea pe întinsul teritoriu din sud-estul Statelor Unite de astăzi. Un rol important la scindarea tribului l-a jucat şi poziţia diferită a indienilor creek faţă de strădaniile americanilor de a împinge indienii de sud-est dincolo de Mississippi. O parte a indienilor creek – Bastoanele roşii – au început lupta armată, cealaltă parte însă – Bastoanele albe – nu i-au sprijinit. Astfel aceşti indieni creek „albi” au fost şi primii izgoniţi din patria lor.

Trebuind pe deasupra să-şi dea şi pământurile şi gospodăriile drept „despăgubire” pentru soldaţii americani ucişi în luptă de vitejii lor fraţi „creek roşii”.

O a treia parte a tribului cândva unitar îşi părăsise mai devreme patria, încă de pe când în Louisiana, Georgia şi Alabama mai stăpâneau englezii şi francezii. Ea plecase în Florida, stăpânită pe atunci de o a treia putere colonială, Spania. Florida nord-americană se învecina aici cu periferia imperiului colonial spaniol. Coloniştii spanioli erau puţini la număr şi astfel aceşti indieni creek trăiau în însorita insulă nestingheriţi, ca şi mai înainte în fosta lor patrie. Mai târziu ei s-au amestecat cu grupele slabe la număr ale indienilor localnici, constituind astfel un trib nou, care se numea al seminolilor (textual „Scindaţii”).

Osceola, căpetenia mai târziu atât de renumită a seminolilor, nu s-a născut însă în Florida; grupa sa tribală erau indienii talassee din familia indienilor creek. După preluarea puterii de la francezi şi englezi de către Statele Unite, indienii talassee au aparţinut grupei acelor triburi de creek care au pornit pe calea luptei armate împotriva izgonirii. Osceola nu a luat desigur parte la acţiunile „bastioanelor roşii” la timpul acela era încă prea tânăr. Satul său din Alabama a fost pârjolit atunci ca răzbunare, de către o expediţie punitivă din Georgia învecinată, pentru distrugerea unui fort american. Micul trib talassee a hotărât să părăsească Alabama. Indienii n-au vrut totuşi să se ducă acolo unde îi trimitea guvernul Statelor, departe, la vest de largul Mississippi, într-un surghiun silit, ci numai la câteva mile spre sud, la rudele lor, seminolii din Florida.

Au trecut astfel graniţa şi s-au aflat în „America spaniolă”. Căutau în Florida linişte şi pace. Şi le-au şi aflat, dar numai pentru scurt timp. Florida constituia nu numai un refugiu pentru indieni, ci şi pentru sclavii negri din Georgia învecinată, care fugeau în cete din iadul plantaţiilor aflate în statele deţinătoare de sclavi din sud-est. Puţinii spanioli din Florida nu se sinchiseau de ei iar indienii îi considerau ca pe nişte fraţi. Aceasta a trezit mânia posesorilor de plantaţii din Georgia, care pierdeau forţe de muncă despre care credeau că sunt proprietatea lor şi cărora nu le acordau nici un drept.

Seminolii din Florida au turnat gaz peste foc în nemulţumirea deţinătorilor de sclavi. Nu numai că i-au ascuns pe sclavii fugiţi, dar le-au mai pus la dispoziţia – şi aceasta i-a încrâncenat cel mai rău pe proprietarii de plantaţii – şi marile lor bărci cu care

puteau naviga de-a lungul coastei de vest a peninsulei, mai departe spre sud-est, spre regiunile unde sclavia fusese deja abolită, de exemplu în Mexic.

Protecţia şi ajutorul pe care seminolii le acordau negrilor fugari au oferit un bun pretext pentru intervenţia americană. Deşi Florida era posesiune spaniolă, guvernul american şi-a trimis trupele pe teritoriul celuilalt stat pentru a-i „pedepsi pe indienii din Florida”. Armata de intervenţie era comandată de generalul Gaines. Aşa-numitul prim război al seminolilor a început cu un atac prin surprindere asupra unei aşezări indiene (astăzi Fowltown).

După un timp comanda asupra trupelor trimise împotriva seminolilor a fost preluată de generalul Jackson, preşedintele de mai târziu al Statelor Unite. Dar pe americani nu-i interesau în realitate atât de mult cei câteva mii de indieni „rebarbativi”, ci şi însăşi regiunea Floridei. Într-adevăr, nici nu trecuseră doi ani de la începutul primului război al seminolilor şi Spania ceda Florida în mod benevol.

Astfel, la început părea că nici aici, în peninsula seminolilor, Osceola şi tribul talassee nu se vor putea apăra mult timp şi că în cele din urmă vor trebui totuşi să plece spre vest, dincolo de Mississippi, unde fuseseră izgonite toate triburile de indieni din sud-estul nord-american.

Deocamdată însă Jackson trebuia să creeze o bază pentru stăpânirea americană. Seminolilor li s-a atribuit în 1828 prin „contractul” de la Camp Moultrie, până la vremea când aveau să fie trimişi în surghiun printr-un nou contract, o zonă nu prea mare în teritoriul peninsulei, ca teritoriu de locuit. Astfel era pentru prima oară în istoria Americii de Nord când indienii erau mânaţi într-o rezervaţie precis delimitată. După exemplul rezervaţiei seminolilor din Florida au fost create începând cu deceniul al şaptelea al secolului 19 toate rezervaţiile pentru indienii Americii de Nord, înainte de a pleca împreună cu celelalte triburi indiene dincolo de marele fluviu, indienii talassee au întrebuinţat partea lor din bieţii 5 000 de dolari primiţi de către triburile unite ale seminolilor în schimbul renunţării la o mare parte a teritoriilor lor, pentru a-şi întări şi mai strâns legăturile cu adevăraţii seminoli, cu care convieţuiau în această primă rezervaţie indiană. Seminolii au ales drept căpetenie supremă comună, atât a lor cât şi a restului indienilor din Florida afiliaţi lor, pe împăciuitoristul Micanopy. Osceola era atunci încă

foarte tânăr şi nu ajunsese decât căpetenie de pace a unui sat talassee. Tribul său îi acordase pentru moment doar onoarea unui tustenugge – căpetenie a unei aşezări în caz de război. Războiul cu americanii luase însă sfârşit prin contractul de la Camp Moultrie; un tustenugge nu avea pe timp de pace drepturi deosebite. Iar acum domnea pacea. În primii zece ani de la încheierea „contractului” ambele părţi şi-au şi îndeplinit corect îndatoririle.

În acest răstimp toate triburile Indiene din celelalte regiuni ale sud-estului. Americii de Nord au fost treptat izgonite – indienii choctaw, cherokee, chiekasaw, precum şi toate grupele de indieni creek – până când în această parte a Statelor Unite nu mai locuia decât un singur trib de indieni, seminolii din Florida.

Generalul Jackson, care între timp devenise preşedinte, a ordonat atunci denunţarea „contractului”. El voia să-i oblige pe seminali, cărora ca biruitor în primul război al seminolilor le lăsase o parte a Floridei ca „veşnică proprietate” – drept recompensă pentru faptul că renunţaseră la majoritatea pământurilor lor – să părăsească peninsula însorită şi să plece în surghiun ca toate celelalte în triburi. Americanii aveau pregătit un contract şi pentru această ocazie, contract prin care „indienii se ofereau”, în schimbul unui anumit preţ, să-şi părăsească de bună voie ţara pentru totdeauna. Preşedintele Jackson a acordat unui militar inveterat trei ani de răgaz pentru a îndeplini această sarcină ruşinoasă.

Colonelul a anunţat o adunare de sfat cu indienii, într-un loc numit „Paine’s Landing”. Şi înainte ca seminolii să fi înţeles măcar ce li se cerea, colonelul, după ce le-a cinstit cu dărnicie pe căpetenii cu whisky, a apăsat degetele câtorva dintre cele mai importante pe un contract de vânzare dinainte pregătit şi treaba era lichidată…

În contract era stabilit câţi bani trebuiau să primească indienii pentru teritoriile lor şi când trebuia să părăsească peninsula fiecare grupă de seminoli în parte.

Colonelul l-a ales pe un oarecare Abraham ca mediator, un fel de delegat al seminolilor, care trebuia să viziteze pământurile de dincolo de Mississippi. Între patru ochi, colonelul i-a promis lui Abraham două sute de dolari în mână dacă ar reuşi să le descrie indienilor regiunea neospitalieră din Oklahoma în cele mai îmbietoare culori, grăbind astfel plecarea lor din Florida.

Abraham a plecat spre Mississippi, iar la înapoiere a pledat

pentru părăsirea imediată a Floridei. El a obţinut şi dolarii promişi. Când însă ia începutul anului următor noul administrator american al Floridei le-a cerut seminolilor să părăsească în sfârşit ţara, nu s-a găsit nici o căpetenie mai însemnată care să fie gata s-o facă. Administratorul american i-a arătat căpeteniei supreme a tribului, Micanopy, amprenta degetului cu care „semnase” contractul.

Micanopy însă, în pofida proverbialei sale răbdări şi dorinţe de colaborare, n-a vrut să cedeze îndelung repetatele cereri ale americanilor, deoarece nu putea să le înţeleagă.

Neputând spera altceva de la căpetenia supremă a întregului trib, administratorul a încercat să mituiască cu cadouri costisitoare câţiva şefi locali, care apoi s-au şi angajat să-i conducă pe indienii lor, la 15 ianuarie 1835, la Tampa, pentru a pleca de acolo împreună pe drumul exilului. Dar la câteva zile de la încheierea acestei înţelegeri secrete a americanilor cu puţinele căpetenii trădătoare, satul celui mai vândut dintre ei a fost atacat de un detaşament de războinici indieni, conduşi de tustenuggele Osceola. Trădătorul a fost ucis.

SEMINOLII NU SE DAU BĂTUŢI

Al doilea război al seminolilor a început altfel decât răscoalele indiene din acel timp. În celelalte cazuri indienii deschideau de regulă lupta printr-un neaşteptat şi fulgerător atac; de această dată însă, la comanda lui Osceola, locuitorii şi-au părăsit rând pe rând aşezările care se aflau sub supravegherea administratorului american, ascunzându-se în mlaştinile aproape de nepătruns care au devenit principala bază de acţiune a detaşamentelor lui.

Indienii nu se mai întorceau în sate decât atunci când atacau patrulele americane care circulau prin Florida în căutarea seminolilor dispăruţi. Exceptând incursiunea în satul a cărui căpetenie trădase, luptele celui de al doilea război al seminolilor au început cu atacarea unui convoi american de vehicule militare care transporta la garnizoana din Florida provizii de alimente şi muniţii. Acţiunea fusese pregătită de Osceola. Oamenii săi au biruit escorta coloanei de aprovizionare şi au luat din vehicule sare, zahăr, câteva tone de carne afumată şi muniţii. Tocmai în acel moment a apărut la locul luptei, cu totul prin surprindere, un detaşament al cavaleriei regulate americane. Seminolii au fost atacaţi dar Osceola a respins atacul; luptătorii săi au ucis vreo zece călăreţi, iar restul au fost puşi pe fugă.

Această acţiune a întărit încrederea în ei a indienilor din Florida, îngăduindu-i lui Osceola să pregătească intervenţii, mai ample. Seminolii şi mai ales Osceola, voiau să dea ochii în special cu generalul american care la ultimele tratative declarase textual că indienii vor fi siliţi „să plece, chiar de ar trebui să fie puşi în lanţuri”.

Astfel, pentru „ziua D” – 28 decembrie 1835 – Osceola a pregătit câteva acţiuni de luptă prin care urmărea nu numai nimicirea celui mai mare număr de soldaţi americani staţionaţi în peninsulă, ci şi încheierea socotelilor cu comandantul lor suprem. O trăsătură caracteristică a tacticii lui Osceola consta în detaşarea unor mici grupe – un fel de comandouri – din oastea sa, cărora le atribuia sarcini cheie. De îndeplinirea acestor sarcini depindea şi succesul restului acţiunilor. El însuşi se afla, din principiu, în fruntea unor astfel de comandouri, în vreme, ce restul acţiunilor, ample şi ele, dar mai puţin importante, erau

dirijate de celelalte căpetenii.

Osceola şi-a păstrat pentru el şi partea cea mai grea a atacului împotriva Fort King-ului, care se afla la vreo cincizeci de kilometri de coastă, în partea de nord a Floridei. Împreună cu patru luptători aleşi, el s-a strecurat prin lanţul de santinele care păzeau cartierul general al trupelor americane. Pe general, duşmanul inveterat al seminolilor, l-a ucis Osceola însuşi. În panica care izbucnise, toţi cei cinci indieni au reuşit să iasă din fort fără a lăsa urme.

Întocmai după planul lui Osceola, seminolii au atacat în aceeaşi zi partea cea mai mare a armatei americane, care păzea atunci cel mai important fort din Florida, Fort Brooks, în apropiatul golf Tampa. Soldaţii însă, dezorientaţi de ştirile de la Fort King, porniseră în ajutor într-acolo.

Seminolii, conduşi de căpetenia Aligator, au atacat grosul garnizoanelor americane. Osceola stabilise dinainte ca loc al luptei o dumbravă de palmieri prin care trecea drumul spre Fort King.

Câţiva ţintaşi seminoli se ascunseseră în coroanele copacilor. La primele focuri, un şir întreg de soldaţi americani, printre care şi locţiitorul comandantului, au fost nimeriţi mortal. Americanii s-au străduit, în cea mai mare grabă, să-şi clădească un fel de adăpost din trunchiuri de copaci. Era însă prea, târziu. Doar trei soldaţi – şi aceia cu răni grave – au mai putut scăpa de la locul luptei, dar şi aceştia au murit mai târziu de pe urma rănilor suferite.

Seminolii, în schimb, pierduseră numai trei luptători.

Zdrobirea armatei americane din Florida de către seminolii lui Osceola era, ca şi renumita victorie de la Little Big Horn River a sioux-ilor uniţi, cea mai importantă victorie a indienilor din această parte a continentului nord-american. Prin ea numele Osceola şi Aligator au intrat în istoria luptei de eliberare a indienilor.

Cu toate acestea zdrobirea armatei şi moartea guvernatorului Floridei nu însemna încheierea celui de al doilea război al seminolilor. Preşedintele Jackson, care luptase primul în fruntea trupelor americane împotriva indienilor din Florida, când peninsula nu făcea încă parte din Statele Unite, a trimis o nouă armată împotriva lor, de data aceasta sub comanda generalului Clinch.

Acest nou raid militar împotriva lui Osceola s-a încheiat la fel

ca şi campaniile militare de până atunci. Osceola, anunţat la timp la cartierul său general fortificat din mlaştini, de către iscoade, că se apropie o nouă oaste americană, a pornit în întâmpinarea ei în fruntea a cinci sute de seminoli şi i-a aşteptat pe americani ascuns în crângurile de pe mal, la un vad al celui mai mare râu din vestul Floridei – Withlacoochee. Îndată ce majoritatea soldaţilor ajunseseră la celălalt mal, seminolii au ieşit din ascunzătoare şi au pornit la atac. Soldaţii s-au apărat într-adevăr vitejeşte, dar Clinch a trebuit în cele din urmă să ordone retragerea. În torentul largului râu s-au mai înecat cu prilejul acesta încă câţiva americani. Seminolii uniţi ai lui Osceola puteau astfel, pentru scurt timp, să trăiască mai departe în libertate, dincolo de râu.

Prima etapă a celui de-al doilea război al seminolilor se încheiase cu înfrângerea americanilor; a doua, cu retragerea armatei învinse a generalului Clinch. Preşedintele Jackson pregătea acum a treia lovitură. El a trimis o altă armată, comandată de generalul Scott. De data aceasta luptătorii lui Osceola au evitat o confruntare directă cu trupele, practicând în schimb un fel de joc de-a v-aţi ascunselea. Mici grupuri de seminoli apăreau când ici când colo, iar Scott îşi trimitea soldaţii în mlaştini pentru a-i ucide. În labirintul mlaştinilor sălbatice ale peninsulei seminolii dispăreau însă tot atât de surprinzător precum apăruseră.

Lunga căutare fără rezultat i-a silit pe Scott să-şi împartă armata, cea mai puternică trimisă până atunci împotriva seminolilor, în trei regimente independente, fiecăruia revenindu-i sarcina să depisteze câte o altă grupă de seminoli. Un regiment trebuia să anihileze grupul lui Osceola, celălalt grupul căpeteniei Aligator, iar al treilea să nimicească pe indienii comandaţi de Broască Mică.

O astfel de scindare a adversarului era tocmai ceea ce urmărise Osceola. În timp ce cele trei formaţii americane cutreierau prin mlaştini, Osceola le-a ocolit, părăsind chiar mlaştinile, iar la 20 aprilie a cucerit Fort Drane, principala bază de aprovizionare a celor trei regimente. Asigurat cu proviziile lui Scott, Osceola a atacat apoi oraşul Saint Augustin, probabil cel, mai mare oraş de atunci al Floridei, aflat chiar pe coasta Oceanului Atlantic.

Toate planurile lui Scott erau zădărnicite. Cele trei regimente îi căutau pe indieni în mlaştini, dar aceştia pătrunseră de mult în

regiunea de coastă a peninsulei şi întrerupeau una după alta liniile de aprovizionare. Era sfârşitul celei de a treia etape a războiului. Al treilea adversar american al căpeteniei seminolilor a rămas şi el fără succes, iar Jackson l-a rechemat în cele din urmă din Florida.

Americanii au înţeles un lucru: atâta timp cât în fruntea seminolilor se afla Osceola, ale cărui veleităţi de strateg şi în acelaşi timp de om de stat, erau recunoscute şi în Statele Unite, indienii din Florida nu puteau fi expulzaţi cu forţa. Noul – al patrulea – guvernator american şi comandant suprem al trupelor Statelor Unite din Florida, Jesup, a hotărât de aceea să-l înlăture mai întâi şi cu orice preţ, pe conducătorul seminolilor liberi.

Consultanţii săi, care cunoşteau legile indienilor, i-au propus un procedeu deosebit: Osceola era recunoscut atunci de tot tribul seminolilor şi de toţi aliaţii lor drept căpetenia supremă a Indienilor liberi din Florida, dar conducătorul seminolilor fusese şi era de fapt Micanopy, care însă nu-şi exercita puterea. Jesup trebuia deci să ia legătură cu acest conducător civil al seminolilor, a cărui putere era umbrită de succesele militare ale lui Osceola. El i-a oferit lui Micanopy să-l ajute să se instaleze din nou la conducerea tribului, desigur cu o condiţie. Micanopy trebuia să încheie armistiţiu cu americanii în numele seminolilor şi să pretindă tribului său ca, mai târziu, să plece în regiunile de dincolo de Mississippi, care îi erau destinate.

Micanopy era într-adevăr invidios pe succesele viteazului Osceola, acest fost tustenugge lipsit de importantă al unui mic sat din Florida, acest indian simplu care datorită propriei sale vitejii şi calităţilor sale de conducător devenise în decursul a câţiva ani căpetenia militară recunoscută a tuturor triburilor seminole aliate.

El a acceptat propunerea lui Jesup. Şi astfel, după mult timp, a răsunat din nou în întinsa Floridă glasul conducătorului suprem al tribului, care evoca împăcarea. Micanopy nu pierduse încă toată autoritatea; de aceea aproape jumătate din satele seminolilor s-au supus poruncii sale de a capitula, într-o luptă în care până atunci indienii învinseseră în toate bătăliile importante!

A durat însă câtva timp până când indienii care se supuneau lui Micanopy au venit din sate în porturile unde îi adunau americanii pentru a-i evacua pe vase. Numărul de luptători indieni scădea totuşi regulat, în vreme ce numărul trupelor americane creştea mereu. Jesup şi-a trimis agenţii în satele

indienilor încă liberi, să-i convingă cu promisiuni şi cadouri, de avantajele încheierii păcii.

În cele din urmă agenţii lui Jesup i-au convins şi pe membrii grupului Osceola. Seminolii liberi fiind şi ei extenuaţi de hăituiala care dura de ani întregi, Osceola a ridicat şi el steagul alb, cerându-i lui Jesup să-l propună condiţiile pentru un armistiţiu. Jesup i-a comunicat însă lui Osceola mai întâi condiţiile preliminare pe care trebuiau să le îndeplinească indienii, înainte chiar de a începe tratativele: şi anume să predea armele înainte de prima întâlnire cu americanii! Nici nu s-a discutat ea şi americanii să facă la fel.

Indienii au fost de acord iar „tratativele de pace" au avut deci un aspect corespunzător: seminolii nu apucaseră bine să dea din mână ultima puşcă când Jesup, în fruntea câtorva şute de soldaţi puternic înarmaţi, a atacat tabăra lui Osceola şi „a încins Pieile Roşii". Apoi i-a minat pe indienii luaţi prizonieri la „tratativele de pace", legaţi şi sub paza a două companii, la închisoarea din Fort Marion. (Pentru a rămâne fideli adevărului, trebuie să spunem că încă de pe atunci „victoria" perfidă a lui Jesup era condamnată în toate Statele Unite).

Desigur cel mai păzit dintre toţi prizonierii era Osceola. Dar încă din a patra noapte de captivitate, în timp ce americanii îl păzeau pe marele conducător de oşti, căpetenia Pisică Sălbatecă şi o seamă de alţi luptători indieni, între care şi membrii detaşamentului de sub comanda personală a lui Osceola, au fugit.

Aşa a început cel de al treilea război al seminolilor din Florida, care a continuat încă zeci de ani, sub comanda căpeteniei Pisică Sălbatecă.

Acest al treilea război al seminolilor nu s-a încheiat de fapt, oficial, niciodată. Seminolii rămaşi credincioşi legământului lui Osceola au continuat lupta în mlaştinile inaccesibile ale Floridei centrale. Chiar când, mai târziu, acţiunile militare au fost sistate de ambele părţi, seminolii au rămas singurul trib de indieni oare nu a încheiat niciodată pace cu americanii; astfel, formal, urmaşii detaşamentelor lui Pisică Sălbatecă se mai află şi astăzi la stare de război cu S.U.A.

Rezistenţa consecventă pe care Osceola le-o insuflase seminolilor le-a adus totuşi, în cele din urmă, succesul; urmaşii seminolilor, care nu ascultaseră de căpetenia Micanopy, sunt singura grupă de indieni din sud-estul nord-american care n-au

fost siliţi să plece în exil şi care vor rămâne pentru totdeauna în Florida.

Ce s-a întâmplat cu Osceola? Jesup l-a transferat mal târziu de la închisoarea din. Fort Marion la închisoarea (fortăreaţă de pe insula Sullivan, aproape de Charleston (Carolina de sud). El a fost prizonierul cel mai celebru de: pe insula Sullivan. Deşi americanii se străduiau să-l atragă de partea lor cu diverse distracţii, nimic nu putea să-i alunge nemulţumirea de a-şi fi pierdut libertatea. De aceea, într-o zi, marea căpetenie a cerut de la temniceri, sub un pretext oarecare, costumul său militar festiv, pe care-l purtase în multe lupte şi-a prins un laţ în jurul gâtului şi a părăsit viaţa de bună voie. A fost înmormântat la zidul cetăţii. Aceasta se întâmpla în anul 1838.

CUCERIREA VESTULUI SĂLBATIC

Moartea tragică a lui Osceola a reprezentat încheierea ultimei etape a luptei de apărare a triburilor de indieni nord-americani care trăiau la răsărit de Mississippi. Deşi războiul de guerilă al seminolilor nu s-a terminat practic niciodată, majoritatea membrilor tribului fuseseră încă dinainte siliţi să părăsească însorita Floridă, La fel de violent, sau pe bază de „contracte de vânzare” fost izgonite toate triburile de indieni din estul şi sud-estul Statelor Unite de astăzi: indienii choctaw, chicasaw, creek şi puternicii cherokee.

Izgonirea silită a acestor importante triburi de indieni! N regiunea actualei Oklahoma a primit de la cronicarii istoriei americane denumirea caracteristică de „convoi al lacrimilor”. Pe drumul exilului au pierit atunci câteva mii de indieni. Femeile şi copiii, mai ales, nu puteau face faţă corvoadelor îngrozitoare ale lungii pribegii.

În acelaşi mod au fost izgoniţi şi indienii din nord-estul Statelor Unite, din regiunea de la răsărit de Mississippi. În anul 1838 a murit nu mai puţin vestita căpetenie Şoim Negru, viteazul conducător al saukşilor şi conducătorul ultimului mare război de apărare al indienilor din această parte a America de Nord.

Politica agresivă a cercurilor conducătoare ale Statelor Unite s-a îndreptat în următorii ani în direcţia acelei părţi a Americii de Nord care până pe la 1840 aparţinea încă în întregime posesorilor iniţiali, indienii. Această regiune uriaşă, pe care americanii obişnuiau s-o definească, drept „Vestul sălbatic”, este delimitată la est de măreţul Mississippi, iar la vest de Rocky Mountains. Dincolo de Rocky Mountains se află California şi, la vremea aceea, mai puţin importantul Oregon, o regiune care, ca şi statele Arizona, New Mexico, Utah şi Colorado aparţinea încă Republicii Mexicane.

Toate aceste regiuni au fost anexate de Statele Unite într-un război de cucerire împotriva Mexicului, care a început în 1846 şi s-a încheiat în 1848 cu înfrângerea armatei mexicane. Toate triburile de indieni care locuiau pe acest teritoriu uriaş – de

exemplu apachii, despre care mai sunt multe de spus – au ajuns astfel, formal, sub jurisdicţia Spatelor Unite.

Cea mai mare parte a cuprinzătorului teritoriu o ocupau preriile nord-americane, locuite la mijlocul secolului al 19-lea de o serie de aşa-numite triburi de prerie. În partea de nord şi mijloc preriilor, cel mai important rol îl jucau numeroasele triburi ale siouxilor, strâns înrudite unele cu altele şi care vorbeau diferite dialecte ale aceleiaşi grupe de limba. (Chiar dacă numele sioux nu este corect, vom continua să-i numim astfel pe membrii acestei numeroase grupe de indieni, pentru o mai bună orientare).

Tocmai, prin regiunea siouxilor trecea prima şosea – unul dintre cele două „trail”-uri principale folosite la cucerirea Vestului. Şoseaua se numea Oregon Trail – Cărarea Oregon-ului. Mişcarea de eliberare a indienilor din vestul Statelor Unite este strâns legată de acest nume.

Oregon Trail-ul începea, ca şi al doilea drum principal de acest fel, Santa Fe Trail, din oraşul Independence, aflat în actualul stat Missouri. Mergea de-a lungul râului Platte River până la fortăreaţa Laramie, conturna aşa-numitul Massacre Rock – un grup de stânci al cărui nume aminteşte de o victorie mai târzie a siouxilor, care au nimicit acolo un întreg escadron al cavaleriei americane – şi ajungea apoi prin valea râului Snake River în regiunea Idaho. Aici drumul se despărţea. Un braţ ducea mai departe spre Oregon, celălalt se îndrepta spre sud şi, ocolind Marele Lac Sărat, ajungea în California. Pe această şosea cuceritorii călătoreau în furgoane mari, acoperite cu prelate.

Curând s-au încumetat la drum şi primele diligenţe Ele nu transportau de obicei mai mult de zece pasageri. Un conducător de diligenţă de pe Oregon Trail trebuia să fie nu numai un vizitiu excepţional, ci să şi ştie să se apere cu arma. Una dintre aceste diligenţe care călătorea pe drumul Oregon-ului prin ţara siouxilor a intrat chiar în legendă, datorită lui Buffalo Bill. Ea a fost construită în estul Statelor Unite pentru un beneficiar din California.

Diligenţa a fost purtată mai întâi în jurul întregii Americi, pe un vas şi a ajuns apoi într-adevăr pe drumul Oregon-ului, unde a fost atacată de câteva ori de diverşi „desperados” şi o dată a fost prăvălită într-o prăpastie adâncă. De acolo a scos-o după mulţi ani Buffalo Bill. El a reparat-o şi a folosit-o în „Wild West Show”-ul său.

De pe drumul Oregon-ului americanii au înaintat în ţara siouxilor. Rolul cheie la cucerirea acestui teritoriu necunoscut era rezervat fortăreţei Laramie, de la care trebuia să plece atacul. Fort Laramie fusese iniţial întemeiat pentru comerţul cu blănuri, dar locul pentru construcţia acestui „centru comercial" avea o poziţie strategică favorizată. Se afla în centrul preriei, la confluenţa a două râuri şi într-un loc în care se încrucişau drumul de la nord la sud şi drumul de la vest la est.

Timp de mai bine de zece ani la Fort Laramie s-a făcut întradevăr comerţ. Americanii cumpărau blănuri de la siouxi, de la cheyeni, de la arapahi şi de la indienii ciori şi le livrau în schimb mărfuri care le trebuiau indienilor. Când s-a crezut că suspiciunea acestora este complet înlăturată, însărcinatul biroului american pentru afaceri indiene i-a invitat pe toţi reprezentanţii triburilor care locuiau în preriile nordice la Ford Laramie şi le-a oferit o sumă zdravănă de bani, plătibilă în decursul a cincisprezece ani, din care indienii trebuiau să primească anual o cotă fixă, dacă le permiteau să deschidă şi să folosească plănuitul drum al Oregon-ului şi dacă nu atacau convoaiele. Triburile sioux care până atunci nu aveau căpetenie comună, au respins un astfel de contract, în primul rând fiindcă nu aveau încă nici un reprezentant care să fi avut dreptul să trateze în numele tuturor triburilor preriei centrale şi de nord. Până la urmă împuternicitul guvernamental l-a desemnat pur şi simplu pe Urs Victorios, căpetenia Indienilor brule, ca „reprezentant" al tuturor triburilor de prerie şi a încheiat cu el înţelegerea.

Drumul Oregon-ului a fost apoi folosit fără incidente, până în 1854; în acel an americanii au rupt însă înţelegerea. Pretinsul furt al unei vaci de către indieni a fost folosit de comandantul locţiitor al fortului ca pretext pentru a-i ataca. Locotenentul a adunat toţi oamenii prezenţi la Laramie şi au pornit cu ei în primul sat de indieni. Acolo locuiau tocmai indieni din tribul brule, care respectaseră foarte corect contractul. Pătrunşi în sat, americanii au deschis focul. Prima victimă a acestui atac mişelesc a fost însuşi împăciuitorul Urs Victorios – acea căpetenie pe care americanii înşişi o făcuseră reprezentant al tuturor siouxilor.

Indienii brule care supravieţuiseră primului val al atacului au trecut curând la contraatac. După o luptă de mai multe ore, ei zdrobiseră întregul detaşament; un singur soldat a reuşit să fugă

de la locul bătăliei. Acesta a ajuns la timp la Fort Laramie, pentru a mai apuca să povestească, înainte de a muri, cele întâmplate.

NOR ROŞU

Atacul asupra paşnicului sat al indienilor brule şi moartea căpeteniei Urs Victorios a dezlănţuit indignarea indienilor. Pentru început au intrat în luptă doar triburi izolate sau grupuri mai mici de siouxi. Dar câte astfel de triburi sioux existau de fapt? Le vom numi doar pe cele mai importante. Indienii sioux se numeau în realitate dakota, ceea ce înseamnă „aliaţi”. Indienii dakota alcătuiau câteva triburi independente, între care santtes, ianktone şi tetone. Cu indienii dakota sunt înrudiţi ca limbă şi cunoscuţii asiniboini. La răsărit – iniţial în Minnesota – trăia o ramură a indienilor santes, mdewekatatonii, pe râul Bado trăiau indienii oglale – un mare trib – iar, pe White River indienii brule – tribul lui Urs Victorios.

Indienii brule începuseră singuri lupta, astfel şi succesul lor era schimbător. În bătălii s-a evidenţiat căpetenia Coadă Pestriţă, care mai târziu a obţinut condamnarea companiilor americane de exploatare minieră la o amendă de o mărime încă nemaiauzită până atunci: *17* milioane dolari! Bineînţeles indienii brule n-au încasat niciodată banii. Dar aici am început să divagăm.

De partea lui Coadă Pestriţă a luptat un indian brule foarte tânăr, care mai târziu s-a evidenţiat îţi luptele siouxilor, căpetenia Cal Turbat.

După moartea lui Coadă Pestriţă au intrat în luptă şi mdewekatatonii, conduşi de căpetenia Corb Mic, care a profitat de plecarea majorităţii regimentelor americane din Minnesota spre câmpurile de lupta ale războiului civil. Era războiul dintre statele din nord şi cele din sud, care între 1860 şi 1865 a acaparat cu totul ambele tabere. Mdewekatatonii au cucerit un mare număr de state, au nimicit complet o unitate americană în bătălia de la See Wood şi au ucis sute de soldaţi. În bătălia din apropierea micului oraş Hutchinson au fost însă atacaţi de forţe superioare. Corb Mic a căzut în această luptă, patruzeci şi trei din tovarăşii săi au fost executaţi public mai târziu, iar majoritatea luptătorilor indieni au zăcut mulţi ani în închisori.

Ramura din est a siouxilor a fost astfel înfrânta înainte ca întreaga familie sioux să fi apucat măcar să se unească. Prima încercare de a unifica pe toţi luptătorii dakota au întreprins-o

indienii oglale, al căror trib era condus de căpetenia Nor Roşu.

Trei motive au fost acelea care l-au determinat pe Nor Roşu să pornească la lupta: alcool, calea ferată şi bizonii. Tatăl lui Nor Roşu, după ce a îngurgitat o mare cantitate de whisky şi-a pierdut minţile şi apoi a murit, „apa de foc” – cum numeau indienii alcoolul – era una din armele de căpătâi ale americanilor; ea le permitea să-i înşele pe indieni şi mai era în acelaşi timp şi cel mai bun, mai ieftin şi mai îmbietor mijloc; de plată al negustorilor de blănuri.

Ideea că indienii nu au cunoscut băuturile alcoolice înainte de prima întâlnire cu europenii este desigur eronată. Aztecii şi multe alte grupuri de indieni stăpâneau secretul fabricării băuturilor alcoolice încă înaintea timpurilor lui Columb. Consumul de alcool era însă rezervat numai pentru sărbătorile religioase. Abia după ce au venit europenii au început indienii să bea. De aceea Nor Roşu dorea să-i izgonească din ţara sa nu numai pe colonişti ci şi pe toţi negustorii, până la ultimul, care plăteau indienilor whisky pentru blănuri.

Deocamdată americanii nici nu se gândeau să elimine din planurile lor ţara indienilor oglale, chiar dimpotrivă. Deşi ţara acestor indieni era bine păzită de bărbaţi înarmaţi, guvernul a hotărât totuşi să construiască de-a curmezişul acestei regiuni o cale ferată care să lege Fort Laramie cu proaspăt descoperitele locuri aurifere din Montana. Nor Roşu se temea însă şi pe drept cuvânt, că linia ferată va izgoni din terenurile de vânătoare sălbăticiunile care constituiau sursa principală de hrană şi piei a siouxilor – bizonii şi că astfel aceste animale ar putea fi alungate de pe întreg teritoriul tribului. Ameninţarea sursei principale de hrană a fost astfel motivul cel mai important pentru intrarea în lupta a indienilor oglale.

Prima cale ferată, „Pacific”, nu a fost terminată decât în 1869, dar încă mai înainte americanii s-au străduit să construiască în câteva regiuni din Far West linii locale, care erau rentabile pentru antreprenori. Pe primele tronsoane terminate ale liniei „Union Pacific” indienii făceau literalmente vânătoare de trenuri. Ei aruncau o grindină de săgeţi asupra vagoanelor. Curând însă au înţeles că „uriaşul şarpe fumegător” nu era de loc afectat de săgeţile lor. Astfel încât au învăţat să lupte împotriva trenului cu mijloace mai eficiente. Nor Roşu a fost primul care a pus la punct o strategie de luptă împotriva acestui duşman. Cel mai eficace mijloc era ca trenurile să fie făcute să deraieze. În câteva locuri

indienii oglale au scos câteva zeci de metri de şină pe care muncitorii abia terminaseră s-o monteze, sau au baricadat calea cu trunchiuri groasă sau bucăţi de stâncă.

Americanii construiseră pe pământurile indienilor oglale şi pe cele ale vecinilor acestora, cheyenii, câteva forturi care, ca şi Fort Laramie, serveau ca baze de plecare pentru pătrunderea în continuare pe teritoriul indian. Siouxii făceau trenurile să deraieze mai departe de ele, fiindcă astfel aveau tot timpul să dispară înainte de sosirea ajutoarelor.

Nor Roşu nu căuta lupta cu orice preţ, el voia mai întâi să-şi slăbească adversarul. Pentru prima oară în istoria luptei de eliberare a indienilor aceştia reuşeau să-şi înfrângă cea mai mare slăbiciune a lor – nerăbdarea. În trecut pierderea majorităţii luptelor se datora faptului că asediul unui fort le era cu totul străin. Nor Roşu şi-a pregătit de aceea luptătorii pentru o astfel de tehnică de luptă, cum numai Pontiac o mai făcuse înaintea lui, ştiind că avea să fie indispensabilă dacă siouxii voiau să cucerească pe rând fiecare fort.

Pe lângă aceasta oastea sa mai dobândise un ajutor preţios prin prezenţa a câteva sute de războinici cheyeni. Acest aflux de cheyeni porniţi în campania antiamericană, fusese determinat de una din cele mai îngrozitoare agresiuni comise de către americani. La 29 decembrie 1864 un regiment de soldaţi ai acestora a atacat prin surprindere un sat al cheyennilor care mai respecta şi acum „contractul”. Fără nici un motiv, soldaţii au ucis sute de bărbaţi, femei şi copii şi s-au înapoiat la Fort Laramie. Acest iraţional asasinat în masă a trezit acelaşi ecou ca şi, la vremea sa, uciderea lui Urs Victorios, căpetenia brule. Cheyenii au început lupta şi s-au alăturat marii armate a siouxilor.

Armata unificată a devastat una după alta gările de cale ferată, a distrus liniile terminate ale reţelei de telegraf şi a riscat chiar şi un atac asupra primului oraş de la graniţa ţării siouxilor, Julesburg. Şase mii de indieni au atacat oraşul de două ori, înainte de-al putea cuceri.

Siouxii şi cheyenii s-au despărţit apoi timp de câteva luni, pentru a se întoarce în prerie, la vânătoarea anuală de bizoni. Americanii au folosit această pauză trimiţând în 1865 câteva regimente în regiunea de graniţă.

De la Fort Laramie, punctul de plecare al tuturor încercărilor de cucerire a teritoriului indian din partea de nord a Far-Westului, a pornit o armată puternică, bine înarmată, călăuzită

de cititori de urme ai tribului pawnee, cei mai mari duşmani indieni ai tribului siouxilor. Soldaţii aveau ordin să mărşăluiască de-a curmezişul Wyoming-ului, unde se aflau terenurile principale de vânătoare ale indienilor oglale, în nord-vestul Montanei. Acolo, în Montana purtătoare de aur, trebuia să ajungă linia ferată.

„Expediţia” avea ordin să construiască un drum pentru vehicule, călăreţi şi pietoni. Această şosea fusese deja marcată în urmă cu ani de zile. Celor două drumuri principale – Oregon Trail şi Santa Fe Trail – li se adăuga acum Bozeman Trail. O linie de cale ferată şi Bozeman Trail-ul trebuiau să asigure forturile care aveau de îndeplinit în nordul Wyoming-ului aceeaşi misiune ca Fort Laramie în urmă cu douăzeci de ani.

Noul Fort Kearny se găsea între linia ferată şi şosea. La sfârşitul căii ferate şi al şoselei, în Montana, a fost ridicat Fort F. C. Smith.

Comandantul acestei armate a raportat că şoseaua şi calea ferată sunt asigurate. Lucrurile nu stăteau însă deloc aşa. Siouxii terminaseră între timp vânătoarea de bizoni. Şi după ce, ca în fiecare an, indienii oglale şi-au încheiat şi ei ritualul „dans al soarelui”, Nor Roşu a luat hotărârea să distrugă cele două forturi proaspăt construite pentru ca indienii sioux să poată fi din nou stăpâni pe pământurile lor. Instruirea severă, rezistenţa în luptă, arta de a asedia o tabără inamică – toate aceste lucruri pe care siouxii şi cheyenii le învăţaseră de la Nor Roşu – se verificau acum în luptă. Nor Roşu a atacat mai întâi Fort Kearny. Garnizoana a respins totuşi relativ uşor primul atac al indienilor.

Curând însă s-a întors foaia. Un puternic detaşament de cavalerie a părăsit fortul, urmând să respingă atacul siouxilor în preria din faţa porţilor. Dar căpetenia Nor Roşu şi-a retras la timp luptătorii din faţa fortăreţei, atacând apoi din nou expediţia punitivă într-o regiune care i s-a părut lui mai indicată şi nimicind întreg detaşamentul duşman.

După aceasta siouxii au început asediul fortului Kearny şi au reuşit să-i izoleze complet garnizoana de lumea exterioară. De fiecare dată când încercau că calce afară din fort, pe soldaţi îi aşteptau săgeţile şi tomahawkurile indienilor. Aceste lupte din faţa porţilor fortului nu se terminau însă întotdeauna cu victoria, acestora. Este cunoscută aşa-numita bătălie a „baricadelor de furgoane” în care garnizoana din Fort Kearny i-a apărat pe tăietorii de lemne în cursul unui drum de aprovizionare, cu

ajutorul unui zid de căruţe. La acest atac au căzut câţiva oglale, indienii reuşind să doboare doar câţiva cai şi catâri ai americanilor. În general, sub conducerea lui Nor Roşu, indienii au reuşit totuşi prin asediu să paralizeze garnizoana fortului şi să întrerupă atât Bozeman Trail cât şi linia de cale ferată.

În primăvara anului următor Nor Roşu a trimis o parte a indienilor săi şi împotriva cetăţii Fort Smith, care asigura celălalt capăt aii căii ferate şi al şoselei. Acest fort nu a rezistat atacurilor siouxilor.

Lupta sub conducerea lui Nor Roşu s-a încheiat cu o victorie deplină. Căpetenia clarvăzătoare avea însă un ţel mai înalt. El voia ca această victorie şi capitularea adversarului să-şi găsească exprimarea şi în tratatul de pace pe care urma să-l încheie cu americanii, din însărcinarea triburilor sioux unite.

Adversarii au fost de acord cu toate condiţiile sale. Ei s-au obligat să demoleze toate cele trei forturi, a căror construcţie costase atât de mult şi, în afară de aceasta, să părăsească regiunea de la Powder River şi Big Horn, din Wyoming-ul de nord şi mijlociu, lăsând-o siouxilor şi cheyennilor ca regiune moştenită şi intangibilă. Ca ultim punct s-au angajat să nu mai folosească Bozeman Trail-ul.

Aşa au învins Nor Roşu şi armata sa. Indienii au respectat pacea, onorabilă încheiată de căpetenia lor chiar şi atunci când tot restul triburilor sioux au început din nou lupta, când Sitting Bull – Taurul Aşezat – i-a unit pe toţi siouxii pentru o luptă comună.

AUR ÎN ŢARA SIOUXILOR

Victoria lui Nor Roşu fusese pecetluită în 1866 prin tratatul de pace de la Fort Laramie, tratat ale cărui condiţii erau puse americanilor pentru prima oară în istoria Americii de Nord de către indieni. Una dintre cele mai importante condiţii era ca americanii să nu mai pună niciodată piciorul pe întinsul teritoriu de la nord de Fort Laramie. Acolo se înălţau sacrii Black Hills, Munţii Negri, iubiţii şi respectaţii munţi ai indienilor sioux.

Aceşti munţi sacri ar fi trebuit să se numească de fapt Munţii de Aur. Pe siouxi nu-i interesa însă aurul.

Trapperii americani, care şi după încheierea tratatului de pace au intrat adeseori pe acest teritoriu, interzis pentru ei, fără a întâlni rezistenţă din partea indienilor care locuiau acolo, au descoperit aur în Munţii Negri. Aceşti munţi inaccesibili aparţineau, ce-i drept, conform tratatului încheiat cu cinci ani în urmă, în exclusivitate indienilor. Cine ar mai fi ţinut însă seamă de un tratat, când în munţi se găseau, după cum se auzea, bulgări întregi de aur?

Montana cea bogată în aur a fost dată brusc uitării. Aventurieri, veterani ai războiului civil, au pornit cu toţii spre Munţii Negri.

Munţii Negri erau însă pentru siouxi cea mai sfântă parte a teritoriului lor tribal; ei îi numeau Pa Sapa. Aici se găsea Peştera Vulturilor, din care, după cum spune legenda, Wakan Tanke, „Stăpânul Vieţii”, trimisese odinioară bizonii în prerie pentru ca indienii preriei, copiii săi, să se poată hrăni şi să aibă haine şi încălţăminte. Nu numai siouxii, ci toate celelalte triburi din prerie considerau acest loc de naştere a bizonilor sanctuarul lor comun, intangibil. Şi iată că americanii voiau acum să se strecoare acolo şi să le profaneze sanctuarul. Nu! Indienii preriei n-au să-şi vândă niciodată Munţii lor Negri.

Guvernul american a trimis pentru exploatarea acestor munţi o expediţie militară care cuprindea cea mai aleasă formaţie de care dispunea armata Statelor Unite.

Trebuia să se stabilească cât de mult se putea da crezare relatărilor trapperilor despre uriaşa bogăţie în aur a Munţilor Negri. De aceea la expediţie au luat parte şi oameni de ştiinţă –

geologi şi mineralogi, chiar şi decanul Academiei de Mine din New York. Au pornit la drum mai mult de o mie de călăreţi; expediţia era condusă de generalul Custer, numit „băiatul cu părul de aur” socotit erou al războiului civil. În realitate Custer era un carierist însetat de glorie, care urca pe scara; succeselor fără nici un fel de scrupule. El a devenit adversarul principal al indienilor în marea luptă dintre triburile sioux unite şi americani, luptă provocată tocmai de raidul în aceşti munţi sacri.

Cine era de fapt Custer? La vârsta de şaptesprezece ani învăţa la cea mai importantă şcoală de ofiţeri din America de Nord. Când avea nouăsprezece ani a început războiul civil, a intrat în luptă ca locotenent şi a luat parte la marile bătălii ale războiului de secesiune ca aghiotant al comandantului cavaleriei nordiste.

După sfârşitul războiului de secesiune Custer a căutat alte mijloace de succes. Între altele şi-a oferit serviciile Republicii Mexicane, dar a fost respins curând a apărut însă pentru el o ocazie foarte promiţătoare în propria lui ţară; dincolo de Mississippi se aflau pământuri imense, care mai aparţineau încă indienilor! Pentru oameni de talia lui, credea el, era desigur un joc de copii să le cucerească. Şi poate chiar să-şi dobândească intrarea la Casa Albă!

Când a plecat cu marea să formaţie însoţită de oameni de ştiinţă, Custer nu era de fapt complet lipsit de experienţă în lupta împotriva indienilor. Chiar în anul precedent obţinuse prima „victorie” în bătălia de la Washita.

Înaintea acestei bătălii tratatul de la Laramie era respectat întru totul, mai ales de către indieni. Americanii însă au încălcat din nou un tratat: cu un an înainte, un detaşament de cheyeni cantona sub conducerea căpeteniei Cazan Negru pe malul râului Washita. Cheyenii îi salutaseră prieteneşte pe cavaleriştii lui Custer, care se apropiau în goana cailor. Dar „hainele albastre”, abia ajunse la o bătaie de puşcă de sat, i-au împroşcat pe cheyeni cu o ploaie de gloanţe.

Majoritatea indienilor au reuşit să fugă şi să se ascundă prin pădurile din apropiere. În sat rămăseseră însă mai mult de o mie de cai. Calul le servea indienilor la vânătoarea de bizoni. Custer a procedat deci după principiul fundamental al tuturor duşmanilor indienilor: decât să ucizi un sfert de milion de indieni de prerie este mai uşor să-i privezi de sursa lor principală de hrană – adică bizonii. Fiecare din aceşti duşmani făcuse acelaşi lucru, în felul său. Bufallo Bill a ucis zece mii de bizoni cu carabina cu tir rapid.

Metoda s-a dovedit mai târziu ca cea mai eficace în războiul împotriva triburilor din prerie. Alţii au izgonit trupele de bizoni cu şinele primelor căi ferate. Custer a ordonat masacrarea tuturor cailor pe care i-a putut prinde la Washita. „Victoria” de aici a generalului Custer a fost astfel reală! Conducătorul armatei a poruncit cavaleriştilor să prindă caii şi să-i închidă într-un ţarc de la marginea satului părăsit de cheyeni. Apoi a privit cum aceşti cai au fost ucişi. Dar la această victorie asupra a o mie de cai ai cheyennilor, a asistat nu numai generalul, ci şi indienii ascunşi în păduri.

Uciderea în masă a acestor cai a fost singura „victorie” a lui Custer asupra indienilor. Protectorii săi au avut totuşi grijă ca bătălia de la Washita să fie sărbătorită ca una dintre cele mai importante victorii ale armatei americane din istoria de atunci a Statelor Unite.

Custer trecea deci din nou prin ţara indienilor, în fruntea a mai mult de o mie de oameni. Ochii care-l priviseră când ordonase să fie măcelăriţi caii, îl urmăreau acum plini de ură.

ÎN MUNŢII NEGRI

Expediţia lui Custer în Munţii Negri a durat scurt timp. El s-a întors curând la locul de plecare al tuturor acţiunilor trupelor americane, fortul Abraham Lincoln, care se afla în apropierea oraşului Bismark.

După întoarcerea expediţiei, Custer a trimis rapoarte la Washington despre imensa bogăţie auriferă a Munţilor Negri, despre uriaşa cantitate de aur care zăcea acolo şi recomanda ca oportun să li se ia indienilor această regiune.

Munţii Negri alcătuiau – ca întreg teritoriul învecinat al fiecărui trib sioux în parte, din Wyoming, Montana şi cele două Dakote de astăzi – un fel de „republică a indienilor” în care, pentru a folosi cuvintele tratatului de la Laramie, – „nici unui alb sau albilor în general nu le va fi îngăduit vreodată să se stabilească sau să o ocupe”; aşadar o regiune care avea să rămână în posesia locuitorilor tribului sioux „atât timp cât acolo va creşte iarba”. Prin această formulare fermă, indienilor li se garanta pentru totdeauna stăpânirea asupra teritoriului de la nord de râul North Platte. Acesta fusese cel mai important rezultat al victoriei căpeteniei Nor Roşu.

De la semnarea tratatului de la Laramie trecuseră numai şase ani, dar Custer n-a ţinut deloc seama de această înţelegere cu „sălbaticii”. Iar aventurierii care veneau pe urmele armatei sale nici atât.

Pentru căutătorii de aur tratatul de la Laramie n-aveau valabilitate. Curând ei au întemeiat chiar primul oraş în Munţii Negri. Acest loc de adunare a bătăuşilor, trişorilor şi hoţilor a primit numele aceluia care le-a nivelat drumul jafului; l-au numit Custer City. În mod surprinzător, indienii au cruţat până atunci atât oraşul cât şi pe concetăţenii lui Custer.

Căutătorii de aur reprezentau primul avanpost al cuceritorilor americani în această regiune principală a teritoriului sioux. Ei n-au rămas însă singuri. Rapoartele lui Custer şi expertiza de specialitate a unui geolog au convins Statele Unite că trebuie să-i deposedeze pe siouxi de aceste pământuri, deşi abia în urmă cu şase ani se obligaseră să li se lase „atâta timp cât acolo va creşte iarbă”. Guvernul l-a invitat deci pe învingătorul de la Fort

Laramie, căpetenia Nor Roşu, în primăvara lui 1875, la Washington. Căpetenia a respins însă orice tratative asupra munţilor sacri şi s-a întors imediat acasă.

Cu toate acestea, americanii n-au renunţat la planurile lor. În septembrie al aceluiaşi an a apărut la indieni o delegaţie oficială şi le-a cerut din nou să vândă americanilor Munţii Negri. La tratativele cu această delegaţie nepoftită s-au adunat în cele din urmă vreo douăzeci de mii de membri ai triburilor sioux.

Numai autoritatea lui Nor Roşu a făcut ca misiţii să fie apăraţi de mânia indienilor adunaţi. În intenţia de a întrerupe tratativele imediat după ce au început, pentru ca oaspeţii să nu-i poată învinui pe siouxi că n-au vrut să trateze deloc cu ei, Nor Roşu a ales o tactică deosebită: s-a aşezat cu oaspeţii la masă şi a arătat că siouxii sunt dispuşi să cedeze Munţii Negri, dar desigur pentru un preţ cumsecade – pentru şase sute de milioane de dolari. Şase sute de milioane! Olandezii cumpăraseră de la indieni regiunea New York-ului cu douăzeci şi patru de dolari! Iar Nor Roşu cerea şase sute de milioane şi pe deasupra îmbrăcăminte pentru şapte generaţii succesive de siouxi.

Americanii au oferit siouxilor exact o şesime din suma cerută. Şi astfel tratativele s-au terminat aşa cum dorise Nor Roşu: cu un total insucces.

Nor Roşu se înşelase însă asupra unui punct foarte important. El crezuse, pare-se, că tratatul de la Laramie va rămâne mai departe valabil chiar dacă tratativele eşuează, că americanii îşi vor păstra cele şase sute de milioane iar indienii Munţii lor Negri şi că astfel totul va fi ca mai înainte.

Dar căutătorii de aur nici nu se gândeau să părăsească munţii. Dimpotrivă, Custer şi regimentul sau (al şaptelea de cavalerie) au pornit din nou să-i protejeze pe căutători americanii hotărâseră să smulgă pe gratis, cu ajutorul armatei, ceea ce indienii nu voiau să le vândă pe dolari.

Autorităţile competente pentru afaceri indiene le-au ordonat siouxilor să părăsească teritoriul dintre Munţii Negri şi râul Big Horn. Totodată i-au obligat pe indieni, pa 3 decembrie 1875, ca până la sfârşitul lunii următoare – era o iarnă aspră – să se mute în rezervaţiile ce le fuseseră afectate pe cursul superior al Missouriului. Deoarece era clar că indienii nu-şi vor părăsi ţara de bunăvoie, americanii au pregătit o nouă campanie împotriva triburilor sioux şi din nou sub conducerea lui Custer.

Pentru această campanie au fost dislocate părţi importante

din toate unităţile militare apte de luptă de pe întreg teritoriul Statelor Unite. Trupele s-au adunat la Bismark, ultimul oraş american de la graniţa cu teritoriul siouxilor. Comanda asupra acestor forţe militare revenea unor ofiţeri ierarhic superiori lui Custer. Planul celei mai mari campanii împotriva indienilor din istoria de până atunci a Americii de Nord fusese elaborat personal de comandantul suprem al forţelor militare americane. El a lansat împotriva siouxilor trei grupări puternice şi bine înarmate. Prima era condusa de generalul Gibbon. Aceasta trebuia să atace în nord. Fort Show şi Fort Ellis, în Montana, au fost stabilite ca puncte de plecare ale celor două grupuri din armata lui Gibbon, care trebuiau să înainteze în lungul râului Yellowstone River,

Dinspre sud generalul de brigadă Crook trebuia să-şi conducă trupele împotriva siouxilor pe lângă North Platte River. Al treilea, Custer, urma să declanşeze atacul principal spre vest, direct în inima ţării siouxilor. În general acest plan pregătea indienilor o capcană uriaşă, o încercuire din care nici un sioux nu trebuia să scape.

CAL TURBAT

Se înţelege de la sine că pregătirile militare ale trupelor puse în mişcare împotriva siouxilor nu puteau rămâne ascunse indienilor. Ultimatumul prin care îi se cerea indienilor dakota să se mute în rezervaţii dezlănţuise încă mai înainte indignarea tuturor triburilor sioux.

Nu toate erau însă dispuse să aleagă lupta pe viaţă şi pe moarte. Învingătorul anului 1858 căpetenia Nor Roşu şi-a mobilizat şi acum tribul pentru pace. În şederea sa la Washington el cunoscuse lumea americanilor şi nu credea că indienii i-ar putea învinge pe cuceritori într-o întâlnire hotărâtoare. De aceea s-a supus cererilor ultimatumului şi a plecat împreună cu cei care au fost gata să-l urmeze spre nord, spre Missouri.

Marea majoritate au fost totuşi cei care au ales lupta în locul retragerii. Fiul lui Nor Roşu şi-a învinuit tatăl de laşitate, i-a smuls carabina primită în dar în timpul vizitei la Washington şi a jurat că va omorî cu ea orice american care ar îndrăzni să calce pe tărâmul de dincolo de Pa Sapa.

Americanii însă erau deja pe drum. În avangarda regimentului şapte cavalerie a plecat dinspre sud o coloană pe călăreţi sub conducerea locţiitorului lui Crook. Reynolds, care i-a condus pe soldaţi de-a lungul lui Powder River. Iscoadele indiene care călăreau înaintea, trupelor au descoperit curând un mare sat de indieni de câteva mii de tipi-uri. Aici locuiau indienii oglale ai căpeteniei Cal Turbat.

Reynolds a reuşit să se strecoare spre sat cu unitatea sa complet neobservat. El credea că va putea să îndeplinească astfel ambele scopuri pe care şi le propusese – mai întâi să intre în posesia cailor indienilor, care păşteau în afara satului sub paza câtorva băieţi, apoi să-i atace şi să-i nimicească prin surprindere pe indienii aflaţi în sat. Soldaţii s-au strecurat din mai multe părţi spre caii care păşteau, i-au luat prizonieri pe tineri, i-au legat şi apoi au pus mâna pe cai. După planurile lui Reynolds, cel mai tânăr dintre prizonieri trebuia să-i conducă pe soldaţi drept spre satul lui Cal Turbat. Comandantul a ordonat ca acestuia să i se desfacă legăturile. Băiatul însă, de cum i-au scos soldaţii căluşul, a început să urle cât îl ţinea gura. Era strigătul tradiţional de

avertizare al siouxilor: „Atenţie, se apropie duşmanul!”

Curajul acestui băiat i-a salvat pe locuitorii satului, înainte ca soldaţii americani să fi ajuns acolo, indienii oglale l-au părăsit, astfel încât în cele din urmă soldaţii au ocupat doar tipi-uri goale. Apoi au început să jefuiască şi au dat foc la câteva corturi.

Atunci însă lucrurile au luat o altă întorsătură. Căpetenia Cal Turbat îi strânsese pe siouxi în scurt timp şi îi orânduise în formaţie de luptă, iar curând după aceea indienii oglale se apropiau din nou, din trei părţi, de satul lor ocupat. Era o situaţie ciudată: indienii încercau să cucerească propriul lor sat, iar americanii îl apărau, în orice caz nu pentru mult timp. Câteva zeci de americani au fost nimeriţi de săgeţi. Tipi-urile indienilor s-au vădit de asemeni aducătoare de moarte. În multe dintre ele indienii depozitaseră praf de puşcă. Corturile explodau unul după altul, iar de pe pielea cu care erau acoperiţi parii lor, flăcările săreau pe uniformele soldaţilor.

Americanii au fast nevoiţi să bată în retragere, atât cât mai era timp. Lucrul nu era prea dificil, deoarece indienii nu mai aveau cai. Cal Turbat i-a recuperat însă şi pe aceştia, în noaptea următoare: rămăşiţele unităţii lui Reynolds s-au retras vreo zece mile de-a lungul lui Powder River, apoi s-au oprit pentru a înnopta. Indienii oglale le-au ajuns printr-un marş forţat şi şi-au mânat toţi caii înapoi în sat.

Între timp Crook călărea cu forţe proaspete spre sud, În întâmpinarea lui Reynolds, reuşind astfel să-l scutească pe un nou atac al indienilor. Împreună, ei au dat bir cu fugiţii.

Victoria siouxilor sub conducerea lui Cal Turbat a avut consecinţe mari. Grupul de sud al armatei fusese înfrânt înainte de a apuca măcar să ajungă la Big Horn River, unde trebuia să închidă cursa întinsă indienilor. O serie întreagă de ofiţeri a ajuns la închisoarea militară.

Victoria în această bătălie neaşteptată a întărit încrederea în sine a siouxilor şi i-a convins că Nor Roşu şi toţi ceilalţi membri ai tribului nu avuseseră dreptate când au pretins că americanii sunt invincibili. În acelaşi timp această victorie a ridicat considerabil autoritatea lui Cal Turbat şi mulţi siouxi vedeau în el căpetenia supremă a triburilor dakota aliate.

Cal Turbat ar fi putut să devină pe bună dreptate conducător militar suprem al siouxilor. De foarte tânăr – era născut în anul 1844 – luase parte la toate campaniile militare ale indienilor oglale, mai întâi împotriva duşmanilor indieni din tribul hidsata şi

mai apoi în memorabila luptă a lui Nor Roşu împotriva Buzeman Trail-ului. El îşi dovedise eroismul în „bătălia-Fettermano” şi în repetatele atacuri ale indienilor oglale asupra fortului Kearny. Acum când indienii oglale îl părăseau pe Nor Roşu, căpetenia împăciuitoare, în tot tribul nu mai exista decât un singur om care să-l depăşească pe Cal Turbat (în vârstă de abia treizeci de ani) în experienţă de luptă, în capacitatea de a conduce o bătălie, în autoritatea de conducător. Omul acesta, pe care indienii dakota, în acele vremuri decisive pentru istoria lor, îl iubeau şi îl stimau mai mult decât pe Cal Turbat, era Taur Aşezat, Sitting Bull.

SITTING BULL

Taur Aşezat a unificat toate triburile dakota în această situaţie cheie din istoria indienilor sioux. Aşa cum George Washington i-a condus la vremea lui pe americani, Taur Aşezat a condus aceste triburi unite la lupta hotărâtoare cu duşmanul, luptă în care a obţinut; victoria. A fost şi el cu adevărat un mare om de stat al poporului său, un mare patriot şi a ajuns celebru şi ca mare „profet” indian.

Taur Aşezat s-a născut în 1834 în tabăra indienilor hunkpap, un trib al siouxilor. Încă de la vârsta de zece ani era cunoscut ca vânător de bizoni tineri; la paisprezece ani a luat parte pentru prima oară la o campanie a tribului său împotriva indienilor-ciori. După aceea a luptat în mai mult de douăzeci de bătălii. Maturizându-se şi-a însuşit vaste cunoştinţe, devenind astfel şi un vraci iscusit; a învăţat să prepare leacuri puternice şi putea să-l cheme şi pe marele Wakan Tanka. S-a remarcat de asemenea şi ca bun diplomat în diferite tratative cu delegaţi ai americanilor.

Acum însă timpul tratativelor diplomatice trecuse, venise vremea luptei. Taur Aşezat, în limba sa maternă „Tatanka Yotanka”, avea dreptul, în calitatea sa de căpetenie a indienilor hunkpap şi de vraci al tribului său, să-i invite pe toţi siouxii la „dansul soarelui”. De data aceasta, cu prilejul sărbătorii, el voia să pregătească apărarea pământului strămoşesc indian.

Mii de siouxi s-au adunat la locul stabilit. Curând a fost ridicată o îngrăditură în mijlocul căreia se înălţa un stâlp înalt simbolizând soarele. În acest sanctuar urmau să se desfăşoare apoi toate părţile secrete ale ceremoniilor dansului soarelui. Tot aici cei mai buni luptători şi cele mai importante căpetenii urmau, după voinţa lui Taur Aşezat, să se supună unei probe de martiriu care trebuia să-i oţelească pentru luptă.

Era război; Taur Aşezat a chemat deci la sfat toate căpeteniile triburilor, înainte ca vracii să fi deschis dansul soarelui în interiorul îngrăditurii. El le-a amintit din nou de veştile despre samavolniciile americanilor şi de prima armată americană – cavaleria lui Reynolds – care trecuse deja graniţele ţării. Apoi le-a readus în memorie victoria lui Cal Turbat asupra americanilor şi a

mai amintit succesele acestuia în alte câteva bătălii mai mici. Nu a trecut sub tăcere nici faptul că Nor Roşu, fosta căpetenie a triburilor aliate dakota, pe vremea luptei pentru Bozeman Trail, sfârşise prin a trăda, supunându-se ordinului de a părăsi ţara strămoşilor. Taur Aşezat era deci convins că triburile dakota trebuiau să-şi aleagă o nouă căpetenie supremă pentru perioada de luptă care le aştepta. După părerea sa, într-un cerc mai restrâns de candidaţi – războinici valoroşi erau bineînţeles mulţi în rândurile siouxilor – ar fi putut intra căpetenia Gali din tribul lui Taur Aşezat, Cal American, Cerb Şchiop, Lună Dublă, Lup Mic şi bineînţeles Cal Turbat.

Ajuns aici, Taur Aşezat a fost întrerupt de chiar Cal Turbat care a strigat: „Nu eu, ci tu, Tatanka Yotanka, tu trebuie să ne conduci împotriva albilor!” Celelalte căpetenii au fost de acord şi astfel, alegerea noii căpetenii militare s-a oprit definitiv asupra lui Sitting Bull.

După această ceremonie, bărbaţii sioux au pătruns în sanctuar acompaniaţi de ritmul monoton al tobei vraciului. Taur Aşezat a scos un cuţit şi a tăiat de pe pieptul primului dansator – căpetenia Faţă de Ploaie – o fâşie de piele. Faţă de Ploaie a început să danseze; sângele îi curgea din rana deschisă. Apoi vraciul a închis mica rană cu o aşchie de lemn gata pregătită. Primului dansator î s-a adăugat un al doilea şi un al treilea; curând toţi dansatorii aveau câte o rană, inclusiv Taur Aşezat, care şi-o pricinuise singur. El şi-a mai tăiat de pe corp, după cum se povesteşte, încă exact o sută de fâşii de piele, închizându-şi apoi singur rănile cu mici plăcuţe de lemn. După aceea s-a înclinat în faţa soarelui şi a început dansul în jurul stâlpului împodobit cu un craniu de bizon. Prin acest dans el implora ajutor şi un semn divin din care ar fi putut afla cum avea să se sfârşească acest mare război al poporului indienilor sioux. Taur Aşezat a dansat 48 de ore fără întrerupere. Apoi şi-a pierdut cunoştinţa. Când unul dintre tovarăşii săi cei mai apropiaţi, Lună Neagră, l-a ajutat să se scoale, el a povestit ceea ce visase: „O fraţii mei, am văzut în vis sute de călăreţi albi. Soldaţii erau însoţiţi de trădători – iscoade indiene. Erau mulţi albi. Nenumăraţi. Dar eu am văzut, fraţii mei, cum au pierit toţi în lupta împotriva noastră, până la ultimul…”

La 14 iunie 1876 Taur Aşezat a prezis venirea a nenumăraţi călăreţi americani. După numai unsprezece zile au apărut într-adevăr în valea fiului Little Big Horn sute de călăreţi din

regimentul lui Custer, conduşi de iscoade indiene trădătoare. În fruntea acestora călărea, pe un cal alb, Păr Galben – cum îl numeau indienii pe odiosul Custer.

De la 17 martie, de când părăsiseră oraşul de graniţă Bismarck, trupele înaintaseră până aici. Generalul avansase întâi cu întreaga sa cavalerie în lungul Missouriului, apoi o condusese spre Micul Missouri, unde au ajuns abia la 29 mai. În tot acest timp nu găsiseră nici o urmă a vreunui grup de indieni. La Micul Missouri, Custer a fost ajuns din urmă de un curier al generalului Gibbon care îl informa că nici în nordul lui Yellowstone River siouxii nu erau de găsit. În acelaşi timp Gibbon îl convoca pe Custer la vărsarea râului Rosebud, în Yellowstone, la o consfătuire importantă.

Custer a ajuns la locul indicat mai devreme decât fusese stabilit; din nou nu găsiseră nici urmă de indieni, înainte de a se întâlni aici cu ceilalţi comandanţi, Custer îl trimise pe locţiitorul său, maiorul Reno, cu şase escadroane, spre sud, în lungul lui Powder River. Ei trebuiau să recunoască terenul pe cursul superior al râului, să escaladeze munţii şi să coboare în valea lui Tongue River, întorcându-se la timp înapoi spre nord.

Reno, condus de metisul sioux Boyer, a pătruns mai departe decât îl însărcinase Custer. El a fost primul care a găsit urme numeroase ale unui mare grup al forţelor sioux, care campau probabil pe undeva în Munţii Lupului sau pe Little Big Horn River, un afluent răsăritean al Big Horn-ului.

Această descoperire l-a determinat pe Reno să tragă concluzii care i s-au părut şi lui Custer corecte. La consfătuirea care s-a ţinut în ziua stabilită, Custer a primit aprobarea unanimă de a-l urma pe Reno care aştepta cu escadroanele sale la sud de Yellowstone. Custer trebuia apoi să-şi conducă oamenii spre Little Big Horn River în regiunea unde, după relatările lui Reno, trebuiau să se afle concentrate forţele principale ale siouxilor.

Acest consiliu de război a fost important din multe motive. El a avut loc pe un vas care dispunea de câteva duzini de tunuri la bord, tunuri care urmau să intre şi ele în acţiune împotriva siouxilor.

La acest consiliu generalul Terry şi-a prezentat, planul pentru nimicirea siouxilor. Cavaleria lui Custer trebuia să se îndrepte spre sud, de-a lungul râului Rosebud să se întoarcă apoi spre vest, să traverseze Munţii Lupului şi să coboare în valea Little Big Horn River-ului. Armata a doua, cea de nord, a generalului

Gibbon, urma să mărşăluiască înapoi pe acelaşi drum pe care venise şi să ocupe poziţii la confluenţa Big Horn-ului cu Yellowstone. Vasul de război urma să însoţească trupele atât cât era posibil. Armata de sud, a treia, căreia Cal Turbat îi pricinuise înfrângerea atât de serioasă de la Powder River, nu era introdusă în luptă.

Operaţiunile principale trebuiau să înceapă în numai câteva zile.

Custer, ambiţios şi avid de glorie ca întotdeauna, voia şa fie primul, pentru ca nimeni să nu-i poată disputa victoria asupra triburilor dakota, victorie în urma căreia îşi promitea atât de multe pentru cariera sa personală. Pe vas s-a ajuns la o dispută atunci când armata lui Custer urma să primească întăriri, adică patru escadroane din armata lui Gibbon. El vedea în aceasta o subestimare a puterii trupelor sale şi, plin de furie, a părăsit vasul, în timp ce urca în barca ce trebuia să-l ducă la mal, Gibbon s-a aplecat peste parapet şi a strigat prevenindu-l: „Nu da nimic peste cap, Custer, mai bine aşteaptă-ne!”

Custer însă n-a aşteptat. Chiar în noaptea următoare a dat ordin să se înceapă pregătirile de plecare. Fiecare cavalerist a primit douăzeci şi patru de încărcături pentru pistoale şi o sută de bucăţi muniţie de puşcă, douăsprezece livre de ovăz pentru fiecare cal şi, ca raţie de fier, cincisprezece raţii de alimente, pâine, zahăr, pastrama, sate şi cafea, pentru fiecare dintre ei. Aceste alimente de rezervă şi alte rezerve de muniţii erau cărate de câteva duzini de catâri.

Pregătirile au fost încheiate repede şi a doua zi dimineaţa cavaleria lui Custer era gata să se despartă de restul grupurilor de armată, pentru a porni spre Little Big Horn. După o cavalcadă de trei zile armata generalului Custer a ajuns în imediata apropiere a râului Big Horn. Iscoadele indiene din triburile absarok şi arikari, care formau avangarda, au descoperit aici un sat de siouxi în care bănuiau că s-ar afla adunaţi o parte din oamenii lui Taur Aşezat. Custer a hotărât să atace satul şi a împărţit cavaleria în trei unităţi diferite ca mărime.

Pe cea mai puternică numeric voia s-o conducă el însuşi, al doilea grup, mai mic, urma a fi condus de locţiitorul său Reno, iar cel mai slab îi revenea căpitanului Banteen.

Custer a conceput apoi planul de atac: Reno trebuia să traverseze cu grupul său Little Big Horn-ul şi să înainteze pe partea stângă a râului. Custer urma să conducă grosul trupelor

mai departe, pe malul drept, pe cât posibil neobservat. După atacul lui Reno, în clipa hotărâtoare, urma să intre şi el în luptă din partea cealaltă, astfel ca grupul cel mai mare să poată nimici indienii prinşi în încercuire.

La 25 iunie toate cele trei escadroane ale lui Reno au traversat râul fără a întâlni rezistenţă şi s-au deplasat în amonte spre punctul de plecare a atacului asupra satului de indieni. Nici Custer, nici Reno şi nici iscoadele indiene nu se îndoiau de faptul că siouxii, împotriva cărora pornea la luptă cea mai mare armată antiindiana nord-americană de până atunci, fie că se vor retrage, fie că se vor apăra atâta timp cât le va permite terenul. Soldaţi lui Reno călăreau foarte liniştiţi spre locul stabilit. De aceea Reno a fost surprins în cel mai înalt grad când pământul a început brusc să duduie sub copitele a sute de cai, caii cavaleriei indiene care năvălea spre trupele lui.

Taur Aşezat trimisese împotriva lui Reno o parte a războinicilor sioux conduşi de locţiitorul său, căpetenia Gali. Iscoadele indiene care-l însoţeau pe Reno au înţeles primele ce va urma acestui atac prin surprindere. Astfel că au părăsit trupele şi au luat-o la fugă. Reno însă nu şi-a pierdut capul, s-a retras la râu şi a luat poziţie cu toate cele trei escadroane, Siouxii şi-au îndreptat atacul exact spre mijlocul formaţiunii lui Reno şi astfel a luat naştere pericolul de a-i fi împărţită cavaleria în două.

Mai mult decât atât: deşi la patru indieni doar unul poseda o puşcă iar restul luptau cu arcul cu săgeţi şi cu tomahawkul, siouxii au pricinuit americanilor pierderi îngrijorătoare încă din primele zece minute ale atacului. Foarte mobili pe micii lor cai de prerie, indienii constituiau pentru soldaţii lui Reno o ţintă foarte dificilă.

Situaţia americanilor se înrăutăţea văzând cu ochii. Reno trimise în grabă câţiva curieri la Custer, care ar fi trebuit să se afle cu grupul principal al cavaleriei imediat îndărătul dealurilor de pe celălalt mal al râului. Nici unul din curieri n-a reuşit însă să răzbată şi astfel lui Reno nu i-a rămas altceva de făcut decât ceea ce făcuseră şi iscoadele indiene mai înainte, adică să fugă.

Între timp căpetenia Gali şi războinicii lui Cal Turbat ajunseseră la malul râului. Americanii s-au strecurat printr-un vad spre celălalt mal, unde trebuia să se afle Custer. Malul abrupt al râului era înalt de câţiva metri şi caii nu l-au putut escalada. Soldaţii au fost siliţi să descalece dar înainte încă de a fi apucat să depăşească, împreună cu caii lor, această barieră

naturală, treizeci dintre ei au căzut răpuşi.

Pe mal s-au adunat astfel ultimele resturi ale trupei lui Reno. Soldaţii erau vlăguiţi, aproape că nu mai aveau muniţii şi acum aşteptau următorul atac al indienilor, căruia nu i-ar mai fi putut face faţă. Au avut însă noroc: văzând că inamicii nu mai puteau fi periculoşi, Gali şi Cal Turbat au ordonat întoarcerea în satul lui Taur Aşezat pentru a sărbători această victorie.

CEA MAI MARE VICTORIE A SIOUXILOR

Restul trupei lui Reno s-a baricadat pentru noapte pe un deal. Custer nu era de găsit. În schimb a fost găsită unitatea căpitanului Banteen. Acesteia i se alăturaseră duşmanii siouxilor, indienii ciori ai căpeteniei Jumătate Faţă Galbenă, care se despărţiseră de soldaţii lui Reno când şi-au dat seama cum avea să se sfârşească lupta cu siouxii.

Până atunci Banteen, care urmase ambele unităţi la o distanţă de câţiva kilometri, nu avusese nici un fel de veşti despre dezastruoasa înfrângere a lui Reno, Indienii ciori l-au condus la Reno, dar Banteen nu pe el îl căuta, ci pe Custer, de la care primise o scurtă scrisoare în urmă cu o oră.

Văzându-i pe soldaţii lui Banteen, Reno şi-a părăsit în poziţia improvizată strigând deznădăjduit: „Pentru numele lui Dumnezeu, căpitane, ajutaţi-mă! Am pierdut jumătate din oameni!”

Cele două escadroane ale lui Banteen s-au unit cu resturile jalnice ale unităţii lui Reno şi-au împărţit muniţiile, alimentele şi apa de băut şi au ridicat în mare grabă poziţii de apărare. Peste câteva ore, de altfel, Taur Aşezat şi-a trimis din nou războinicii împotriva armatei americane. De data aceasta însă soldaţii au reuşit să reziste atacului.

Siouxii au asediat timp de câteva zile poziţia lui Banteen şi a lui Reno. Apoi au venit întăriri în sprijinul companiilor decimate. Comandantul suprem al trupelor americane a trimis în luptă toţi soldaţii pe care-i mai avea încă la dispoziţie. De fapt nici el nu-l căuta pe Reno, ci grupul principal al cavaleriei, soldaţii lui Custer.

Cum l-a văzut pe Reno, Terry, comandantul suprem, i-a strigat: „Pentru numele lui. Dumnezeu, unde e Custer?” Reno nu i-a putut da nici un răspuns. N-a putut răspunde la această întrebare nici peste o jumătate de an, când se afla în faţa tribunalului militar suprem al Statelor Unite. Era pentru a doua oară când o înfrângere americană în războiul cu siouxii se încheia cu un epilog juridic.

Dar aceasta se întâmpla abia după o jumătate de an. Acum ne

aflăm însă la sfârşitul lunii iunie 1376 iar Terry nu ştia că grupul principal al armatei, regimentul şapte cavalerie, nu mai exista la Ora aceea. Soldaţii grupului principal al lui Custer pieriseră până la ultimul om în bătălia de la Little Big Horn River. La 25 iunie 1876 indienii au cucerit pe râul acesta victoria cea mai hotărâtoare şi, în orice caz, cea mai celebră din istoria luptei lor de eliberare. Pentru că nici unul dintre americani sau dintre iscoadele lor indiene nu au scăpat cu viaţă, astăzi nu mai putem reconstitui exact cum s-a desfăşurat bătălia. Ştim doar că patru războinici cheyeni îşi câştigaseră mari merite încă înainte de a fi avut loc luptă propriu-zisă.

Custer înaintase departe de malurile Little Big Hornului; de aceea a şi pierdut atât de repede legătura cu Reno. El voia să se apropie neobservat de satul lui Taur Aşezat şi să-i atace fulgerător pe siouxi. Cavaleriştii care înaintau cu precauţie au fost însă descoperiţi întâmplător de patru cheyeni, o mică patrulă călare al cărei conducător era Cal Scurt de Coadă.

Observând soldaţii americani, Cal Scurt de Coadă a ghicit imediat intenţiile lui Custer. De aceea cheyenii n-au şovăit nici o clipa şi au hotărât să atace cavaleria imediat, pentru a dezlănţui alarma în tabăra lui Taur Aşezat. S-au postat aşadar în spatele unui mic deal şi au pornit apoi în goana cailor sub ochii soldaţilor care se apropiau, dispărând după dealul opus. Soldaţii americani au făcut tocmai ceea ce presupusese Cal Scurt de Coadă: Custer a ordonat descălecarea şi a luat poziţie de luptă. Aşa s-au „apărat” americanii, în vreme ce cheyenii răsăreau mereu din altă ascunzătoare şi „atacau”.

După cum era de aşteptat, împuşcăturile carabinelor soldaţilor americani au dezlănţuit alarma în satul siouxilor. Taur Aşezat a trimis de îndată toţi siouxii împotriva atacatorilor, fiindcă între timp aflase că unitatea lui Reno, pe care o nimiciseră războinicii săi în urmă cu câteva ore, era doar o parte din armata trimisă împotriva lui şi că grupul principal al acesteia era format din cavaleriştii lui Custer. Armata siouxilor lui Taur Aşezat era cea mai bine organizată forţă militară pusă vreodată pe picioare de indienii nord-americani. Ea era alcătuită din indienii hunkpap, tribul propriu-zis al lui Taur Aşezat, din indieni oglale, itazipiche, brule şi alte triburi dakota. Din armata siouxilor mai făceau parte şi cheyenii, cei mai loviţi de samavolniciile lui Custer. Detaşamentele siouxilor şi ale cheyennilor erau conduse de căpeteniile Lup Mic, Cal American, Coadă Pestriţă, Bizon Alb,

Cuţit Bont, Drum Mare şi Lună Dublă.

În fruntea triburilor indiene unite Taur Aşezat îl numise pe locţiitorul său Gali şi pe căpetenia indienilor oglale, Cal Turbat, care se evidenţiase de atâtea ori în luptele împotriva americanilor. În total indienii dakota au trimis în jur de cinci mii de războinici împotriva cavaleriei americane de sub comanda lui Custer. Dar Sitting Bull? După ce a împărţit tuturor grupurilor sarcinile de luptă, s-a dus în munţi pentru „a face o puternică vrajă”, menită să le aducă victoria indienilor.

Îndrăzneţul atac simulat al celor patru războinici cheyeni care stopase pentru un timp înaintarea lui Custer a pecetluit însă rezultatul bătăliei. Două formaţiuni indiene au trecut rapid râul, atacând cavaleria a şaptea. Războinicii siouxi fuseseră adunaţi pe malul stâng al Little Big Horn-ului. Cal Turbat a atacat primul, frontal, dinspre nord. Custer, care la vremea aceea se afla deja aproape de malurile râului, nu l-a mai putut traversa. Violenţa atacului l-a silit, dimpotrivă, să ordone retragerea de la râu, mai departe spre sud, pe povârnişurile Little Big Horn-ului.

Aflată în retragere, cavaleria a fost atacată însă din flanc de formaţiunea sioux condusă de căpetenia Gali, lucru la care Custer nu se aşteptase deloc. Se pare că acest al doilea atac a împărţit în două cavaleria lui Custer. Indienii au format două încercuiri, călărind într-una împrejurul soldaţilor pe care i-au ucis cu săgeţile şi cu lovituri de tomahawk.

În lupta aceasta au strălucit mai ales cheyenii, care nu-i iertaseră lui Custer incursiunea de la Washita şi măcelărirea tuturor cailor lor. Din pură vanitate personală, Custer îşi adusese cu el în această campanie, despre al cărei succes nu avea nici o îndoială, toate rudele masculine: doi fraţi, un cumnat şi un nepot. Cheyenii. Îi cunoşteau din vedere pe toţi membri familiei lui Custer. Unul dintre fraţii lui a murit de mâna războinicului cheyen Faţă de Ploaie, care fusese odată biciuit în fort la ordinul acestui ofiţer.

A căzut în luptă şi Custer, omul care voise să distrugă cea mai strălucită armată a indienilor nord-americani, aceea a puternicei uniuni a triburilor sioux.

De către cine a fost ucis Custer, nu se ştie. Toate relatările despre această bătălie se bazează pe povestiri mai târzii ale unor participanţi indieni la bătălia de la Little Big Horn. Aceste povestiri se deosebesc considerabil unele de altele. Mulţi siouxi au pretins mai târziu că Custer ar fi fost omorât de căpetenia

Bizon Alb. Ea l-ar fi trântit pe Custer de pe cal iar când acesta, rănit, ar fi voit să se apere cu revolverul, Bizon Alb i-ar fi smuls fulgerător arma împuşcându-l din imediata apropiere. Astfel s-ar putea explica şi urmele împuşcăturilor care păreau a fi fost trase foarte de aproape. Unii dintre americanii care i-au înmormântat pe cavaleriştii căzuţi ajunseseră chiar la concluzia că generalul s-ar fi sinucis.

După ce a căzut şi Custer, restul cavaleriei a încercat să străpungă inelul printr-un contraatac şi să se retragă şi mai departe de râu. Dar nici aceşti soldaţi n-au mai înaintat decât câţiva metri şi au fost răpuşi până la ultimul. Relatările de după bătălie povestesc că cel mai mult ar fi supravieţuit căpitanul de cavalerie Keogh. Indienii au crezut, se pare, că acest ultim duşman viu sfidase atâta timp săgeţile lor deoarece era apărat de o vrajă sacră.

Taur Aşezat i-a condus apoi pe siouxi mai departe, spre sud, ca războinicii să-şi poată serba nestingheriţi de nimeni marea victorie. Câteva zile mai târziu au venit din nou trupe la Little Big Horn, întăriri pe care le adusese Terry. Sfârşitul cavaleriei a şaptea i-a determinat însă pe comandanţii armatei a doua să renunţe la continuarea campaniei împotriva siouxilor: indienii îl învinseseră mai întâi pe Reynolds, în sud, izgoniseră cu câteva zile în urmă grupul lui Reno şi nimiciseră apoi cavaleria a şaptea, care trecea drept cea mai puternică unitate a armatei.

Terry a ordonat înmormântarea lui Custer şi a restului cavaleriştilor găsiţi; între cadavre a fost descoperit şi trupul unei femei, amanta indiană a lui Custer, care-i servise şi drept agentă. După bătălie n-a mai rămas Iii viaţă decât un cal, căruia locuitorii din orăşelul de graniţă Bismarck i-au purtat după aceea un cult deosebit.

SFÂRŞITUL LUI SITTING BULL

Curând după retragerea trupelor generalului Terry noi regimente americane s-au îndreptat spre Little Big Horn. Dar la locul renumitei bătălii nu mai era demult nici urmă de indieni. De fapt, după marea lor victorie siouxii se despărţiseră din nou; mai întâi în două grupe, din care una sub conducerea lui Cal Turbat, pentru a putea, acum în plină vară, să vâneze bizoni în prerie. După ce indienii şi-au făcut provizii suficiente de carne, Sitting Bull i-a condus spre nord pe hunkpapi şi alte câteva grupe de siouxi.

Victoria indienilor de la Little Big Horn încurcase considerabil planurile americanilor de cucerire a Far Westului. Taur Aşezat înţelesese însă perfect că americanii nu vor înceta să revină. De aceea, a hotărât să plece cu siouxii în Canada unde, după cum considera el pe bună dreptate, nici un pericol nu ameninţa triburile.

În valea Marii Secete siouxii au dat peste soldaţii lui Miles, urmaşul lui Custer. S-a ajuns la tratative. Taur Aşezat respingând însă cererea americanilor de a merge în rezervaţie, aceştia au început să pregătească atacul. Dar indienii au dat foc preriei şi au plecat în grabă spre nord, la adăpostul flăcărilor înalte.

Acolo, sub stăpânirea reginei Victoria, au petrecut câţiva ani în linişte şi pace; fapt valabil mai ales pentru tribul hunkpap al lui Taur Aşezat.

Restul indienilor dakota care rămăseseră în Statele Unite şi câteva grupuri de cheyeni au trebuit să mai susţină însă câteva bătălii mai mici. Într-una dintre acestea a murit şi conducătorul ultimelor grupuri dakota care mai luptau – căpetenia tribului minnenconjou, Cerb Şchiop. În acelaşi timp a fost asasinat mişeleşte şi Cal Turbat, unul din eroii războaielor duse de siouxi, învingătorul lui Reynolds la Powder River, participant la lupta împotriva lui Reno şi conducător de oaste în bătălia de la Little Big Horn.

După moartea lui Cerb Şchiop şi a lui Cal Turbat, siouxii care mai rămăseseră pe teritoriul Statelor Unite au încetat să mai lupte şi au plecat în rezervaţii.

Nici Taur Aşezat n-a putut rămâne mult timp departe de

patrie. Deşi mai înainte refuzase chemarea preşedintelui Statelor Unite de a se întoarce, chemare transmisă în Canada de comandantul suprem al armatei, Terry, el a părăsit totuşi de bunăvoie Canada, după patru ani, a trecut graniţa împreună cu foştii săi războinici şi în iunie 1880 s-a prezentat la Fort Budford şi i-a predat comandantului cetăţii prin intermediul micului său fiu Picior de Cioară arma cu care luptase; în atâtea războaie. Taur Aşezat i-a explicat apoi comandantului de la Fort Budford: „Îţi predau această armă prin intermediul fiului meu, pentru ca să se sfârşească odată războaiele şi duşmănia dintre noi şi pentru ca el, fiul meu cel tânăr, să fie mereu şi pentru totdeauna fratele oamenilor albi.” După aceea şi-au predat armele şi restul indienilor din tribul lui. Din acea clipă, cei mai vestiţi luptători indieni au devenit indieni de rezervaţie. Câteva zile mai târziu un vapor i-a dus, pe Yellowstone, până la Fort Randall. Când a aflat pe cine avea de aşteptat, comandantul fortului a dat ordin să se ridice un ţarc din pari groşi înalţi de trei metri şi a închis în el pe „oaspeţii” neînarmaţi, punându-i sub paza tuturor soldaţilor apţi de luptă care se aflau în fort. Viaţa lui Sitting Bull s-a încheiat astfel în rezervaţia de la Standing Rock unde a trăit, cu câteva întreruperi, până la moarte.

Dorul de libertate nu l-a părăsit însă nici aici. Siouxii şi pierduseră ţara şi majoritatea armelor lor fusese predate. Cum ar fi putut să-şi recâştige lumea pierdută, la care se gândeau totuşi cu toţii, necontenit?

Atunci a pătruns şi în rezervaţia lor mesajul profetului Wowka, mesaj despre un Mesia indian care va coborî pe pământ pentru a-i izgoni pe americani şi a le reda indienilor preria, cirezile de bizoni şi arcurile. Siouxii ar fi putut fi deci din nou liberi! Nu era de mirare că foştii războinici, luptători victorioşi, înjosiţi şi bătuţi acum în rezervaţii, credeau în cuvintele profetului. În toate rezervaţiile se celebra în secret Dansul spiritelor, iniţiat de noua credinţă. Şi în fiecare trib au apărut curând preoţi ai acestui profet, printre care şi Taur Aşezat, care nu fusese numai un mare conducător de oşti, ci şi un vraci însemnat al indienilor dakota.

Administratorii rezervaţiilor reprimau în modul cel mai brutal Dansul spiritelor. La 25 decembrie 1890, de pildă, soldaţii au asasinat la Wounded Knee câteva sute de siouxi ai căpeteniei Picior Mare numai pentru că indienii se pregăteau aici, dincolo de linia invizibilă a graniţei rezervaţiei, pentru ritualul interzis.

Cu câteva săptămâni înainte de acest îngrozitor masacru al

siouxilor lipsiţi de apărare, administratorul rezervaţiei Standing Rock aflase că şi Taur Aşezat era unul din organizatorii dansului oprit. I se relatase că la ultimul dans al spiritelor căpetenia ar fi rupt pipa păcii şi ar fi exclamat: „Mă împodobesc acum cu culorile luptei şi mă întorc din nou pe drumul războiului”. Administratorului i se oferea astfel un prilej unic de a încheia, odată pentru totdeauna, socotelile cu învingătorul lui Custer; a le încheia la modul american. El a trimis un raport la Washington şi în acelaşi timp a cerut permisiunea de a-l „neutraliza” pe Taur Aşezat. Iar la 12 decembrie a şi obţinut aprobarea pentru arestarea renumitei căpetenii.

Urmau să-l aresteze membrii poliţiei indiene. Până acum nu s-a vorbit despre ei. Era o poliţie formată abia după ce luaseră fiinţă rezervaţiile de indieni, bineînţeles cu excepţia teritoriului „neînduplecat” al apachilor. Responsabilitatea asupra indienilor din rezervaţii n-o mai purta armata ci poliţia alcătuită din indieni trădători, care pentru o soldă bună şi o uniformă de paradă intraseră în serviciul guvernului.

La Standing Rock comandantul unităţii de poliţie indiana era locotenentul Cap de Bizon. El trebuia, cu ajutorul celorlalţi patruzeci şi doi de oameni ai săi, să-l aresteze pe renumitul conducător de oşti. Deşi Taur Aşezat trăia numai cu nevestele sale şi cu fiul Picior de Cioară, administratorul rezervaţiei nu a considerat suficient numărul acesta de poliţişti; de aceea a cerut întăriri.

Aproximativ o sută de călăreţi, sub comanda căpitanului Fechet, au fost trimişi ca ajutoare pentru cazul că cei 42 de indieni n-ar fi putut să termine ei singuri cu Sitting Bull.

Apoi, la 15 decembrie 1890, poliţiştii indieni au pornit lă drum.

În coliba marii căpetenii au intrat Cap de Bizon, locţiitorul acestuia, Cap Tuns, Tomahawk Roşu şi alţi câţiva poliţişti indieni. Ei l-au declarat arestat pe Taur Aşezat.

Vestea despre arestarea marii căpetenii s-a răspândit fulgerător în tot satul; indienii au alergat în grabă din toate părţile pentru a-şi salva conducătorul.

Un membru al suitei mai apropiate a lui Taur Aşezat. Vânător de Urşi, a tras asupra poliţiştilor şi l-a nimerit mortal pe conducătorul acestora, Cap de Bizon. Alt prieten al căpeteniei l-a împuşcat pe Cap Tuns. Iar un poliţist, Tomahawk Roşu, l-a ucis pe Taur Aşezat împuşcându-l în ceafă.

În numai câteva secunde comandantul poliţiei indiene,

locţiitorul său şi alţi câţiva poliţişti şi-au pierdut viaţa. Au căzut însă şi mulţi siouxi din suita căpeteniei. Poliţiştii l-au împuşcat şi pe Picior de Cioară, fiul lui Sitting Bull, care le predase americanilor puşca tatălui său cu jurământ de prietenie şi oferirea fraternităţii.

Taur Aşezat, conducătorul de oşti care dobândise victoria de la Little Big Horn, unul dintre cei mai mari eroi ai luptei de eliberare a indienilor nord-americani, vraci, diplomat şi unificator al triburilor dakota, a fost astfel asasinat în chip perfid, împuşcat pe la spate.

Picior de Cioară, Vânător de Urşi şi restul de morţi ai siouxilor au fost îngropaţi de rudele lor la locul unde căzuseră. Cadavrul lui Taur Aşezat a fost însă luat de poliţişti. Înmormântarea marii căpetenii a avut loc într-un secret absolut şi nici un indian nu a avut voie să ia parte la ea. Administratorul de la Standing Rock i-a atribuit lui Sitting Bull trei metri pătraţi în colţul cimitirului de la Fort Yates. Iar un soldat a meşterit o ladă în care căpetenia, care avea mai mult de doi metri, abia a încăput. Soldaţii au încărcat apoi sicriul reglementar într-o roabă cu două roţi, la care au înhămat un catâr şi astfel s-a format cortegiul funerar.

În urma sicriului nu se aflau decât tâmplarul şi doctorul militar. Doar aceşti doi oameni au încredinţat pământului cadavrul războinicului al cărui nume le luminase drumul indienilor ea, simbol al luptei împotriva cuceritorilor.

SĂRBĂTOAREA APACHILOR

Mica movilă de pe mormântul lui Taur Aşezat, simboliza de fapt înmormântarea libertăţii indienilor. Familiile triburilor din prerie – arapaha, asiniboini, oglale şi cheyenne – vegetau îndărătul gratiilor invizibile ale rezervaţiilor; preriile lor nesfârşite, pline de parfumul ierburilor, aceste prerii ale vânătorilor şi culegătorilor erau pierdute definitiv.

Unde mai existau deci, în America de Nord, pământuri ce aparţineau încă indienilor, unde lupta pentru libertate mai continua? În răsărit, de partea aceasta a Mississippiului, nu mai trăiau indieni. Dar între Rocky Mountains şi Mississippi, în largul preriilor? Trăiau, dar numai în rezervaţii. Rămânea aşadar doar ţinutul de semideşerturi din aşa numitul Sud-vest care până pe la sfârşitul celui de al patrulea deceniu mai aparţinea însă formal Republicii Mexicane.

Europenii nu puseseră aproape niciodată piciorul în această parte a Noii Spanii. Şi tocmai aici, în pueblo-urile new-mexicane, vrăjitorul Pope îşi pregătise odinioară răscoala şi o condusese spre izbândă. Soarele victoriosului conducător părea că mai străluceşte încă asupra ţării; oricum, încă din prima jumătate a secolului al 19-lea americanii se fereau să întreprindă expediţii în New Mexico-ul pueblo-urilor.

În Arizona învecinată se aflau mai puţini europeni. Arizona şi partea aferentă a actualului stat federal New Mexico erau patria a cinci triburi de apachi, foarte iubitoare de libertate. Apachii luptaseră necontenit, încă de la sfârşitul secolului al 17-lea, mai întâi împotriva dominaţiei coloniale spaniole, iar după aceea împotriva Mexicului republican. Războiul pe care îl duceau nu ţintea numai să apere Arizona; ei întreprindeau şi raiduri în sud, pârjoleau aşezările şi furau caii, tot atât de valoroşi pentru ei ca şi pentru indienii preriei.

Lupta apachilor a durat vreun secol şi jumătate. Spaniolii fuseseră izgoniţi din aproape întreg teritoriul de sud-vest al Americii de Nord. Prin aceasta Statele Unite erau ajutate în mod indirect şi mai târziu aveau să pătrundă şi să ia în posesie acest ţinut aproape nelocuit. Războiul neîntrerupt al apachilor adusese un foarte important câştig de pământ. Ei luptaseră aproape

întotdeauna dincolo de graniţele teritoriului tribal, spre deosebire de indienii dakota care luptaseră pe teren propriu şi cărora în cele din urmă le-a lipsit în permanenţă o zonă suficientă în spatele frontului pentru operaţiunile militare.

În 1822 apachii s-au îndepărtat pentru prima oară şi aceasta de bunăvoie, de la principiul lor. Vânătorii de animale pentru blănuri, pe care apachii nu-i considerau duşmani şi le permiteau să pătrundă nestingheriţi pe teritoriul lor, au descoperit minereu de cupru în Arizona, într-un loc care mai târziu a fost numit Santa Rita. Drepturile pentru înfiinţarea acestor mine de cupru le-a obţinut un negustor bogat din Chihuahua învecinată, Don Francisco Manuel Algua. Acesta era conştient de faptul că numai pe baza aprobării guvernului nu va putea extrage nici un gram de cupru dacă nu-şi cumpăra în acelaşi timp şi încuviinţarea acelora care stăpâneau cu adevărat aceste pământuri – apachii din New Mexico şi Arizona şi căpetenia lor, pe care mexicanii îl numeau în spaniolă Juan Jose.

Algua i-a propus deci căpeteniei şi tribului său, mimbrenii, un târg; rachiu, stofe, cai şi chiar arme – arme din belşug – în schimbul dreptului de a extrage cupru la Santa Rita şi al trecerii libere a caravanelor de catâri spre Chihuahua. Mimbrenii au acceptat târgul. Aceleaşi arme cu care Algua plătea pentru liniştea puţurilor sale de extracţie erau folosite apoi de o altă ramură a tribului, condusă de Cuţit Negru, căruia nu-i prea pria vecinătatea minelor de cupru, împotriva altor haciende spaniole; dar acestea nu-i aparţineau lui Algua şi deci nu-l priveau cu nimic.

Această situaţie ciudată a durat cincisprezece ani. Apachii îl lăsau în pace pe negustorul din Chihuahua care extrăgea cuprul direct din inima ţării lor şi în acelaşi timp atacau ţara lui Algua bântuind prin haciendele şi ranchurile de la sud de Chihuahua.

Majoritatea proprietarilor de pământuri din guvernământul de la Chihuahua a hotărât deci emitere unei legi împotriva atacurilor şi a elaborat un plan josnic de exterminare a apachilor. Această lege inumană, promulgată în anul 1837, oferea pentru fiecare scalp de apach o sută de dolari, jumătate de sumă pentru un scalp de femeie şi un sfert pentru un scalp de copil!

O sută de dolari! La vremea aceea era o sumă uriaşă. Guvernul de la Chihuahua n-a fost nevoit însă să onoreze decât foarte puţine scalpuri şi pe deasupra mai ales scalpuri de copii. Vânătorilor de scalpuri li se mai promitea, pentru uciderea celor

mai importante căpetenii, o recompensă suplimentară. Vânătorul de blănuri şi trapperul american Johnson, unul dintre puţinii cărora apachii din tribul mimbrenilor îi acordau încredere deplină, s-a înjosit până într-atât încât s-a hotărât să se folosească de această poziţie pentru a organiza o vânătoare de apachi.

Johnson vedea în aceasta ocazia vieţii sale, căci vânătoarea de apachi i-ar fi adus; într-un singur sezon tot atât cât vânătoarea de animale vreme de mai mulţi ani! Iar cea mai bună armă a sa era încrederea de care se bucura din partea apachilor şi mai ales din partea căpeteniei mimbrenilor.

Johnson şi-a alcătuit un detaşament personal, format mai ales din trapperi veniţi în Arizona din statul Missouri de astăzi. Ei şi-au procurat muniţii din belşug, au montat un tun, pe care trapperii îl aduseseră în piese detaşate şi i-au invitat apoi pe prietenii lui Johnson, mimbrenii şi pe căpetenia lor, vreo sută de oameni, la o petrecere prietenească.

Johnson, care o cunoştea foarte bine pe această căpetenie, a declarat că-i va aduce prietenului său indian o sumedenie de cadouri, printre care şi apă de foc şi multă pinola – mălai prăjit, cea mai mare delicatesă a mimbrenilor.

Indienii au acceptat invitaţia. Johnson şi-a condus oaspeţii la locul stabilit pentru petrecere. Curând toţi trapperii s-au îndepărtat, sub pretextul de a aduce pinola şi whisky-ul promis. Apoi Johnson a dat semnalul şi „serbarea” a început cu un înfiorător foc de artificii. Prima salvă din tunul încărcat cu cuie şi bucăţi de fier, – a ucis marea majoritate a indienilor prezenţi. Mulţi alţii au căzut apoi sub prima salvă a puştilor de vânătoare. Până dimineaţa „vânătorii” lui Johnson asasinaseră toţi apachii şi le-au jupuit apoi, unul după altul, scalpurile. Johnson, Eames, Glaeson şi restul trapperilor au câştigat mai mult de zece mii de dolari cu acest asasinat în masă, petrecut într-o singură noapte. Cea mai bună vânătoare din viaţă; aşa li se părea lor atunci. Dar samavolnicia cerea răzbunare. În realitate, ei au devenit din acea noapte nişte sălbăticiuni hăituite, urmărite fără milă nu numai de către mimbreni, ci de toţi apachii.

Mangas Coloradas, un om înalt de doi metri şi care la vremea aceea avea patruzeci de ani, a fost ales nouă căpetenie a mimbrenilor. Încă de pe când era locţiitor al căpeteniei supreme Coloradas se făcuse renumit printr-o faptă care contrazicea tradiţiile apachilor; o faptă care, deşi fără legătură eu luptele lor,

trebuie totuşi menţionată deoarece mai târziu avea să ducă, în mod surprinzător, nu numai la unirea tuturor mimbrenilor ci şi mai mult, la unificarea tuturor triburilor de apachi.

Mangas Coloradas îşi luase de nevastă o mexicană capturată de grupul războinic al mimbrenilor condus de Cuţit Negru cu prilejul unuia din raidurile acestuia prin Chihuahua.

Faptul în sine n-ar fi avut nimic deosebit, dar a-ţi lua o soţie creolă era contrar tuturor obiceiurilor moralei apachilor. Cele două neveste indiene ale lui Mangas au protestat deci împotriva acestui fapt şi legea apachilor le dădea dreptul să-şi aducă rudele în ajutor împotriva lui.

Fraţii nevestelor jignite şi-au pus cumnatul, la un sfat al tribului, să aleagă: ori să desfacă imediat căsătoria şa cu creola şi să o păstreze printre squaw-uri, ori să înfrunte în duel – după legea apachilor – pe toţi aceia care erau gata să apere onoarea nevestelor sale indiene.

Mangas a ales duelul. El s-a dezbrăcat şi a câştigat, cu cuţitul, prima luptă. După ce l-a învins pe primul cumnat, a mai câştigat în aceeaşi zi câteva dueluri. Până la urmă el a rămas învingător în toate şi astfel a devenit primul, din lunga istorie a triburilor apache care s-a căsătorit într-adevăr cu o creolă.

Dar căsătoria cu o creolă nu avea nimic comun cu faptul că trebuiau răzbunaţi mimbrenii asasinaţi.

Mangas Coloradas i-a căutat mai întâi pe ucigaşii fraţilor săi de trib. La Gila River apachii au reuşit cu timpul să pună mâna pe cele două grupuri de trapperi care mai rămăseseră pe teritoriul lor. I-au căsăpit pe toţi, afară de unul care a reuşit să se salveze şi s-a făcut nevăzut în California unde, mai târziu, când şi acest teritoriu a fost înglobat Statelor Unite, a devenit marele primar al oraşului Los Angeles (!).

Acum, întrucât nu mai rămăsese nici un trapper în Arizona – Johnson însuşi fugise la timp – exista pericolul ca apachii să nu mai cruţe nici minele de cupru ale lui Algua de la Santa Rita. Caravanele de catâri nu mai erau lăsate să treacă de către apachi, astfel că minerii au părăsit repede oraşul, îndreptându-se spre graniţă şi întâlnind în drum cadavrele trapperilor ucişi de indieni.

GINERII LUI MANGAS COLORADAS

Timp de zece ani indienii din această regiunea Americii de Nord au trăit fără grija pătrunderii mai departe a americanilor. După aceea însă trapperii americani au pătruns din nou în Apacherie. Dar de data aceasta nu mai erau împotriva indienilor din Arizona, ci împotriva celor mai mari duşmani ai apachi lor, a mexicanilor din Sonora, Chihuahua şi California. Triburile apachilor au aflat astfel că puterile coloniale poartă război între ele. Statele Unite împotriva Mexicului. Mangas Coloradas a lăsat armata să treacă pe teritoriul său şi i-a urat comandantului „Luaţi-le totul, Durango, Sonora, California, luaţi-le totul!”

Mangas Coloradas nu ştia că peste doar zece ani armele americanilor aveau să se întoarcă împotrivea lui, că după ce aveau să acapareze întreaga Californie şi Nevada, despărţindu-le de Mexico, cum făcuseră mal înainte cu Texasul, nu ar fi acceptat în mijlocul noilor lor teritorii existenţa unui teritoriu indian independent.

Mai curând chiar decât statul, căutătorii de aur şi-au înfipt mâinile lacome în Apacherie.

Prospectorii căutau aur peste tot în împrejurimile Californiei iar digger-ii au găsit aur foarte uşor în Apacherie, aproape de regiunea unde mexicanii găsiseră cupru în urmă cu zece ani – la Pinos Altos.

În acelaşi timp formaţiuni ale armatei americane mar*c*au graniţele noilor regiuni cucerite de la statul mexican.

Căutătorii de aur de la Pinos Altos au obţinut astfel în mod neaşteptat protecţia trupelor americane. Iar faţă de acestea, conform înţelegerii, apachii nu-şi manifestau ostilitatea.

Astfel că Mangas Coloradas a hotărât să-i izgonească din Apacherie pe aceşti oaspeţi nepoftiţi, apăraţi pentru moment de armată, printr-un şiretlic. S-a dus în vizită în tabăra diggerilor americani şi le-a povestit că el cunoaşte locuri în care aurul poate fi găsit în bolovani întregi şi că e gata să-i conducă până acolo în schimbul unui butoiaş de rachiu. Experimentaţii căutători de aur au ghicit însă intenţiile uriaşei căpetenii a

apachilor, l-au legat de un copac şi l-au biciuit cu un lassou de cowboy până şi-a pierdut cunoştinţa. Mangas Coloradas a supravieţuit numai datorită constituţiei sale robuste. Întâmplarea aceasta era însă ultima picătură, ultimul imbold pentru o nouă chemare la luptă împotriva americanilor.

Dacă pe vremuri mimbrenii puteau face faţă singuri locuitorilor din Sonora şi Chihuahua, acum Mangas Coloradas trebuia să unească şi să mobilizeze toate triburile independente de apachi împotriva unei armate americane, regulate, care ameninţa graniţele Apacheriei din patru direcţii. Între triburile independente, în afară de mimbreni, mai erau aşa-numiţii mescaleroşi conduşi la vremea aceea de căpetenia Gian-Na-The. Apachii de la Muntele Alb, conduşi de căpetenia Piaho şi în sfârşit vestiţii apachi chiracahua de sub conducerea legendarei căpetenii Cochise.

Nevasta creolă a lui Mangas Coloradas născuse trei fete, luate apoi în căsătorie de căpeteniile celor mai importante triburi ale apachilor, astfel că Mangas nu era numai prieten ci şi înrudit cu aceştia.

Cel mai însemnat dintre ginerii lui Mangas era soţul fiicei sale preferate, căpetenia Cochise. Dar acesta nu era dispus să îndeplinească dorinţa socrului său, încercând să trăiască mai departe în pace cu americanii. Această pace era cu atât mai interesantă pentru americani cu cât importantul Chiracahua-Trail, unul dintre drumurile principale ale diligenţelor de la Saint Louis spre California, trecea tocmai prin ţinutul apachilor chiracahua.

Pe teritoriul apachilor se afla şi staţia principală a întregului traseu al diligenţelor, aşa-numitul Pas al Apachilor; iar cine-l stăpânea pe acesta, stăpânea tot trail-ul. La douăsprezece mile depărtare de această staţie, americanii ridicaseră cu aprobarea căpeteniei Cochise fortul Bachanan. Se mai afla aici şi o aşezare neindiană, ferma irlandezului John Ward. John Ward trăia la fermă cu nevasta lui, o mexicană răpită de apachi, care născuse în prizonierat un băiat, apach din partea tatălui. Mai târziu indienii i-au dat drumul acestei femei şi ea şi-a găsit un cămin, împreună cu băieţelul ei, la ferma irlandezului.

Războiul lui Cochise a izbucnit tocmai aici. Ward fiind odată plecat împreună cu soţia lui în vizită la dirigintele poştei, adevăratul tată al băiatului a venit la fermă şi şi-a luat fiul. Când John Ward s-a întors acasă şi a realizat ce se întâmplase, s-a

adresat comandantului fortului şi i-a cerut ajutorul. Iar colonelul l-a însărcinat pe un locotenent lipsit de experienţă să-l găsească pe băiat.

Locotenentul, venit acolo ca proaspăt absolvent al academiei militare, a părăsit fortul împreună cu şaizeci de călăreţi şi s-a îndreptat spre tabăra pe care căpetenia Cochise o ridicase în apropierea Pasului Apachilor, lângă bogatele izvoare de apă care în această regiune uscată constituiau de fapt baza vieţii. Locotenentul a intrat ţeapăn în cortul căpeteniei şi a cerut fără ocolişuri să-i se dea imediat băiatul răpit, ameninţând că altminteri o va lua prizonier pe marea căpetenie şi-i va închide împreună cu ea pe toţi bărbaţii, până la găsirea băiatului.

Cochise a răspuns (şi acesta era adevărul) că nu ştia nimic despre nici o răpire şi l-a avertizat pe ofiţer că el este prieten al americanilor şi că trăise până atunci în pace cu ei. Locotenentul, fără să ţină seama de nimic, a dat ordin soldaţilor să împrejmuiască cortul şi i-a declarat lui Cochise că, din acel moment, este prizonier. Era prea mult. Cochise a scos fulgerător cuţitul, a despicat peretele de pânză al cortului şi a fugit. În cort n-au mai rămas decât câţiva membri ai gărzii sale personale.

În aceeaşi seară, în timp ce o diligenţă din California trecea, prin pas, Cochise a atacat vehiculul. Iar nu cu mult înainte, îndată ce locotenentul părăsise tabăra Chiracahua luând cu el câţiva prizonieri, indienii cuceriseră şi staţia de poştă din Pasul Apachilor, luându-l prizonier pe conducător şi pe ajutoarele lui.

În ziua următoare apachii chiracahua au capturat un convoi mai mare, de cinci diligenţe.

Cochise a propus americanilor să le predea funcţionarii staţiei de poştă şi pasagerii celor cinci diligenţe, luaţi prizonieri de ei, în schimbul indienilor ţinuţi prizonieri în fort. Dar americanii au respins această propunere. Şi astfel, sub ochii mediatorilor, conducătorul staţiei de poştă a fost legat de coada calului lui Cochise şi târât până şi-a dat sufletul.

Locotenentul a răspuns rapid cu o execuţie în masă, ordonând să fie spânzuraţi toţi apachii prinşi în cortul lui Cochise. După această întâmplare răbdarea apachilor şi-a atins marginile. Ei s-au alăturat tuturor celorlalte triburi care luptau deja împotriva americanilor.

Mangas şi ginerii săi, care purtau acum cu toţii lupta triburilor apache unite, au pregătit atacul hotărâtor. Când în 1861 a izbucnit războiul de secesiune în America de Nord, părţile

beligerante nu mai aveau suficiente forţe pentru a angaja un al doilea front, împotriva indienilor din Arizona.

Împreună cu ginerii săi, Mangas Coloradas a atacat oraşul Pinos Altos, centrul căutătorilor de aur. Septuagenara căpetenie supremă a condus atacul asupra oraşului din mai multe părţi şi l-a cucerit în câteva ore.

Mangas Coloradas a readus una după alta în posesia indienilor şi acele localităţi care încă mai erau locuite de americani şi astfel în timpul războiului de secesiune nordamerican, puterea a trecut în întregime în Arizona în mâinile apachilor. Americanii au încercat însă printr-un şiretlic să le-o smulgă din nou.

Căpetenia supremă a triburilor apache aflate în luptă era, după cum s-a mai spus, Mangas Coloradas. Americanii şi-au propus să-l facă nevătămător şi să-i păcălească pe ginerii lui şi l-au invitat pe Mangas la o consfătuire de pace cu condiţia să apară singur şi neînarmat. Căpetenia a intrat orbeşte în cursă; dar poate că îşi dorea şi el, în sfârşit, după o luptă de mai multe decenii, pace, pentru el, pentru ginerii săi şi triburile lor.

Întâlnirea a avut loc la 17 ianuarie 1863 într-un loc cunoscut sub numele de Me Lane. La venirea nopţii participantul american la tratative a propus amânarea discuţiilor pentru a doua zi dimineaţa. Apoi l-a asigurat pe indian că se poate simţi în deplină siguranţă, căci detaşase pentru paza personală a căpeteniei doi soldaţi din regimentul său, soldaţi ce aveau instrucţiuni precise despre modul cum trebuiau să vegheze asupra securităţii marii căpetenii a triburilor apache unite.

Instrucţiunile, după cum şi le-a notat unul dintre soldaţii californieni care aparţineau acestui detaşament, erau într-adevăr foarte precise: „Men, I want him dead Do you understand? I want him dead!” (Băieţi, vreau să-l văd mort! Aţi înţeles? Îl vreau mort!) Apărătorii lux Mangas, Colyer şi Meed, înţeleseseră…

După ce mediatorul s-a despărţit cordial de oaspetele său Mangas, căpetenia s-a culcat în apropierea unui foc – era o noapte friguroasă – iar „paznicii” l-au păzit până a adormit şi apoi l-au împuşcat şi i-au împins cadavrul în foc.

Spre dimineaţă, flăcările s-au stins. Cel mai înverşunat adversar al: americanilor fusese făcut „inofensiv”.

CUCERIREA ARIZONEI

Căpetenia supremă a apachilor uniţi, conducătorul familiei şi socrul căpeteniilor a trei triburi apache, Mangas Coloradas, fusese asasinat. Ginerii săi trebuiau deci să aleagă un alt conducător. Alegerea s-a oprit asupra lui Cochise, căpetenia apachilor chiracahua. El a preluat moştenirea lui Mangas Coloradas, trecând în fruntea armatei apachilor. Triburile care luptaseră alături de Cochise îşi cuceriseră în timpul luptelor o poreclă mândră în istoria sud-vestului nord-american: broncho sau bronco – adică neînduplecaţi.

În 1871 se stinsese demult ultima rezistenţă a indienilor din prerie, iar victoria asupra sudului sclavagist era şi ea demult câştigată. Statele Unite şi-au aruncat deci întreaga lor forţă împotriva triburilor neînduplecate de apachi.

Între timp preşedintele american trimisese un delegat în sud-vest cu misiunea de a-i convinge pe apachi să înceteze lupta şi să plece în rezervaţii înainte încă de începerea unor operaţiuni militare de anvergură. Dar această rezervaţie exista pentru apachi numai pe hârtie.

Delegatul guvernului s-a întâlnit într-adevăr cu Cochise. Însă nu a reuşit să-l convingă. Iar în sud-vest venise tocmai atunci cel mai ciudat american căruia aveau să-i facă faţă indienii şi care – după cum spuneau despre el indienii din Arizona – „era mai apache decât mulţi apachi”. Sosirea lui Lup Cenuşiu a deschis un capitol nou în istoria acestor indieni. În decursul celor cinci ani, atât de grei pentru ei, care trecuseră de la sfârşitul războiului de secesiune. În Arizona avuseseră loc schimbări mari. Americanii se stabiliseră repede în câteva regiuni ale Apacheriei, iar inelul aşezărilor lor se închidea tot mai strâns în jurul triburilor de apachi. Treptat se instituiseră. Şi pentru aceştia rezervaţii, cum existau pentru toţi indienii, pretutindeni în Statele Unite. Câteva grupuri de apachi s-au şi supus, plecând spre locurile ce le fuseseră atribuite. Experimentatul Lup Cenuşiu trebuia să-i urnească acum spre rezervaţii şi pe ceilalţi, care nu voiau să se ducă.

Generalul Crook – căci acesta era adevăratul nume al lui Lup Cenuşiu – a reuşit, în decurs de numai patru ani, să-i strămute în

rezervaţii pe toţi indienii din Arizona şi New Mexico.

Lup Cenuşiu îşi organiza rezervaţiile altfel şi cu alt scop decât se obişnuia pe vremea aceea. În închipuirea lui ele trebuiau să fie pentru indieni nu o închisoare, ci o nouă patrie. El a ales astfel pentru apachi regiuni din Arizona care, prin condiţiile lor naturale, corespundeau modului de viaţă al indienilor. Pe ultimii broncho, singurii care mai opuseseră un timp rezistenţă cuceritorilor în aşa-numitul bazin Tronto, Crook i-a condus la Câmp Verde, o regiune întinsă şi foarte sănătoasă. El a introdus aici autoadministrarea deplină a apachilor; apachii aveau propria lor jurisdicţie şi propria lor poliţie, cu oameni din rândul apachilor. Lup Cenuşiu i-a învăţat să cultive dovleci şi multe altele. Camp Verde a înflorit şi apachii erau cu siguranţă singurii indieni nord-americani de pe vremea aceea, mulţumiţi că se află în rezervaţie!

În ultimii patru ani apachii fuseseră concentraţi în diferitele rezervaţii din Arizona. Cu excepţia acelora care se baricadaseră în bazinul Tronto, ei n-au fost constrânşi prin nici o presiune.

Îi determinase mai curând încrederea pe care o aveau în Lup Cenuşiu şi în strădaniile sale evidente de a crea pentru indienii din rezervaţii cele mai bune condiţii.

După ce a reuşit, onorabil şi prin tact, să realizeze cu apachii ceea ce patru sute de ani de stăpânire colonială nu reuşiseră, Lup Cenuşiu a fost rechemat din sud-est. Şi curând după aceea a sosit un alt ordin al guvernului: să fie desfiinţată noua rezervaţie iniţiată de Crook, iar majoritatea apachilor să fie strămutaţi în regiunea toridă de semideşerturi de la San Carlos, care fusese aleasă acum pentru ei. Încet, încet, indienii au fost mutaţi de la Cap Verde. Apachii de la Muntele Alb, mescaleroşii şi apachii chiracahua sufereau de foame şi de sete, mureau ca muştele în noua rezervaţie. Duse erau vremurile lui Lup Cenuşiu, acelea ale câmpurilor de porumb şi ale plantaţiilor de dovleac. Fuseseră distruse toate roadele iniţiativei particulare a generalului. San Carlos nu era o rezervaţie, ci un lagăr de concentrare pentru indieni!

Apachii nu s-au împăcat cu noua situaţie. Curând după sosirea lor la San Carlos, au izbucnit primele răzmeriţe. Indienii răsculaţi erau conduşi de căpeteniile diferitelor triburi apache, acum amestecate: de Chuntz, Cochine şi Chaun-Desi. Chaun-Desi l-a doborât pe locţiitorul administratorului rezervaţiei şi a fugit împreună cu restul tribului său în munţi. Odată cu fuga

căpeteniei Chaun-Desi a început ultima perioadă, foarte lungă, a luptei de eliberare a apachilor.

APACHII BRIGANZI

La scurt timp după fuga din rezervaţie a apachilor căpeteniei Chaun-Desi, a fugit încă un grup de apachi, condus de căpetenia Chuntz. Apoi a dispărut din rezervaţie şi grupul căpeteniei Cochine, pe care nu trebuie să-l confundăm cu Cochise, care nu mai era în viaţă la vremea aceea. Cochine a căzut însă curând, ca o primă victimă în acest ultim război al apachilor.

Noul episod al luptei de rezistenţă a apachilor era deosebit de luptele duse până acum de aceste triburi şi de tot restul luptelor purtate vreodată de indienii din America de Nord. Teritoriul de baştină al diferitelor triburi de apachi, la care indienii trebuiseră să renunţe ca să plece în rezervaţii, a fost curând luat în stăpânire de coloniştii americani, de multe ori emigranţi din Europa care nu mai găseau nicăieri în Statele Unite pământ neocupat încă. Apachii îşi pierduseră patria pentru totdeauna.

După fuga din rezervaţie ei s-au retras în înaltul munţilor, în diferite locuri inaccesibile, iar mai târziu, adesea şi în New Mexico. Apachii nu se temeau de soldaţii mexicani şi-şi ridicau acolo un fel de cetăţi de munte, pe care din când în când le părăseau ca să atace noile oraşe din vechea lor patrie şi să-şi procure astfel cele necesare ca să trăiască. Ca briganzi, apachii au rămas în istoria Arizonei; şi a statelor învecinate prin zeci de acţiuni, uneori incredibile.

Situaţia celorlalte grupuri de apachi rămaşi în rezervaţiile din Arizona se înrăutăţea de la an la an. De aceea exodul a luat proporţii. În scurt timp, de pildă, au fugit două grupuri mari ale apachilor chiracahua; unul condus de Juh, căpetenia acelui trib care locuise mai înainte în munţii Mongollono şi un al doilea şi mai numeros, pe care îl conducea Tah-Sa, fiul cel mai mare al lui Cochise.

Între timp în rezervaţia de la Ojo Galiente vegeta marele trib al mimbrenilor, de sub conducerea lui Victorio.. Ojo Galiente nu era însă nici ultima nici cea mai mizeră etapă a exilului apachilor lui Victorio. În 1877 „Biroul afacerilor indiene” de la Washington i-a ordonat lui Victorio să părăsească Ojo Galiente şi să se stabilească în rezervaţia de la San Carlos, ca toate celelalte triburi chiracahua. Această rezervaţie era însă pe atunci

îngrozitor de supraaglomerată.

Mimbrenii au suportat doi ani chinurile noii rezervaţii. În aprilie 1879 Victorio a dispărut însă de la San Carlos, împreună cu treizeci dintre cei mai buni războinici ai săi şi nu s-a mai întors niciodată. El a trecut graniţa în apropiere de El Paso şi s-a retras în munţii inaccesibili din nordul statului Chihuahua. Aici a înălţat o cetate de munte în care apachii liberi se simţeau în deplină siguranţă. Armata mexicană nu avea nici un interes să-i izgonească, iar americanii n-ar fi reuşit niciodată să pătrundă până la ei.

Cu vecinii lor, ciobanii şi ţăranii săraci care trăiau la poalele muntelui, apachii trăiau în pace. Faţă de americani însă Victorio nutrea o ură de moarte. Oamenii lui întreprindeau din când în când incursiuni fulgerătoare în sud-vestul american. Acest ultim război al apachilor consta de fapt tocmai în astfel de incursiuni.

Prima oară indienii lui Victorio au atacat statul New Mexico, iar în luna septembrie a aceluiaşi an, Texasul, în New Mexico aceşti briganzi, nu mai mulţi de douăzeci la număr, s-au încumetat să atace un escadron întreg al cavaleriei americane care cantona în apropiere de Ojo Galiente, fosta reşedinţă forţată a mimbrenilor lui Victorio. Atacul, întreprins noaptea, le-a adus apachilor o pradă bogată: 46 de cai. Opt soldaţi americani au fost ucişi iar alte câteva zeci răniţi. Apachii în schimb s-au întors cu toţii nevătămaţi la reşedinţa lor din creierii munţilor.

Nu trecuseră nici zece zile de la acest atac şi Victorio se afla cu oamenii săi în Texas. Ei au atacat o caravană de mineri şi rangers pe drumul spre micul oraş Hillsboro şi au capturat toţi caii caravanei.

Acţiunile pline de succes ale lui Victorio au făcut vâlvă. Curând i s-au alăturat şi alţi, apachi evadaţi de la San Carlos; primii au fost cei 140 de mescaleroşi conduşi de căpetenia Cabalero. Trebuie să amintim aici că cei mai mulţi apachi purtau nume sau porecle spaniole, care le regulă erau interpretări stângace ale propriilor lor nume indiene.

Din câteva consemnări ale tratativelor şi discuţiilor purtate de apachi cu americanii se poate stabili că apachii foloseau des numele lor spaniole, care de multe ori aveau o semnificaţie cu totul deosebită. Numele Mangal Coloradas însemna de exemplu Mâneci Roşii.

Celor 140 de mescaleroşi le-au urmat alte grupuri, nu atât de numeroase, care au urcat în aşezarea montană a lui Victorio.

Numărul mereu în creştere al apachilor liberi din munţi îi neliniştea tot mai mult pe marii proprietari de pământuri mexicani din Chihuahua şi Sonora; aceştia nu locuiau, ca ţăranii şi păstorii săraci din Sierra Madre Occidental, în sate mizere şi secătuite, ci în puţinele oraşe care existau, îndeosebi la Carrizal şi în orăşelul de graniţă Presidio. Cea mai bogată familie din Carrizal era familia Rodriguez. Capul de atunci al acestei familii a organizat o expediţie de represalii împotriva apachilor lui Victorio, după ce nişte mexicani le descoperiseră întâmplător urmele.

Oamenii lui Rodriguez erau ferm convinşi că vor reuşi să-l captureze pe Victorio şi să-i extermine pe „bandiţii” lui. Expediţia a pornit repede pe singura potecă din munţi; cavalcada le părea oamenilor ca o frumoasă excursie de vară, până în clipa când în prima trecătoare semănată cu blocuri de piatră uriaşe au fost întâmpinaţi cu focuri de armă. Adăpostindu-se în spatele stâncilor, au deschis şi ei, la rândul lor, focul. Lipsa de prudenţă a lui Rodriguez s-a răzbunat însă. Victorio le întinsese o cursă. În vreme ce şase apachi îi ţineau pe mexicani în şah la ieşirea din trecătoare, restul indienilor i-au dovedit pe intruşi pe la spate.

Au trecut câteva zile. Proprietarii de la Carrizal îşi făceau griji pentru soarta expediţiei. Ei au alcătuit un nou grup, care urma să caute prin munţi prima expediţie şi să pornească împreună cu membrii ei împotriva lui Victorio. În acelaşi timp au trimis un anunţ şi garnizoanelor militare de la graniţa americano-mexicană, prin care îi chemau pe concetăţenii lor şi chiar pe americani să se alăture campaniei împotriva apachilor.

De partea mexicană paza de graniţă era asigurată de garnizoana de la Presidio del Norte (Astăzi Ciudad Juarez); de partea americană, un regiment de Texas-rangers se afla la El Paso. Ambele formaţiuni s-au oferit să acorde ajutor cetăţenilor din Carrizal. Noua expediţie de represalii americano-mexicană, bine înarmată, se afla sub conducerea lui De Guadalupe, iar locţiitorul acestuia era un american, colonelul Baylor.

Rangerii erau conduşi de iscoade indiene care, de cum avangarda trupelor unite a pătruns în munţi, au găsit numeroase urme ale precedentei expediţii. Alte urme mai proaspete arătau că apachii plecaseră spre nord, spre lacul Santa Maria.

Căutătorii de urme nu se înşelaseră. Victorio părăsise într-adevăr pentru un timp această parte a munţilor, înainte de a pleca întinsese o cursă şi celei de-a doua expediţii de la Carrizal.

El şi-a postat din nou războinicii în jurul trecătoarei în care nimicise unitatea lui Rodriguez.

Când au ajuns acolo, membrii celei de a doua expediţii au găsit trupurile concetăţenilor lor. Mexicanii au început să taie copaci pentru a incinera cadavrele pe un rug. Victorio le-a mai acordat câteva minute, după care a ridicat mâna. Războinicii lui au coborât în trecătoare şi au nimicit şi acest al doilea grup. Ajungând acolo şi găsind rugul gata pregătit, rangerilor nu le-a mai rămas inimic de făcut, decât să-l aprindă.

Între timp Victorio pregătea o altă acţiune, mai departe spre nord, dincolo de lacul Santa Maria. El a dus-o la îndeplinire în anul 1880, la mai puţin de trei luni după dubla victorie obţinută împotriva primelor expediţii. De data aceasta trebuia să înfrunte unităţi ale armatei regulate americane. Adversarii au avut două ciocniri şi de două ori lupta s-a încheiat nedecis. Până în aprilie, apachii au reuşit să continue în New Mexico acest „joc” cu cavaleriştii. Apoi, în mai şi iunie, s-au odihnit dincolo de graniţă, în Mexic, iar în iulie şi august au pornit din nou împotriva statului Texas. La sfârşitul lui septembrie Victorio se afla din nou în Mexic. De data aceasta şi-a ales ca bază Munţii celor Trei Cetăţi – Tres Castillos – din nordul Chihuahuei. Mai înainte însă ca apachii să poată pătrunde în regiunile greu accesibile ale acestor munţi, s-a apropiat de ei, de această dată neobservat, cel mai mare contingent de trupe trimis vreodată împotriva indienilor în nordul Mexicului – cavaleria generalului Terrazase, însoţită de iscoade din tribul indienilor tarahumara.

Aceste iscoade indiene şi-au dat seama imediat că Victorio, care se simţea ca întotdeauna foarte sigur în Mexic şi nici nu se sinchisise de armata mexicană, îşi trimisese majoritatea oamenilor în păduri, la vânătoare de cerbi. Armata mult mai puternică a generalului Terrazase a folosit această ocazie prielnică şi a atacat tabăra lui Victorio, unde împreună cu căpetenia se mai aflau atunci femeile şi copiii, dar numai o mică parte dintre bărbaţi.

Victorio a luptat ca un leu. Apachii, înconjuraţi din toate părţile, s-au apărat până în seara acelei zile de octombrie a anului 1880. Lupta nemiloasă a continuat apoi noaptea şi toată ziua următoare. Conducătorul apachilor a fost rănit de unsprezece ori în cursul acestei lupte. Dar abia când apachii au rămas fără muniţii, a reuşit o iscoadă tarahumara a mexicanilor să-l omoare pe Victorio. Aceasta se întâmpla cu puţin înainte ca

apachii să-şi fi aruncat puştile, care fără muniţii nu le mai erau de nici un folos.

JURĂMÂNTUL LUI GEROMINO

Apachii liberi care se aflau la vânătoare de cerbi în timpul cuceririi taberei ca şi cei care erau pe atunci ascunşi în regiunile muntoase de pe graniţa dintre Statele Unite şi Mexic, s-au unit din nou după moartea lui Victorio, de data aceasta sub conducerea locţiitorului lui, căpetenia Nana.

La vremea aceea Nana era foarte înaintat în vârstă. Împlinise opt decenii de viaţă şi totuşi apachii au întreprins sub comanda lui o acţiune de natură să-l convingă pe orice locuitor al sud-vestului că războinicul tenace al lui Mangas Colorados, camaradul lui Cochise şi fostul locţiitor al lui Victorio nu pierduse nimic din puterea şi curajul de luptă.

Nana a întreprins această acţiune în iulie 1881, la câteva luni după moartea lui Victorio. Apachii n-au mai atacat doar unul dintre cele trei state ale sud-vestului, ci pe toate trei în acelaşi timp: Arizona, New Mexico şi Texas. Timp de opt săptămâni ceata lui Nana a parcurs prin ţară mai mult de o mie de mile şi a purtat opt bătălii mai mari sau mai mici, câştigându-le pe toate în faţa unor duşmani mult superiori ca număr. Apoi au dispărut fără urmă în partea mexicană, sub ochii trupelor care-i urmăreau – mai mult de o mie de soldaţi instruiţi şi patru sute de voluntari din regiunile de graniţă – ascunzându-se din nou în inima munţilor Sierra Madre Occidental.

Nana a rămas până la moarte în cetatea sa de munte din Sonora. Când n-a mai putut să iasă călare în fruntea oamenilor săi, îşi dirija de acolo atacurile, pe care le conducea adjunctul său Loco. Înainte de a muri el s-a aliat în Sierra Madre cu conducătorul unui alt grup, neînduplecat şi temut la vremea acea, grupul legendarului Geromino. Nana a devenit sfetnicul şi locţiitorul acestui luptător pe care apachii îl stimau şi îl preţuiau de ambele părţi ale graniţelor.

Odată cu Geromino istoria acestui ultim război al apachilor şi-a atins fără îndoială apogeul. Geromino – şi acest nume este o interpretare stâlcită dată de spanioli numelui său adevărat – se numea de fapt Goyatlay, cea ce în limba apachilor înseamnă „Cel Care Cască”, „Somnorosul”. Căpetenia avea însă un cu totul alt caracter decât ar fi lăsat să se creadă numele său. El era, după

cum spunea primul său adversar american, Lup Cenuşiu, un „Om-Tigru” Al doilea dintre adversarii puternici ai lui Geromino, generalul Miles, l-a caracterizat în acelaşi mod.

Înainte de-a relata însă faptele acestui „Om-tigru” trebuie să precizăm câteva întâmplări importante pentru înţelegerea lui Geromino. Trebuie să avem astfel în vedere că în sud-vest, la fel ca altădată în prerie, nu exista o luptă de rezistenţă unitară a indienilor împotriva cuceritorilor. Unele grupuri de apachi luptau împotriva mexicanilor din Sonora, dar trăiau în pace cu locuitorii din Chihuahua şi cu minerii din New Mexico. Mai târziu triburile de apachi au continuat să se scindeze. De obicei doar o parte a tribului se afla în stare de război. Iar această parte nu era desemnată cu numele tribului ci cu numele căpeteniei care o conducea la vremea aceea. Cealaltă parte, în schimb, trăia în pace cu duşmanii fraţilor lor de trib.

Tehnica de luptă a lui Geromino se deosebea radical de cea folosită în războaiele apachilor. El a început lupta independent de Mangas, de Cochise şi de ceilalţi şi a continuat să lupte chiar şi atunci când aceste căpetenii n-au mai făcut-o şi când celelalte triburi de apachi s-au statornicit de bună voie şi au început să cultive pământul. Geromino era neînduplecat şi neîmpăcat.

El avea motive personale pentru această neîmpăcare. Născut într-o tabără a mimbrenilor de pe Gila River, la şaptesprezece ani a fost primit în rândul bărbaţilor şi s-a căsătorit cu o fată indiană foarte frumoasă, numită Alope. Triburile lui Goyatlay şi al lui Alope trăiau atunci în pace cu mexicanii din Chihuahua. Apachii se puteau mişca nestingheriţi şi se puteau duce, o dată sau de două ori pe an, la târgurile din oraşele din Chihuahua, unde îşi schimbau produsele pentru pinola şi alte delicatese. Astfel de târguri s-au ţinut odată şi în oraşele învecinate Casas Grandes şi Presidio dos Janos. Apachii au plecat spre Chihuahua, la târg şi şi-au instalat tabăra în apropiere de Casas Grandes. Femeile şi copiii, între care şi Alope cu cei trei băieţi mici ai ei, au rămas în tabără, iar bărbaţii au plecat în orăşelul aflat la o depărtare de câteva mile. Când s-au întors după câteva ore, Alope şi fiii ei nu mai erau în viaţă. Toate femeile şi toţi copiii războinicilor apachi muriseră. Au fost cruţate doar câteva zeci de fete apache, tinere şi sănătoase, pentru a fi vândute ca sclave proprietarilor de plantaţii.

Ce i se întâmplase însă cu Alope şi copiii ei? – despre vizita la târg a puternicului grup de apachi mimbreni ştiau desigur nu

numai locuitorii creoli ai oraşelor din Chihuahua, ci şi creolii altor state din nord-vestul Mexicului. În Sonora învecinată stăpânea pe atunci un tiran crunt, de felul acelor zeci de tirani pe care i-a cunoscut istoria diferitelor state mexicane, generalul Garrasco. El socotea că şi-ar întări poziţia printr-un atac asupra apachilor, temuţi pe de o parte, detestaţi pe de alta. De aceea a trecut fără nici un drept graniţa statului Chihuahua împreună cu armata sa semiparticulară şi a înaintat până la Casase Grandes unde, dintr-o ascunzătoare, a observat ceea ce se petrecea în tabăra apachilor. Apoi, după ce Geromino şi ceilalţi bărbaţi au părăsit-o, soldaţii lui Garrasco au năvălit în tabără şi au ucis copiii. Garrasco a lăsat femeile pe seama soldaţilor, care le-au violat şi apoi le-au omorât. Prima victimă a acestei bestii în uniformă de general a fost Alope.

Întorcându-se cu un sac de pinola pentru copii şi cu podoabe pentru soţia lui, Geromino a găsit-o moartă în cort. Se spune că ar fi jurat atunci s-o răzbune până la moarte.

GEROMINO SE ÎNTOARCE

Tiranul Garrasco n-a supravieţuit mârşăviei sale decât câteva luni. Întors la Sonora după această faptă, a fost otrăvit de propriii săi oameni. Asasinarea în masă a indienilor nu i-a consolidat situaţia, ci i-a grăbit sfârşitul.

În anii care au urmat, Geromino a întreprins o serie de acţiuni care mai târziu au devenit renumite. Războinicii lui se deplasau încă nestingheriţi prin Arizona şi New Mexico. Pornind de acolo, ei lansau atacuri împotriva statelor din nordul Mexicului. Cea mai cunoscută dintre aceste acţiuni ale primei perioade din lupta lui Geromino a fost un raid al apachilor prin nordul Mexicului, pe care l-au încununat cu cucerirea şi jefuirea oraşului Crassanas din statul Chihuahua.

Pe la mijlocul deceniului al şaptelea americanii au reuşit, temporar, să-i mute în rezervaţia de la San Carlos chiar şi pe apachii lui Geromino. Curând însă Geromino a devenit conducătorul unei răscoale. Rebeliunea a fost înfrântă şi administratorul rezervaţiei l-a azvârlit pe Geromino în temniţă. El a putut părăsi închisoarea abia la venirea unui nou administrator, care habar n-avea cine era cel care şedea după gratii şi de ce se afla acolo.

Geromino a stabilit imediat noi legături cu membrii dornici de luptă ai tribului său, închişi şi ei la San Carlos şi curând i-a scos afară din rezervaţie. Comandantul poliţiei indiene din rezervaţie a fost ucis iar un detaşament de cavalerie al armatei regulate americane, care încercase să-l urmărească, a fost nimicit. Dar Geromino, acest neîmpăcat duşman al mexicanilor, a trebuit să-şi caute refugiu tocmai în Mexico.

Simpla rostire a numelui lui Geromino îi ţinea la respect pe soldaţii din Sonora şi Chihuahua. Mai târziu, el şi-a ales ca bază principală un întins podiş stâncos din inima munţilor Sierra Madre Occidental, unde era apărat din toate părţile de prăpăstii adânci. Cetatea de stâncă a lui Geromino era împrejmuită şi de un brâu de păduri de pini, utile ca terenuri de vânătoare şi sursă principală de hrană.

Rând pe rând, noilor fugari apachi din cetatea de stâncă a lui Geromino li s-au alăturat grupurile căpeteniilor Chato, Loco şi

Nachito, fugite şi ele din rezervaţie. Geromino, omul-tigru, a devenit astfel căpetenia supremă a apachilor briganzi.

Curând grupuri solitare au început să pătrundă din nou în Texas şi Arizona, să organizeze din nou atacuri fulgerătoare, care aduceau arme, alimente şi cai pentru republica lor din munţi. Incursiunea întreprinsă în primăvara anului 1883, după sosirea lui Geromino în Sierra Madre, de căpetenia Chato Nas Turtit împreună cu 25 de oameni a devenit cunoscută. Acţiunea a durat numai şase zile, dar apachii au reuşit în acest scurt răstimp – de la 24 până la 29 martie – să călărească prin toată Arizona şi New Mexico, să captureze peste o sută de cai şi să scoată din luptă mulţi americani, fără să piardă un singur om!

Această acţiune a lui Chato a trezit indignarea în Statele Unite. Geromino o răzbuna pe Alope, Chato îşi răzbuna fraţii căzuţi. Necunoaşterea adevăratei stări de lucruri a determinat însă opinia publică americană să ceară măsuri împotriva lui Geromino. Dar s-ar fi încumetat cineva să facă faţă acestor ultimi „bronchos”, deşi nu prea mulţi la număr?

Guvernul şi-a amintit din nou de Lup Cenuşiu. Crook a trecut graniţa cu aprobarea autorităţilor mexicane şi a pornit direct spre baza lui Geromino din Sierra Madre, însoţit de câteva regimente mexicane şi de iscoade indiene din rândurile apachilor din rezervaţie, pe care-i cooptase pentru poliţia indiană. Generalul şi-a trimis iscoadele pe povârnişurile muntelui, iar experimentaţii căutători de urme au ajuns cu uşurinţă în taberele fiecăruia dintre grupurile de apachi. Toţi trimişii lui Lup Cenuşiu au dat căpeteniilor Loco, Chato şi Nachite aceeaşi solie: „Întoarceţi-vă liniştiţi în rezervaţie iar eu, Lup Cenuşiu, vă garantez că veţi fi trataţi ca prieteni şi nu ca prizonieri de război”.

Crook a realizat astfel imposibilul şi de data aceasta. La numai opt zile după prima întâlnire cu apachii, luptătorii lui Nana au acceptat propunerile, apoi un alt grup de aproape o sută de oameni şi în cele din urmă a apărut în tabăra lui Lup Cenuşiu însuşi Chato, a cărui ultimă acţiune din Arizona declanşase ofensiva generală a armatei nord-americane.

Lui Geromino, care acum rămăsese aproape singur, nu i-a mai rămas altceva de făcut decât să se alăture celorlalţi. Crook şi-a respectat şi de data aceasta făgăduiala: grupul lui Geromino, alcătuit din ultimii şaisprezece războinici apachi şi şaptezeci de femei şi copii, s-a întors fără grabă şi fără tragere de inimă, dar şi

fără ea nimeni să le clintească vreun fir de păr din cap.

Crook a protejat înapoierea cât a putut mai bine. Lui Geromino i-a trimis, ca reprezentant personal, un locotenent, care trebuia să însoţească grupul până la vechea aşezare forţată.

Membrii poliţiei indiene din tribul apachilor, care cunoşteau simţământul de libertate al lui Geromino, nu credeau că se va întoarce pentru totdeauna în rezervaţie. De aceea s-au adresat unui vraci din grupul apachilor tonto, care locuia la San Carlos, rugându-l să afle cu ajutorul farmecelor ce va face Geromino şi dacă v-a mai apare acolo. Vraciul a cântat o zi şi o noapte întreagă, a ars polenul unor ierburi „sacre”, a dansat şi le-a făcut cunoscut celor curioşi să afle: „Da, Geromino se va întoarce în rezervaţie. El va călări în fruntea alaiului său pe un cal alb şi va aduce cu el o mare cireadă de animale…” Atât spune legenda, din cele ce s-au transmis de către indieni. Şi peste cinci zile, Geromino se apropia călare împreună cu ultimii şaisprezece războinici apachi liberi şi cu femeile şi copiii lor. Şi ei mânau într-adevăr trei sute de vite grase capturate de Geromino pe drumul de întoarcere în rezervaţie de pe la haciendele din nesuferita Sonora. Iar în fruntea convoiului, pe o iapă albă, călărea Geromino.

Generalul Crook nu a vrut însă să se oprească la jumătatea drumului. Pentru a face rezervaţia agreabilă pentru apachi i-a permis lui Geromino să-şi aleagă singur partea de rezervaţie unde ar fi voit să-şi aşeze grupul. Căpetenia şi-a ales o fâşie de teren lângă Râul Curcanului. Doar un singur american locuia aici cu apachii? Reprezentantul personal al lui Crook, care se străduia să împiedice apariţia vreunui nou motiv de discordie. Însă nici tactul deosebit al locotenentului n-a ajutat la nimic. Conştiinţa faptului că trebuiau să locuiască aici din voinţa acelora împotriva cărora luptaseră toată viaţa şi poate fiindcă, de pildă, nu li se permitea să prepare bere indiană tare, din porumb, i-a determinat să-şi caute din nou libertatea afară. Înapoi în munţi! Iar în fruntea apachilor răzvrătiţi se afla din nou Geromino şi împreună cu el Nachite, Ulzana, Mangas – pe care nu trebuie să-l confundăm cu tizul lui – Chihuahua şi alţi treizeci de bărbaţi, opt băieţandri şi douăzeci şi două de femei şi copii.

Drumul fugarilor de la Râul Curcanului ducea iarăşi peste graniţa Arizonei, în Mexic, spre munţii sălbatici. Grupul lui Geromino şi-a reluat viaţa anterioară. El şi-a trimis din nou oamenii împotriva sud-vestului Statelor Unite; apachii goneau din

nou ca vântul prin New Mexico, Texas şi Arizona şi împărţeau atacuri în toate părţile.

Acţiunea cea mai reuşită a fost cea din Arizona şi New Mexico, condusă de viteazul Ulzana, fratele căpeteniei Chihuahua, în cursul raidului său de patru zile Ulzana a păcălit cinci escadroane ale cavaleriei americane şi un grup de iscoade indiene din tribul navaho. Apachii au capturat 25 de cai şi au avut de îngropat un singur căzut.

Generalul Crook a fost trimis din nou împotriva apachilor. Armata lui, a cărei parte cea mai importantă era alcătuită de data aceasta din iscoade apache, a pornit iar la drum. Iscoadele au găsit curând urmele „neînduplecaţilor” şi au aflat unde se stabiliseră. Mexicanii numeau aceşti munţi sălbatici şi arizi Espinosa del Diablo. „Coloana Vertebrală a Diavolului”.

Iscoadele lui Crawford, comandantul armatei, au escaladat munţii inaccesibili. În noaptea următoare însă, când aproape că ajunseseră în vârful munţilor, au fost atacaţi de mexicani care-i confundaseră pe apachii-iscoade ai armatei americane cu ceata lui Geromino. Atacul nocturn al soldaţilor mexicani asupra lui Geromino a avut astfel „succes” deplin. Primul care şi-a pierdut viaţa a fost comandantul noii armate.

După ce, la ivirea zorilor, s-a lămurit situaţia, Crook a urcat mai departe în munţi, de această dată împreună cu mexicanii, până a ajuns la tabăra lui Geromino. Acesta a acceptat iar – pentru a treia oară – propunerea lui Crook de a purta tratative. A pus însă aceleaşi condiţii ca şi ultima dată şi anume întoarcerea liberă în Statele Unite.

Dar erau mulţi care urmăreau să tragă foloase de pe urma păcii recent realizate de Lup Cenuşiu şi în primul rând negustorii de rachiu. Ei cunoşteau perfect slăbiciunea apachilor pentru „apa de foc”. Primul sosit în tabăra indienilor care „sărbătoreau pacea” a fost un cârciumar din apropiatul San Bernardino. Apachii au cumpărat whisky de la el în schimbul a tot ceea ce era dispus să accepte ca plată.

Apa de foc, pe care războinicii lui Geromino nu mai puseseră gura demult, le-a înflăcărat din nou dorul de libertate. La ivirea zorilor lipseau din tabără vreo patruzeci de oameni, între care şi Geromino, Nachite şi alţi războinici. Restul apachilor, inclusiv Ulzana, care comandase acţiunea din Arizona, rămăseseră însă în tabără şi îl aşteptau acum pe Lup Cenuşiu.

Noua fugă a lui Geromino a fost o lovitură pentru Crook. Cei

mai mari duşmani ai indienilor, în frunte cu omul căruia îi erau încredinţate acum toate operaţiunile împotriva lor, generalul Sheridan din Washington, îi cereau lui Crook să rupă toate angajamentele faţă de apachi şi să ceară o capitulare necondiţionată. În această situaţie Lup Cenuşiu şi-a înaintat demisia.

Resemnarea lui Crook a pus capăt ultimei etape a concentrării „paşnice” a indienilor în rezervaţii. Sheridan a formulat o nouă regulă pentru războinicii apachi: „Cel mai bun indian este un indian mort”.

Această prescripţie a fost tradusă în fapte de generalul Miles, care îşi câştigase deja mari „merite” în luptele cu tribul hiowa şi cu câteva triburi dakota. Miles nu se baza, ca Lup Cenuşiu, pe experienţa iscoadelor indiene.

El a alcătuit o armată de cinci mii de oameni din care a urmat apoi câteva „Flying Columns”, „Coloane Zburătoare”. Detaşamentele lui Miles păzeau peste tot în Arizona şi în New Mexico fântânile şi micile izvoare. Una din regulile noii strategii spunea: apachii să se prăpădească de sete.

Abia acum începuse hăituiala indienilor. Zeci de detaşamente ajutătoare şi cinci mii de soldaţi – toţi laolaltă, hăituiau prin întreaga Arizona douăzeci de bărbaţi, treisprezece femei şi şase copii. Şi n-au putut să pună mâna pe ei!

Geromino trecea mereu graniţa, când de-o parte, când de cealaltă. Era văzut când în Munţii Albi din Arizona, când în Sierra Madre, când atacând un ranch în Valea Sfintei Cruci, când alergând din nou prin Mexic şi sudul Statelor Unite.

Ce făceau însă cei şapte mii de apachi, bărbaţi, femei şi copii din rezervaţii, care urmăreau plini de admiraţie lupta celor douăzeci de „neînduplecaţi” ai lui Geromino? Miles îi cunoştea pe apachi, cunoştea şi „legea Sheridan”

Şi fiindcă nu putea să ordone fără nici un motiv sau nici un pretext asasinarea tuturor apachilor care trăiau în rezervaţii, i-a propus lui Sheridan un truc, cu care americanii realizaseră, în urmă cu şaptezeci de ani, migrarea silită a indienilor din sud-est: seminolii, indienii creek şi cherokee fuseseră izgoniţi atunci dincolo de Mississippi. Dacă ar fi siliţi şi apachii să migreze tot atât de „benevol”? Miles a trimis la Washington o „delegaţie” de apachi selecţionaţi cu grijă, pentru a purta tratative acolo despre plecarea ultimilor apachi din fosta lor patrie.

Dar nici şederea în rezervaţie nu înfrânsese tăria acestui trib.

Nici chiar grupul de indieni dispuşi la concilieri cărora le fusese rezervat rolul de keokuk al apachilor n-a putut fi domesticit la Washington. Lipsit de succes. Miles a trebuit să-i urce din nou în tren şi „delegaţia” s-a întors înapoi în rezervaţie. Iar pentru a dovedi cât de mult îi preţuia pe apachii pe care vroia sa şi-i facă colaboratori, generalul i-a dat jos la jumătatea drumului şi, în loc să-i trimită în rezervaţie, i-a trimis la închisoarea de la Fort Marion, în Florida. Acestor delegaţi le-au urmat apoi, la aceeaşi închisoare, sute de alţi apachi.

Printre primii au fost iscoade apache şi membri ai poliţiei indiene, fără de care nici Crook, nici Miles n-ar fi reuşit vreo dată să-l constrângă pe viteazul Geromino; toate aceste foste ajutoare ale trupelor americane au fost condamnate la mulţi ani de detenţiune.

Între timp, datorită hăituielii necontenite, Geromino şi ultima sa ceată liberă obosiseră. La o nouă negociere la care căpetenia cerea iarăşi să se întoarcă liber în rezervaţie, Miles i-a răspuns cu o bucurie abia ascunsă: „Sorry, Geromino, în rezervaţia din Arizona nu mai trăieşte aproape nici un apache şi nici voi nu vă veţi mai întoarce acolo”.

Confruntat cu forţa duşmanilor săi, Geromino nu s-a putut opune. Cinci mii de soldaţi ai generalului Miles îl păzeau să nu fugă din nou. Astfel şi el, ultimul conducător al apachilor liberi, a trebuit să se urce în tren şi, legat în lanţuri, să-şi părăsească patria – Apacheria – pentru a cărei libertate luptase treizeci de ani, începând cu acea zi în care îi fusese ucisă soţia.

Trista călătorie s-a încheiat pe coasta Atlanticului, la Fort Marion, în Florida. Apachii au fost ţinuţi aici în detenţiune opt ani, apoi au fost duşi la altă închisoare, la Fort Sili, în Oklahoma. Geromino a rămas închis 28 de ani.

Când a murit la Fort Sili, în 1908, era în vârstă de 91 de ani. Nu mai văzuse niciodată Apacheria lui, nici povârnişurile Munţilor Albi, nici Arizona, nici Texasul, nici New Mexico; şi niciodată n-a mai apucat să vadă Chihuahua.

Odată cu Alope generalul mexican Garrasco îi ucisese atunci şi pe cei trei copii ai lui Geromino. Cu toate acestea, la 10 aprilie 1930, în Sonora, de pe povârnişurile munţilor Sierra Madre au coborât apachi liberi, despre care timp de treizeci de ani nu se ştiuse nimic. Apachii au doborât câţiva mexicani care le stăteau în cale şi au încercat apoi, după cum relatează un martor ocular al acestui atac, „să se înapoieze pe stâncile lor inexpugnabile”.

Agenţia a cărei ştire a fost preluată atunci de toate ziarele americane, adăuga apoi: „Aceşti apachi erau conduşi, după cum spune martorul ocular, de Geromino al III-lea, un nepot al acelui Geromino pe care îl vâna armata americană prin Arizona în deceniul al optulea. Geromino al III-lea – un nepot al lui Geromino? Marea căpetenie murise în urmă cu peste un sfert de veac iar copiii lui fuseseră ucişi. Dar deşi trecuseră trei decenii de când murise, numele lui încă îi mai speria pe duşmani. Acest nume a fost adoptat de căpetenia unui grup de apachi liberi, care trăiau dincolo de graniţele Statelor Unite.

Geromino, marele conducător al „neînduplecaţilor”, neobositul luptător pentru libertatea apachilor, este nemuritor*.*

ULTIMUL INDIAN LIBER

La mormântul lui Geromino de la Fort Sili, în Oklahoma, am început a depăna firul acestor amintiri. Dar la Berkeley, la periferia San Francisco-ului, aş vrea să-mi închei povestirea, pentru că tocmai aici, într-una din sălile Muzeului Etnografic al Universităţii de Stat din California s-a stins viaţa ultimului luptător indian. Odată cu îngenunchierea singurului trib care mai opunea încă rezistenţă – apachii lui Geromino – lupta pentru libertatea indienilor din America de Nord s-a încheiat definitiv. În perioada care a urmat nu s-au mai răzvrătit decât grupuri mici şi în cele din urmă doar indieni izolaţi. Ultimul lor loc de refugiu erau munţii sălbatici şi deşerturile Vestului, în California şi Oregon.

S-a întâmplat la Berkeley. Într-o noapte, câinii unui măcelar făceau o hărmălaie nemaipomenită. Măcelarul a ieşit în grabă din casă şi a observat în faţa prăvăliei o făptură bizară care tremura. Era un bărbat de circa cincizeci de ani, care purta doar o simplă cămaşă de piele, iar în rest era complet gol. Măcelarul s-a năpustit asupra prezumtivului hoţ, l-a închis în pivniţă şi a alergat la şerif. După două ore, datorită „intervenţiei rapide” a autorităţilor, străinul suspect se afla după gratii.

Şeriful local nu a putut alcătui nici un fel de proces verbal al interogatoriului, deoarece arestatul nu pricepea nici un cuvânt englezesc. Paznicii l-au îmbrăcat pe misteriosul străin şi, pentru moment, l-au lăsat să stea nestingherit în celula lui.

Curând toate ziarele din California scriau despre acest bărbat, numindu-l „omul-animal”. Unul dintre aceste articole a fost citit şi de etnograful american Kroeber, care şi consacrase viaţa studiului indienilor californieni El şi-a dat seama imediat că era vorba de un membru al unuia dintre triburile de indieni care nu se stinseseră încă, scăpat din rezervaţie printr-o întâmplare oarecare. Kroeber l-a trimis pe asistentul său, Dr. Waterman, să-l studieze pe prizonierul indian. Waterman ducea în bagajele sale dicţionare ale limbilor folosite încă de indienii din California.

Şeriful a deschis uşa. Indianul şedea pe patul lui şi asculta interesat cum Waterman îi repeta cuvinte ale diferitelor dialecte indiene studiate dinainte. Au trecut câteva zile în care Waterman

a încercat să se înţeleagă cu el în toate limbile californiene care încă se mai vorbeau, dar prizonierul nu reacţiona la nici una. Waterman şi-a amintit atunci că tocmai în această regiune trăiseră triburile de indieni ale grupei yana, astăzi dispărute. Indianul şedea mai departe pe scândura lui de lemn. Waterman ştia că în toate limbile yana, „siwini” însemna lemn. Spunând „siwini”, el a lovit cu pumnul în scândură. În clipa aceea „sălbaticul” a pronunţat primul cuvânt, El a strigat tare: „Siwini, siwini!”. Waterman a avut impresia că-l înşală auzul. Era oare posibil ca cineva să vorbească o limbă care trecea de aproape o jumătate de secol drept stinsă? Limba tribului de indieni yahi, care la vremea când a fost exterminat, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, mai trăiau încă la nivelul perioadei timpurii a epocii de piatră?

După un timp enigma a fost elucidată. Explicaţia dată de indian era o acuzaţie amară la adresa duşmanilor indienilor. Tribul indienilor yahi sălăşluise în California într-un ţinut cu o climă plăcută, dar foarte izolat, în diferitele sate de pe malurile Râului Morii şi ale Râului Cerbului. Izolat de lumea americanilor şi de celelalte triburi de indieni, tribul yahi – la fel ca întregul grup yana – îşi păstrase nu numai o independenţă absolută, ci şi vechiul mod de a trăi şi aceasta până prin anii celui de al şaselea deceniu al secolului trecut. Atunci, brusc, ritmul echilibrat de viaţă al acestor oameni a fost întrerupt. În California, care la mijlocul secolului al XIX-lea încetase să mai aparţină Mexicului, devenind un stat al SUA, se descoperise aur şi din nou, ca pe vremea luptelor pentru Munţii Negri, indienii au fost ucişi din cauza lui.

Dusă era liniştea pe râurile Cerbului şi al Morii! Drumurile căutătorilor de aur treceau prin ţara indienilor yana. Unul dintre aceste drumuri străbătea şi tărâmul tribului yahi. Indienii yahi s-au împotrivit aventurierilor, dar armele lor primitive, săgeţile lor cu vârfuri de piatră, nu puteau rivaliza cu carabinele Winchester ale căutătorilor de aur. În decurs de câteva luni, din tribul yahi nu mai rămăseseră decât resturi.

În 1872, din întregul trib. Nu mai trăiau decât zece semeni. Ei s-au retras în munţi. Iar printre ei se afla şi prizonierul de astăzi, pe atunci băiat de paisprezece ani. El a colindat împreună cu ultimii membri ai tribului prin munţii californieni, a crescut, a devenit bărbat, dar n-avea nici o femeie fiindcă printre ultimii membri ai tribului său nu se mai afla nici o fată yahi.

În 1906, după ce au stat ascunşi timp de peste treizeci de ani, supravieţuitorii yahi ai tribului pe cale de dispariţie au întâlnit din nou americani, pentru prima şi pentru ultima oară. Erau topografii şi efectuau măsurători, sus, în munţii golaşi. La vremea aceea mai trăiau doar patru indieni yahi: băiatul de altădată devenit bărbat în vârsta de patruzeci de ani, mama lui, sora lui şi un moşneag. Văzându-i pe americani, despre care ştiau că le aduc numai nenorociri, aceşti ultimi patru supravieţuitori au fugit care încotro. Desigur, americanii nu-i mai ucideau acum pe indieni. Topografii însă nu s-au sfiit să fure toată hrana simplă, pe care au găsit-o în tabăra acestor ultimi oameni neolitici, ajunşi într-un stadiu de mizerie aproape neverosimil. După ce au plecat, fiul s-a întors la mama lui*;* dar aceasta a murit peste trei zile în urma şocului suferit. Sora şi moşneagul nu s-au mai întors niciodată în tabără. Astfel ultimul indian al tribului yahi şi totodată ultimul indian liber de pe teritoriul Statelor Unite a rămas singur de tot. Ani de zile el a trăit singur. A trăit aşa cum îl învăţaseră bătrânii tribului său. Era rezistent şi se mulţumea cu foarte puţine lucruri. A trecut peste toate greutăţile acestei vieţi. Un singur lucru, după cum avea să povestească mai târziu, nu-l putea suporta: să trăiască fără oameni. Îi era dor de ei. Ani de zile nu văzuse la faţă nici un om. Astfel că, într-o zi, după patruzeci de ani de când fugise pentru prima dată de americani, s-a întors înapoi printre oameni.

Etnologul Kroeber l-a numit pe omul din epoca de piatră, care nu avusese niciodată un nume, Ishi. În limba yahi, aceasta înseamnă „om”. El era singurul, ultimul om dintr-un trib exterminat.

Americaniştii l-au luat apoi pe Ishi la San Francisco. Acest lucru n-a fost însă deloc uşor. Ishi nu văzuse niciodată un tren. Oricum, mama lui îi povestise că acesta ar fi un demon cu faţa neagră. Se va urca oare Ishi în tren? S-a urcat. Indienii nu lasă niciodată să li se recunoască vreun sentiment. Nici frica, nici durerea şi cu atât mai puţin bucuria, Ishi a ajuns la San Francisco şi aici, pentru prima oară, a găsit oameni se i-au devenit prieteni. Erau americaniştii de la Universitatea de Stat din California, care se străduiau să facă totul pentru el, fără a putea însă repara ceea ce se întâmplase cu întregul său trib. Ishi a răspuns acestei prietenii cum s-a priceput mai bine. El le-a demonstrat cum făureau oamenii tribului său obiectele de trebuinţă zilnică, cum îşi prelucrau uneltele de piatră şi de lemn, le povestea despre

credinţele lor şi despre legendele pe care le cunoscuseră; le dădea o imagine vie a culturii materiale şi spirituale fără îndoială, celor mai simpli indieni din America de Nord, care în secolul al XX-lea trăiau încă în condiţiile paleoliticului.

Tot ceea ce întâlnea în marele oraş american era pentru Ishi de neconceput. Se mira văzând tramvaiele şi repeta într-una neîncetat: „Aşa mulţi oameni albi! Peste tot atâţia oameni albi!”

După un timp Ishi a primit chiar şi o ocupaţie. Prietenii lui i-au procurat un post de ajutor al conducătorului colecţiilor de la Muzeul Etnografic din Berkeley. În realitate trebuie să spunem însă că Ishi aparţinea el însuşi exponatelor. Deoarece primea şi o leafă, a trebuit să înveţe să socotească. Indienii yahi nu ştiau de fapt să numere decât până la zece. Apoi a învăţat să scrie şi să semneze. Desigur, ar mai fi învăţat şi o mulţime de alte lucruri. Era un exemplu viu de adaptabilitate a acestor oameni adeseori atât de dispreţuiţi ai rasei indienilor.

Dar acest om, care se bucurase de o sănătate excepţională cât timp a trăit singur în sânul naturii, nu era imun la bolile civilizaţiei. După patru ani s-a îmbolnăvit de tuberculoză. După încă un an, era limpede că boala avea să-l răpună.

După datina indiană, care cere ca indianul să moară în cortul lui, în „casa” lui, prietenii l-au dus acolo unde era acum casa lui: la muzeu. Iar acolo a şi murit curând. Fără nici un cuvânt de părere de rău şi fără nici o tânguială. Americaniştii au procedat apoi cu cadavrul aşa cum ar fi făcut-o o familie yahi, dacă ar fi murit în sânul ei, l-au incinerat împreună cu arcul, săgeţile şi scoicile sale sacre şi au gravat pe urmă inscripţia: „Ishi – ultimul indian al tribului yahi”.

CUPRINS

LIBERTY
1913
UNITED STATES OF AMERICA
E PLURIBUS UNUM
FIVE CENTS

Lei 6

Ce știu azi oamenii despre acei sute și mii de eroi, lipsiți de patetism și de romantism, ai războaielor purtate de indieni? Ce știu despre răscoale și rebeliuni, despre toți acei care au pornit la luptă pe pămînturile marii și îndepărtatei Americi de Nord, pentru a-și apăra țara și poporul?
Am vrut să descopăr povestea adevărată a acelora care au adus indienilor nord-americani renumele unor luptători plini de vitejie. Călătoria mea a început acolo unde a început descoperirea și cucerirea Americii de Nord, unde au izbucnit primele războaie dintre indieni și intrușii europeni, pe coasta de răsărit a Americii, la Atlantic.

MILOSLAV STINGL

EDITURA MERIDIANE